

GRUNDER FÖR LÄROPLANEN
OCH FÖR FRISTÅENDE EXAMEN
INOM DEN YRKESINRIKTADE
GRUNDUTBILDNINGEN

**GRUNDEXAMEN
INOM LANTBRUKSBRANSCHEN**

UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR
LANTBRUK,
LANDSBYGDSFÖRETAGARE

UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR
HÄSTHUSHÅLLNING,
HÄSTSKÖTARE
RIDINSTRUKTÖR

UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR
PÄLSDJURSUPPFÖDNING,
PÄLSDJURSUPPFÖDARE

UTBILDNINGSSSTYRELSEN 2001

© Utbildningsstyrelsen

Ombrytning: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

ISBN 952-13-1090-1

Yliopistopaino Oy, Helsingfors 2001

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSSEN

Dnr

27 /011/2001

FÖRESKRIFT

Iakttas
som förpliktande

Datum

23.4.2001

Arrangörerna av grundläggande yrkesutbildning
De läroanstalter och vuxenutbildningscenter
som ordnar utbildning inom branschen
Examenskommissionerna för branschen

**YRKESUTBILDNING
GRUNDER FÖR LÄROPLANEN
GRUNDER FÖR FRISTÅENDE EXAMEN**

Giltighetstid: fr.o.m. 1.8.2001 tillsvidare
Bestämmelser som befogenheten att utfärda föreskriften
bygger på:
L 630/1998, 13 § 2 mom, 25 § 2 mom
F 811/1998, 4 § 2 mom, 10 § 5 mom
(F ändr. 1139/99), 12 § 3 mom
L 631/1998, 13 § 2 mom, F 812/1998, 1 § 1 mom
Upphäver föreskrift nr:
30.6.1999 nr 29/011/99
31.1.1995 nr 39/011/95
21.4.1995 nr 81/011/95
Ändrar föreskrift nr:
-

Grundexamen inom lantbruksbranschen

Utbildningsstyrelsen har för grundexamen inom lantbruksbranschen fastställt följande grunder för läroplanen och för fristående examen att iakttas fr.o.m. 1.8.2001.

Utbildningsanordnaren skall göra upp och godkänna en läroplan för undervisningen med beaktande av vad som bestämts i dessa grunder för läroplanen och för fristående examen.

Utbildningsanordnaren, examensarrangören och examenskommissionen kan inte lämna grunderna för läroplanen och för den fristående examen obeaktade eller avvika från dem.

I det fristående examenssystemet skall prov som utvisar yrkesskickligheten ordnas som en del av den förberedande utbildningen. Om de uppgifter som skall antecknas på examensbetygen för fristående examina och om betygsmodellerna samt om grunderna för uppgörandet av de personliga studieprogrammen bestäms separat.

Generaldirektör

Jukka Sarjala

Undervisningsråd

Elisabet Kinnunen

BILAGA

Informativ bilagedel

INNEHÅLL

DEL I GRUNDER FÖR LÄROPLANEN	7
1 YRKESUTBILDNINGENS SYFTEN OCH MÅL	9
1.1 Den yrkesinriktade grundutbildningen och dess syften	9
1.2 Gemensamma betoningar och för alla branscher gemensam baskompetens	10
1.3 Målen för grundexamen inom lantbruksbranschen och för utbildningsprogrammen	12
2 UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN OCH STUDIERNAS UPPBYGGNAD	16
2.1 Uppbyggnaden av grundexamen inom lantbruksbranschen	16
2.2 Studiernas uppbyggnad	17
3 MÅLET FÖR STUDIERNAS, DET CENTRALA INNEHÅLLET OCH BEDÖMNINGEN	20
3.1 Gemensamma studier – mål, centralt innehåll och bedömning	20
3.1.A Obligatoriska studier	20
3.1.1 Modersmålet	20
3.1.1.1 Modersmålet, svenska	20
3.1.1.2 Modersmålet, finska	22
3.1.1.3 Modersmålet, samiska	22
3.1.1.4 Modersmålet, teckenspråk	24
3.1.1.5 Modersmålet, det egna modersmålet för studerande med ett främmande språk som modersmål	25
3.1.1.6 Modersmålet, svenska/finska som andraspråk	26
3.1.2 Det andra inhemska språket	29
3.1.2.1 Det andra inhemska språket, finska	29
3.1.2.2 Det andra inhemska språket, svenska	31
3.1.3 Ett främmande språk	32
3.1.3.1 Ett främmande språk, A-språk	32
3.1.3.2 Ett främmande språk, B-språk	34
3.1.4 Matematik	35
3.1.5 Fysik och kemi	36
3.1.6 Samhälls-, företags- och arbetslivskunskap	38
3.1.7 Gymnastik och hälsokunskap	39
3.1.8 Konst och kultur	41
3.1.B Valfria studier	42
3.1.9 Valfria tilläggsstudier i de obligatoriska studierna	42
3.1.10 Miljökunskap	42
3.1.11 Informations- och kommunikationsteknik	44
3.1.12 Etik	44
3.1.13 Kulturkännedom	46
3.1.14 Psykologi	47
3.1.15 Företagsverksamhet	49

3.2	Yrkesinriktade studier och inlärnin g i arbetet – mål, centralt innehåll och bedömning	51
3.2.A	Gemensamma yrkesinriktade studier i examen	51
3.2.1	Företagsamhet i landsbygds miljö	51
3.2.B	Yrkesinriktade studier differentierade enligt utbildningsprogram	56
	Utbildningsprogrammet för lantbruk	
3.2.2	Allmänna färdigheter i lantbruk	56
3.2.3	Växtodling	58
3.2.4	Användning, underhåll och reparationer av lantbruksmaskiner	60
3.2.5	Metallarbeten i lantbruket	62
3.2.6	Produktion av miljötjänster	64
3.2.7	Husdjursskötsel	67
3.2.8	Vidareförädling av lantbruksprodukter	69
3.2.9	Företagsamhet inom landsbygdsturism	72
3.2.10	Företagsamhet inom serviceverksamhet	74
3.2.11	Specialiserad växtodling/grupp av specialväxter	76
3.2.12	Ekologisk produktion	78
3.2.13	Specialiserad husdjursskötsel/produktionsinriktning	79
3.2.14	Smådjursskötsel	81
3.2.15	Hästskötsel	82
3.2.16	Utnyttjande av lantgårdarnas skogar	84
3.2.17	Byggnadsverksamhet på lantgårdarna	85
3.2.18	Utnyttjande av automation inom lantbruket	86
3.2.19	Utnyttjande av produktionsteknologi	87
	Utbildningsprogrammet för hästhushållning	
3.2.20	Hästhushållning	88
3.2.21	Dressyr av ridhästar	90
3.2.22	Träning av travhästar och deltagande i tävlingar	92
3.2.23	Grunderna i hovslageri	94
3.2.24	Hovslagarverksamhet	94
3.2.25	Grunderna i tillverkning och reparation av hästmundering	95
3.2.26	Tillverkning och reparation av hästmundering	96
3.2.27	Metall- och träarbeten	97
3.2.28	Underhåll och reparation av körredskap	98
3.2.29	Inackorderingsservice för hästar	99
3.2.30	Hästuppfödning och skötsel av stallmiljön	100
3.2.31	Träning av arbetshästar och körarbeten	102
3.2.32	Användning av hästar i turismen	103
3.2.33	Instruktion i ritt	104
	Utbildningsprogrammet för pälsdjursuppfödning	
3.2.34	Grunderna i produktion av pälskinn	106
3.2.35	Verksamhet inom pälsdjursuppfödning	108
3.2.36	Framställning av pälsdjursfoder	109
3.2.37	Avfallshantering på pälsdjursfarmer	110
3.2.38	Byggande och teknologi på pälsdjursfarmer	111
3.2.39	Andra farmdjur	112

3.2.40	Övriga valfria studier	113
3.3	Valfria studier – mål, centralt innehåll och bedömning	113
3.4	Mål för studiehandledningen	113
3.5	Lärdomsprovet – mål och bedömning	113
4	BEDÖMNING AV DE STUDERANDE	115
4.1	Syfte och genomförande	115
4.2	Föremål och kriterier för bedömningen	117
4.3	Vitsordsskala och omvandling av vitsord	119
4.4	Yrkesprov	119
4.5	Betyg	119
4.6	Bedömning vid specialundervisning	121
4.7	Bedömning av invandrare	121
5	ÖVRIGA BESTÄMMELSER	122
5.1	Studiehandledning	122
5.2	Inläring i arbetet	123
5.3	Yrkesinriktad specialundervisning	124
5.4	Undervisning för invandrare och olika språk- och kulturgrupper	126
5.5	Läroavtalsutbildning	127
6	LÄROPLANEN	128
DEL II	GRUNDER FÖR FRISTÅENDE EXAMEN	131
1	FRISTÅENDE EXAMINA – SYFTE OCH MÅL	133
1.1	Fristående examina	133
1.2	Utbildning som förbereder för fristående examina	133
1.3	Allmänna grunder för bedömningen av olika sätt att påvisa yrkesskicklighet och examensprestationer	134
2	UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN	135
2.1	Delar som ingår i examen	135
3	GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN – KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNING	136
3.1	Kraven på yrkesskicklighet och bedömningen	136
BILAGEDEL		137
UTGÅNGSPUNKTER VID UPPGÖRANDET AV LÄROPLANSGRUNDER FÖR DEN GRUNDLÄGGANDE YRKESUTBILDNINGEN		137
1	Styrande principer vid uppgörandet av grunderna	137
2	Beskrivning av lantbruksbranschen och dess värdegrund	141
3	Uppgörandet av en individuell studieplan	146
4	Möjligheterna till fortsatta studier	147

GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN – GRUNDER FÖR LÄROPLANEN OCH GRUNDER FÖR FRISTÅENDE EXAMEN

En yrkesinriktad grundexamen kan avläggas som grundläggande yrkesutbildning enligt grunderna för läroplanen eller såsom fristående examen enligt grunderna för fristående examen. Del I innehåller föreskriften om läroplansgrunderna och del II föreskriften om grunderna för fristående examen. Bilagedelen innehåller information om vilka utgångspunkterna varit när grunderna utarbetats.

DEL I

GRUNDER FÖR LÄROPLANEN

1

YRKESUTBILDNINGENS SYFTEN OCH MÅL

1.1

DEN YRKESINRIKTADE GRUNDUTBILDNINGEN OCH DESS SYFTEN

Enligt vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 2 §, 5 §) och i statsrådets beslut (SRB 213/1999) skall den grundläggande yrkesutbildningen ge de studerande vidsträckta basfärdigheter för branschens olika uppgifter samt mera specialiserat kunnande och yrkesskicklighet som förutsätts i arbetslivet inom ett delområde av examen. De studerande kan efter avlagd examen placera sig i arbetslivet, klara av de olika uppgifterna i branschen också när förhållandena förändras samt vidareutveckla sin yrkeskunskap livet igenom. I samarbete med näringslivet och arbetsplatserna bör det säkerställas att utbildningen motsvarar kraven på yrkeskunskap i arbetslivet. Utbildningen skall främja sysselsättningen och möjligheterna till självständig yrkesutövning.

En grundläggande yrkesutbildning i enlighet med dessa grunder motsvarar nivå 3 i EG:s klassificering, enligt EG-medlemsstaternas beslut om betygens jämförbarhet (85/368/EEG) och undervisningsministeriets rekommendation om den finländska yrkesinriktade utbildningens placering (25.3.1998, 55/330/97).

Utbildningen skall sporra de studerande till egna aktiviteter och personlighetsutveckling och stödja beredskapen för fortsatta studier genom att erbjuda mångsidiga, valfria studier. Inom utbildningen bör man skapa en öppen och positiv inlärningsmiljö, där de studerande kan växa till ansvars- och pliktmedvetna medborgare och medarbetare.

I undervisningen skall man ta hänsyn till olikheter i de studerandes inlärningsförmåga och målsättningar samt vid behov utveckla stödåtgärder i samråd med hemmen och med sakkunniga utanför skolan. En positiv individuell utveckling och sund självkänsla skall understödjas.

Utbildningen skall främja demokrati, jämställdhet mellan könen på alla samhällsområden och allmän jämlikhet i arbetslivet och samhället.

1.2

GEMENSAMMA BETONINGAR OCH FÖR ALLA BRANSCHER GEMENSAM BASKOMPETENS

1 GEMENSAMMA BETONINGAR

Utbildningen skall ge färdigheter som ökar den i alla branscher behövliga yrkesbildningen samt medborgarfärdigheter som hjälper de studerande att följa med förändringarna i samhället och i arbetslivet och att verka under nya förhållanden. Utbildningen skall ge de studerande färdigheter i

- internationalism
- främjande av en hållbar utveckling
- utnyttjande av teknologi och informationsteknik
- företagsamhet
- högklassig och kundinriktad verksamhet
- konsumentkunskap
- arbetarskydd och hälsa.

Internationalismen innebär att de studerande klarar sig i en mångkulturell miljö, att de är toleranta och språkkunniga så att de kan delta i studentutbyte och placera sig på den alltmer internationella arbetsmarknaden.

Främjandet av en hållbar utveckling innebär att de studerande känner till den hållbara utvecklingens principer och motiveras att verka för dem i studier och arbete samt såsom medborgare. De känner till och iakttar miljövänliga arbets- och handlingssätt och kan i synnerhet identifiera de vanligaste problemavfallen och hanteringen av dem. De uppskattar naturens mångformighet, förstår den hållbara utvecklingens ekonomiska, sociala och kulturella dimensioner och kan främja dessa värden i sin verksamhet.

Utnyttjandet av teknologi och informationsteknik avser att de studerande har de basfärdigheter som behövs i informationssamhället och förutsättningar att använda data- och kommunikationstekniken mångsidigt i sitt arbete och såsom medborgare. De studerande skall förstå hur den teknologiska utvecklingen påverkar den egna branschen och dess framtid och kunna tillämpa ny teknik i sitt arbete.

Företagsamheten går ut på att de studerande utvecklar sig till initiativrika, pliktmedvetna, driftiga och uppslagsrika arbetstagare och yrkesutövare eller företagare som sätter värde på sitt arbete.

Kvalitativ och kundinriktad verksamhet innebär att de studerande lär sig de kvalitetsstyrningsmetoder som behövs och allmännast används inom yrkesområdet. De kan beakta kundernas förväntningar och individuella behov och sköta kundservicesituationer av olika slag.

Konsumentkunskapen syftar till att de studerande kan beakta konsumentlagstiftningens bestämmelser och i arbetet och som medborgare agera i enlighet med konsumenternas rättigheter, skyldigheter och ansvar. Både som konsument och i sitt yrkesliv skall de studerande kunna bete sig på sätt som främjar produktionen, sysselsättningen och samhälls-ekonomin.

Arbetarskydd och hälsa går ut på att de studerande känner till föreskrifter och anvisningar om arbetarskydd i sin bransch och iakttar dem. De kan uppskatta och utveckla en trygg, sund och trivsamt arbetsmiljö. De kan identifiera de faror och hälsorisker som förekommer i arbetet och skydda sig mot dem, samt bekämpa riskmomenten. De kan planera en ergonomiskt riktig arbetsmiljö samt dra försorg om sin egen hälsa och upprätthålla sin arbets- och funktionsförmåga.

2 FÖR ALLA BRANSCHER GEMENSAM BASKOMPETENS

Utbildningen skall ha som mål att hos de studerande utveckla följande färdigheter som behövs i alla branscher:

- inlärningsfärdigheter
- problemlösningförmåga
- interaktions- och kommunikationsfärdigheter
- samarbetsfärdigheter
- etiska och estetiska färdigheter.

Inlärningsfärdigheterna skall utbildningen främja genom att ge de studerande beredskap för livslångt lärande och lust att utveckla sig själva. De bör kunna utvärdera sin egen inläring och sitt kunnande och planera sina studier. De skall lära sig att skaffa, organisera och bedöma kunskap och att tillämpa tidigare inhämtad kunskap i nya situationer.

Problemlösningförmågan utvecklas genom att de studerande under utbildningen får färdigheter i att handla flexibelt, innovativt och nyskapande i sitt arbete och i problemsituationer.

Interaktions- och kommunikationsfärdigheterna skall främjas i utbildningen så att de studerande kan klara av olika slags interaktiva situationer i arbetslivet. De skall övas i att sköta förhandlingar och i att kommunicera muntligt och skriftligt samt i att använda sig av informationsteknik i samband med utbyte och förmedling av information.

Samarbetsfärdigheterna skall utbildningen utveckla så att de studerande blir vana att agera tillsammans med andra bl.a. i team och att vara flexibla och uppmärksamma i sina människorelationer. De skall kunna identifiera egna och andras känslolägen och beakta dem på ett konstruktivt sätt i sin verksamhet.

Etiska och estetiska färdigheter skall utbildningen främja genom att vänja de studerande vid att hantera och lösa etiska problem, vara medvetna om sina egna värderingar och kulturbetingade skönhetsvärden och beakta dem i sin verksamhet. De studerande bör kunna handla ansvarsfullt och rättsinligt och hålla sig till ingångna överenskommelser. I sitt arbete bör de iaktta yrkesetiken, såsom tystnadsplikt, datasekretess och konsumentskyddsbestämmelser.

1.3

MÅLEN FÖR GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN OCH FÖR UTBILDNINGSPROGRAMMEN

De som har avlagt grundexamen inom lantbruksbranschen skall ha mångsidiga färdigheter och baskunskaper för arbetsuppgifterna inom branschen. De förutsätts kunna utföra grundarbetena inom branschen och de arbetsuppgifter som hör till utbildningsprogrammet och vara kapabla att verka som yrkesutövare inom branschen.

De som har avlagt denna examen skall ha en helhetsuppfattning om förutsättningarna för att bedriva lantbruk och om möjligheterna för företagsamhet på landsbygden. De skall sätta värde på landsbygden som en del av samhället. De skall kunna arbeta aktivt och interaktivt och kunna iaktta lagstiftningen, bestämmelserna och avtalen för sin bransch. De skall kunna följa med marknadsläget inom branschen och de faktorer som påverkar marknaden samt kunna utforma sin affärsidé utgående från detta. De skall kunna fungera som medlemmar i de arbetsgrupper och team som deras yrke förutsätter, kunna anpassa sig till sin arbetsgemenskap och vara kapabla att arbeta självständigt och med ansvars-känsla. De skall kunna samarbeta med lantbruksorganisationer och landsbygdsföretag och ha kännedom om organisationernas verksamhet och deras viktigaste uppgifter.

De som har avlagt denna examen skall kunna utöva produktions-verksamhet på ett kostnadsmedvetet, miljöansvarigt och etiskt sätt. De skall inse hur landsbygdens mångsidighet påverkar deras verksamhet. De skall med säkra arbetsmetoder kunna använda och underhålla branschens vanligaste maskiner och utrustning. De skall känna till de faktorer som påverkar växtligheten såväl på åkrar och åkerrenar som i skogar, kunna sköta djur på ett tryggt sätt och känna ansvar för djuren på landsbygden. De skall ha kännedom om grunderna för skötseln av olika djurarter och om deras beteende. De skall kunna ta hänsyn till landskapet och produktionsverksamheten, när de uppför och underhåller byggnader.

De studerande skall i sin verksamhet kunna beakta att arbetet är tungt, ansvarsfullt, psykiskt krävande och riskfyllt. De skall kunna sköta om sin hälsa och sin arbetsförmåga. De som har avlagt grundexamen inom

lantbruksbranschen skall i sitt arbete kunna beakta kraven på säkerhet och god ergonomi. De skall ha den rätta inställningen till sitt arbete och kontinuerligt kunna utveckla sina kunskaper och färdigheter. De skall känna till och värdesätta traditionerna inom sitt yrkesområde och sin närmaste omgivning och klara sig i en mångkulturell miljö och på den internationella arbetsmarknaden. De skall värdesätta sin bransch och sitt yrke. De skall kunna använda sin kommunikationsförmåga och sina språkkunskaper i sin verksamhet som utövare inom lantbruksbranschen.

De som har avlagt *utbildningsprogrammet för lantbruk, landsbygdsföretagare*, skall enligt de val som de har gjort kunna verka i olika yrken inom lantbruket, t.ex. som husdjursskötare eller odlare.

De som har avlagt detta program skall kunna sköta husdjur så att djurens välbefinnande främjas. Vid skötseln av djuren skall de plan enligt kunna verkställa utfodring och avel. De skall kunna använda och underhålla de maskiner, apparater och byggnader som behövs för husdjursskötseln. De skall kunna utnyttja informationsteknik vid sin uppföljning och planering av husdjursproduktionen. De skall kunna följa utvecklingen inom sin bransch, kunna medverka i kvalitetskedjan för husdjursproduktionen och kunna samarbeta med andra. De skall arbeta på ett kostnadsmedvetet och miljöansvarigt sätt. De skall enligt de val som de har gjort kunna grunda företag som erbjuder avbytarservice, verka som kommunala lantbruksavbytare eller arbeta i hem för keldjur eller upphittade djur, i husdjursparker, affärer för smådjur, företag för lantgårdsturism eller affärer för lantbruksförnödenheter och foder.

De som har avlagt detta program skall kunna utföra och planera växtodlingsarbeten och kunna använda och underhålla växtodlingsmaskiner. De skall kunna utnyttja informationsteknik vid sin planering och uppföljning av produktionen. De skall kunna följa utvecklingen inom sin bransch, bilda kvalitetskedjor för produktionen och samarbeta med andra. De skall arbeta på ett kostnadsmedvetet sätt och kunna bedöma lönsamheten för verksamheten. Dessutom skall de enligt de val som de har gjort kunna sköta djur och skog, betjäna kunder eller utnyttja produktionsteknologi. De skall kunna sysselsätta sig själva och ofta hela sin familj på en lantgård och också tillfälligt kunna utnyttja utomstående arbetskraft vid arbetstoppar och för entreprenader som kräver specialkunnande, och på större lantgårdar kunna sysselsätta yrkeskunnig arbetskraft också för andra arbeten på gården. De skall också kunna verka inom handeln med lantbruksförnödenheter och i serviceuppgifter för lantgårdar.

De studerande skall utveckla sitt kunnande inom lantbruksbranschen så att de kan få sin utkomst i ett landsbygdsföretag eller verka som företagare i ett småskaligt företag inom branschen. De skall kunna bedöma de behov inom branschen som de genom sin affärsidé vill försöka tillgodose. De skall arbeta kostnadsmedvetet och beakta säkerheten

i arbetet. De skall aktivt kunna följa utvecklingen inom branschen och arbeta ekonomiskt och med ansvar för miljön. De skall kunna se lokala och regionala möjligheter och sträva efter samarbete med andra. De skall kunna utnyttja informationsteknik vid planeringen och uppföljningen av sin verksamhet och för kommunikation i sitt företag. De skall kunna bedöma lönsamheten i sin verksamhet. Enligt de val som de har gjort skall de kunna arbeta som landsbygdsföretagare inom lantbruket, t.ex. som lantbrukare, lantbruksmaskinsentreprenör eller försäljare av lantbruksförmånenheter, åta sig byggnadsverksamhet på lantgårdar, verka som företagare i lantgårdsturism eller som förädlare av lantbruksprodukter. Vid en centralisering av verksamheten skall de kunna sköta miljöarbeten och miljövärd för lantgården eller för företaget i lantgårdsturism.

De som har avlagt *utbildningsprogrammet för hästhushållning* skall kunna verka inom hästhushållningen som hästkötare eller ridinstruktör.

De som har avlagt detta program skall se hästhushållningen som en del av lantbruksbranschen och det övriga samhället och kunna inse vår hästhushållnings ställning och betydelse internationellt sett. De skall kunna uppfatta hästhushållning som en del av vårt lands landsbygds-kultur och inse dess betydelse för fortlevnaden av de nationella kultur-traditionerna. De skall också i svåra valsituationer inom sitt yrke kunna sträva efter ekologiskt, etiskt, estetiskt och ur djurskyddssynpunkt håll-bara lösningar.

Hästkötarna skall kunna arrangera produktionsmiljön för hästarna enligt principerna för deras fysiologi och artspecifika beteende. De skall kunna sköta och utfodra hästar. De skall kunna använda och underhålla den tekniska utrustningen i stallet och dess omgivning och vid behov kunna kalla på en serviceman.

De skall kunna se skillnad på friska och sjuka hästar, kunna ge första hjälpen och veta när de skall tillkalla en veterinär. De skall kunna arrangera hovslagarservicen för stallet. De skall kunna välja de rätta seldonen för olika hästar och kunna sköta stalllets seldonsförråd. De skall ha kännedom om de olika slagen av hästsport och om möjligheterna att utnyttja hästar i arbete och de skall i stora drag veta vilka typer av hästar, seldon och körredskap som används.

Enligt de val som de har gjort skall de vara kapabla att ge ridhästar grundläggande dressyr, träna travhästar, sko hästar, tillverka och reparera seldon, tillverka och reparera körredskap, ansvara för hästuppfödning och stallhållning, köra med arbetshästar och med olika körredskap eller producera service för hästturism.

Ridinstruktörerna skall kunna arbeta som anställda i en ridskola, antingen som en ridlärares assistent eller som huvudansvarig för en rid-skolas verksamhet, ofta också som självständiga företagare. Rid-instruktörerna skall kunna organisera stalllets verksamhet, hästarnas

skötsel och arbetena i stallen. De skall vid behov kunna arbeta som arbetsledare för stallpersonalen. De skall kunna arbeta kundcentrerat och samarbeta såväl med personalen som med andra intressegrupper. De skall kunna tillämpa pedagogiska basfärdigheter i olika situationer och med olika kunder. De skall kunna ge grundläggande undervisning i ritt och hästskötsel. De skall tack vare sin positiva inställning, sitt sportintresse och sin förmåga att lösa problem kunna upprätthålla den positiva bilden i ett ridskoleföretag.

Ridinstruktörerna skall kunna planera och genomföra grundläggande ridundervisning med hänsyn till behoven för de enskilda kunderna, kundgrupperna och hästarna. De skall för sin undervisning i ridskolan kunna behandla hästar på ett sådant sätt att hästarna hålls friska och arbetsföra. De skall sätta sig in i de grundläggande principerna för undervisning och i olika tekniska metoder för undervisningen och kunna anpassa undervisningsmetoderna enligt situationens krav. De skall ha kännedom om tävlingsritt och kunna uppmuntra och leda ryttare som är intresserade av att tävla, så att de börjar träna. Ridinstruktörerna skall kunna betjäna kunder också på det andra inhemska språket och på ett främmande språk. De skall kunna utvecklas som lärare.

Ridinstruktörerna skall kunna välja seldon för olika hästar och för olika ändamål och kunna sköta ridskolans seldonsförråd. De skall därför i stora drag känna till de olika slagen av hästsport och de hästtyper, seldon och körredskap som används.

Ridinstruktörernas ridskicklighet motsvarar den nationella nivån för lätta A-tävlingar. De skall kunna ge unga hästar grundläggande dressyr och upprätthålla undervisningshästarnas dressyrynivå.

De som har avlagt *utbildningsprogrammet för pälsdjursuppfödning* skall kunna arbeta som pälsdjursuppfödare, som företagare, som anställd djurskötare, som anställd i fodercentraler eller som skinnsorterare. Pälsdjursuppfödaren skall kunna ta hänsyn till de allmänna förutsättningarna för uppfödning av pälsdjur och de skall kunna följa de lagar och bestämmelser som gäller skinnproduktionen. De skall kunna arbeta enligt de etiska synpunkter och de estetiska kvalitetsfaktorer som hör till användningen av pälsverk och kunna beakta de risker som är typiska för branschen. De skall arbeta lönsamt och utan att belasta miljön.

De som har avlagt detta utbildningsprogram skall kunna arbeta långsiktigt, samvetsgrant och noggrant. De skall kunna sköta och hantera pälsdjur enligt artens krav och då kunna arbeta enligt de etiska principerna för djurhållning och beakta vilken betydelse djurens välbefinnande har för produktionen och för branschen. De skall tillämpa sitt kunnande om djurskötseln och om farmbyggnaderna så att det främjar pälsdjurens välbefinnande. De skall kunna beakta de viktigaste faktorer och bestämmelser som påverkar djurens välbefinnande. De skall i praktiken kunna tillämpa principerna för avelsverksamhet.

2

UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN OCH STUDIERNAS UPPBYGGNAD

2.1 UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN

Statsrådet har beslutat om examinas uppbyggnad (SRB 213/1999) och undervisningsministeriet om examinas omfattning, utbildningsprogrammen och examensbenämningarna (1/011/2000). I förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 2 §) har stadgats om studiernas omfattning och i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 30 §, 31 §) om tillgodoräknande av studier och studietiden.

2.2 STUDIERNAS UPPBYGGNAD

GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN		120 SV
GEMENSAMMA STUDIER		20 SV
Obligatoriska studiehelheter 1–8	17 sv	
Valfria studiehelheter 1–15	3 sv	
YRKESINRIKTADE STUDIER		90 SV
I studierna ingår minst 20 sv inläring i arbetet		
GEMENSAMMA YRKESINRIKTADE STUDIER I EXAMEN		20 SV
Studiehelhet 1		
YRKESINRIKTADE STUDIER DIFFERENTIERADE ENLIGT UTBILDNINGSPROGRAM		70 SV
UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR LANTBRUK, LANDSBYGDSFÖRETAGARE		
Obligatoriska studier	20 sv	
Studiehelhet 2		
Valfria studier	50 sv	
Studiehelheter 3–19	30 sv	
Studiehelheter 3–40 eller studier i naturbruk	20 sv	
UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR HÄSTHUSHÅLLNING, HÄSTSKÖTARE		
Obligatoriska studier	30 sv	
Studiehelhet 20		
Valfria studier	40 sv	
Studiehelheter 21–32	30 sv	
Övriga valfria studier	10 sv	
Studiehelhet 40		
UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR HÄSTHUSHÅLLNING, RIDINSTRUKTÖR		
Obligatoriska studier	30 sv	
Studiehelhet 20		
Valfria studier	40 sv	
Studiehelhet 33	30 sv	
Övriga valfria studier	10 sv	
Studiehelhet 40		
UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR PÅLSDJURSUPPFÖDNING, PÅLSDJURSUPPFÖDARE		
Obligatoriska studier	40 sv	
Studiehelheter 34 och 35		
Valfria studier	30 sv	
Studiehelheter 36–40 eller studier i naturbruk		
VALFRIA STUDIER		10 SV

I studierna ingår minst 1,5 sv studiehandledning och ett lärdomsprov vars omfattning är minst 2 sv. En studievecka motsvarar en studerandes arbetsinsats på 40 timmar.

STUDIEHELHETER INOM DE GEMENSAMMA STUDIerna

	obligatoriska	valfria
1. Modersmålet	4 sv	0–3 sv
2. Det andra inhemska språket	2 sv	0–3 sv
3. Ett främmande språk	2 sv	0–3 sv
4. Matematik	3 sv	0–3 sv
5. Fysik och kemi	2 sv	0–3 sv
6. Samhälls-, företags- och arbetslivskunskap	1 sv	0–3 sv
7. Gymnastik och hälsokunskap	2 sv	
8. Konst och kultur	1 sv	
9. Valfria tilläggsstudier i de obligatoriska studierna, se ovan punkterna 1–8		
10. Miljökunskap		0–3 sv
11. Informations- och kommunikationsteknik		0–3 sv
12. Etik		0–3 sv
13. Kulturkännedom		0–3 sv
14. Psykologi		0–3 sv
15. Företagsverksamhet		0–3 sv
Totalt	17 sv	3 sv

I utbildning med finska som undervisningsspråk är det andra inhemska språkets omfattning en studievecka. De obligatoriska studiernas omfattning är då 16 studieveckor och de valfria studiernas omfattning 4 studieveckor.

Om studerande har ett annat modersmål än finska eller svenska, kan utbildningsanordnaren besluta om fördelningen av studierna i modersmålet och det andra inhemska språket (tot. 6 sv) på ett sätt som avviker från Statsrådets beslut (SRB 213/99, 2 mom.) (se kapitel 5.4).

YRKESINRIKTADE STUDIEHELHETER

1. Företagsamhet i landsbygdsmiljö	20 sv
2. Allmänna färdigheter i lantbruk	20 sv
3. Växtodling	20 sv
4. Användning, underhåll och reparationer av lantbruksmaskiner	20 sv
5. Metallarbeten i lantbruket	10 sv
6. Produktion av miljötjänster	20 sv
7. Husdjursskötsel	20 sv
8. Vidareförädling av lantbruksprodukter	20 sv
9. Företagsamhet inom landsbygdsturism	20 sv

10.	Företagsamhet inom serviceverksamhet	10 sv
11.	Specialiserad växtodling/grupp av specialväxter	10 sv
12.	Ekologisk produktion	10 sv
13.	Specialiserad husdjursskötsel/produktionsinriktning	10 sv
14.	Smådjursskötsel	20 sv
15.	Hästskötsel	10 sv
16.	Utnyttjande av lantgårdarnas skogar	10 sv
17.	Byggnadsverksamhet på lantgårdarna	10 sv
18.	Utnyttjande av automation inom lantbruket	10 sv
19.	Utnyttjande av produktionsteknologi	10 sv
20.	Hästhushållning	30 sv
21.	Dressyr av ridhästar	30 sv
22.	Träning av travhästar och deltagande i tävlingar	30 sv
23.	Grunderna i hovslageri	10 sv
24.	Hovslagarverksamhet	20 sv
25.	Grunderna i tillverkning och reparation av hästmundering	10 sv
26.	Tillverkning och reparation av hästmundering	20 sv
27.	Metall- och träarbeten	10 sv
28.	Underhåll och reparation av körredskap	20 sv
29.	Inackorderingsservice för hästar	10 sv
30.	Hästuppfoädninö och skötsel av stallmiljön	20 sv
31.	Träning av arbetshästar och körarbeten	20 sv
32.	Användning av hästar i turismen	20 sv
33.	Instruktion i ritt	30 sv
34.	Grunderna i produktion av pälskinn	30 sv
35.	Verksamhet inom pälsdjursuppfoädninö	10 sv
36.	Framställning av pälsdjursfoder	10 sv
37.	Avfallshantering på pälsdjursfarmer	10 sv
38.	Byggande och teknologi på pälsdjursfarmer	10 sv
39.	Andra farmdjur	10 sv
40.	Övriga valfria studier	10 sv

VALFRIA STUDIER

Se kapitel 3.3.

3

MÅLET FÖR STUDIerna, DET CENTRALA INNEHÅLLET OCH BEDÖMNINGEN

3.1 GEMENSAMMA STUDIER – MÅL, CENTRALT INNEHÅLL OCH BEDÖMNING

3.1A Obligatoriska studier

3.1.1 MODERSMÅLET, 4 SV

3.1.1.1 MODERSMÅLET, SVENSKA

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall i olika samarbetssituationer, t.ex. då de arbetar i team, samt inom kundservice, kunna handla och uttrycka sig på det sätt som situationen kräver. De studerande skall förstå de centrala begreppen och kunna urskilja och förstå det väsentliga innehållet i texter som hör till lantbruksbranschen. De studerande bör ytterligare kunna analysera texter och dra slutsatser av det de läst. De studerande skall kunna använda sig av olika kunskapskällor, både böcker och IT-material, och kunna analysera, tolka, och förhålla sig kritiskt till den information de får samt förmedla den vidare i tal och skrift. De skall också kunna utvärdera sina egna kunskaper i modersmålet och fortlöpande utveckla dem.

De studerande skall kunna delta i och begära ordet i diskussioner inom en studie- eller arbetsgemenskap; aktivt lyssna på andra och uttrycka sina tankar klart och redigt. De skall bidra till att bygga upp en god atmosfär och till att föra diskussionen framåt. De skall kunna vara artiga och flexibla vid verbal och icke-verbal kommunikation och kunna anpassa sitt språkbruk till situationen. De skall även kunna tolka och utnyttja nonverbala kommunikationsmedel och visa tolerans gentemot olika talare och olika sätt att kommunicera.

- ▲ Centralt innehåll:
att lära sig hantera information och utveckla den kommunikativa kompetensen.

De studerande skall kunna använda grundterminologin inom lantbruksbranschen och inom kundservice. De skall vara så vana vid olika sätt att uttrycka sig, både muntligt och skriftligt, att de kan producera texter inom sitt yrkesområde och inom den arbetsgemenskap de verkar i. De kan t.ex. skriva dokument, rapporter och promemorior och den skriftliga delen av lärdomsprovet. De skall klara av muntlig kommunikation som telefonärenden, diskussioner, förhandlingar och möten samt referat och rapporter. De studerande skall veta hur de skall kommunicera vid arbetsintervjuer och kunna utforma de dokument som behövs för detta.

De studerande skall kunna utnyttja facktidsskrifter och andra informationskällor inom lantbruksbranschen. De skall kunna förmedla information, både muntligt och skriftligt till andra så att budskapet är tydligt och klart och språkbehandlingen god. De skall hela tiden utveckla sina kommunikations- och interaktionsfärdigheter och medverka till att utveckla kommunikationen på sin arbetsplats.

▲ Centralt innehåll:

att behärska olika språksituationer i arbetslivet.

De studerande skall känna till sina språkliga rötter och förstå språkets och kulturens betydelse för individens identitet och för ett smidigt samarbete mellan personer och intressegrupper i arbetslivet. De skall inse nyttan av litteratur, teater, film och andra medier. De skall kunna analysera och tolka både faktatexter och skönlitterära texter. De skall känna till det svenska språkets ställning i Finland, och skillnaderna mellan dialekt, finlandssvenskt talspråk och det allmänna svenska standardspråket. De skall inse nyttan av att behärska det svenska standardspråket, med tanke på vad arbetslivet kräver. De skall inse värdet av vårt lands tvåspråkiga kultur och betydelsen av flerspråkighet och kulturell mångfald, så att de kan tillämpa dessa insikter i olika kommunikationssituationer, både privat och i arbetslivet.

▲ Centralt innehåll:

att förstå språkets och kulturens betydelse.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå att man talar och skriver på olika sätt i olika situationer och kunna variera sitt eget språkbruk enligt situation
- förstå de väsentligaste begreppen och frågorna i texter som berör lantbruksbranschen och också kunna använda branschspecifika grundbegrepp i sitt eget språkbruk

- klara av att skaffa fram information ur olika källor, med hjälp av handledning och i grupp. De skall känna till de viktigaste tidskrifterna och uppslagsverken i lantbruksbranschen. De skall kunna utnyttja bibliotekstjänster och modern teknologi då det gäller att söka och förmedla information
- våga och kunna ta ordet i studie- och arbetsgruppsdiskussioner och framföra sina egna tankar och åsikter i diskussionerna
- kunna ta andra i beaktande i diskussionen -åtminstone i någon mån- och vara medvetna om vilken verkan den nonverbala kommunikationen har
- klara av att fylla i formulär som är viktiga i arbetet och att uppgöra rapporter
- kunna presentera sig själv och olika sakfrågor
- kunna fungera sakligt inom kundbetjäning
- kunna finna sådant som intresserar inom litteratur, film eller teater
- kunna arbeta tillsammans med olika människor, också i en mångkulturell arbetsgemenskap
- vara medvetna om hur de kommunicerar, öva sig i att bedöma sina egna kunskaper i modersmålet och kunna ställa upp mål för sin egen utveckling
- känna till det svenska språkets ställning i Finland och inse betydelsen av tvåspråkigheten och den nordiska samhörigheten.

3.1.1.2 MODERSMÅLET, FINSKA

I den finskspråkiga utbildningen är målen och det centrala innehållet (berömlig nivå) identiska med texten i modersmålet för studerande i den svenskspråkiga utbildningen, förutom till den del texten innehåller hänvisningar till finlandssvenskt språkbruk och finlandssvenska förhållanden.

3.1.1.3 MODERSMÅLET, SAMISKA

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall känna till språkets centrala funktion som kulturskapare och -förmedlare. Studerandena skall uppnå en fungerande tvåspråkighet och behärska yrkesspråket i lantbruksbranschen också på samiska. Studierna skall stärka de studerandes samiska kulturella identitet och utveckla deras språkliga och kognitiva färdigheter.

De studerande skall ha en stark språklig identitet, så att de kan utveckla sina färdigheter i samiska och bevara kontakten till den samiska kulturkretsen. De skall kunna jämföra det samiska språkets och kultu-

rens karaktäristiska drag med motsvarande i finskan. De studerande skall vara förtrogna med litteratur på samiska och med samisk kulturtradition så att de intresserar sig för samisk litteratur och konst.

▲ **Centralt innehåll:**

att behärska de karaktäristiska dragen i samiska språket och kulturtraditionen.

De studerande skall behärska samiskans struktur och språkriktighet samt olika nyanser i talspråket i olika situationer. De skall kunna jämföra grundstrukturerna i samiskan med släktspråket finska. De skall behärska rättskrivning på samiska och kunna utveckla sin skriftliga förmåga. De studerande skall kunna skriva språkriktiga sakter, exempelvis informationsmaterial, projektplaner, ansökningar och brev på samiska. De skall utveckla sin skriftliga och muntliga förmåga att uttrycka sig på samiska och skall ställa sig kritiskt till det de läser.

▲ **Centralt innehåll:**

att uttrycka sig skriftligt och muntligt på samiska i olika sammanhang.

De studerande skall kunna kommunicera på samiska i frågor som berör yrket. De skall vara beredda att arbeta inom yrkena i lantbruksbranschen och att utveckla sitt yrkeskunnande på samiska så att de kan verka i motsvarande yrke inom den samiska kulturkretsen. De studerande skall vara förtrogna med de samiska näringarnas historia och aktuella läge. De skall kunna inhämta fakta genom olika medier och de skall kunna tänka kritiskt.

▲ **Centralt innehåll:**

kännedom om lantbruksbranschens centrala begrepp på samiska.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna till vilken betydelse det samiska språket och kulturen har för deras egen identitet
- känna till de centrala drag som utmärker det samiska språket och kulturarvet
- kunna skriva sakter som hänför sig till yrket och arbetet på samiska
- kunna uttrycka sig muntligt på samiska i olika sammanhang
- behärska yrkets centrala begrepp på samiska så att de kan arbeta med de mest centrala uppgifterna inom lantbruksbranschen och utveckla sitt professionella kunnande på sitt eget språk.

3.1.1.4 MODERSMÅLET, TECKENSPRÅK

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna uttrycka sig väl på teckenspråk med dess olika skiftningar i olika kommunikationssituationer. De skall kunna jämföra särdragen i tecknade språk och talade språk. De bör inse det egna teckenspråkets särart i förhållande till andra nationella teckenspråk och kunna fungera tillsammans med döva som använder ett främmande språk.

- ▲ Centralt innehåll:
att kunna uttrycka sig väl på teckenspråk i olika kommunikationssituationer.

De studerande skall kunna stärka sin språkliga identitet och utveckla sina färdigheter i teckenspråk för att bevara kontakten med dövas och teckenspråksanvändares kulturkrets. De bör kunna utveckla den teckenspråkiga kulturtraditionen. De skall kunna jämföra dövulturen och det finländska teckenspråket med den finlandssvenska/finska kulturen och svenska/finska språket.

- ▲ Centralt innehåll:
att känna till och utveckla särdragen i teckenspråket och den teckenspråkiga kulturtraditionen.

Studerandena skall kunna fungera på två språk i sitt yrke, dvs. de skall behärska yrkesspråket inom den bransch de studerar även på teckenspråket. De skall kunna kommunicera på teckenspråket i frågor som gäller yrket. De skall kunna utveckla sitt yrkeskunnande på teckenspråket. De studerande skall klara av att skaffa tilläggsinformation om sin yrkesbransch på sitt eget språk och kritiskt analysera informationen.

- ▲ Centralt innehåll:
att kommunicera på teckenspråk i frågor som gäller yrket och utveckla sitt yrkeskunnande på teckenspråk.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna uttrycka sig själva i en teckenspråkig omgivning i de vanligaste språkliga sammanhangen
- kunna identifiera de centrala särdragen i teckenspråket och teckenspråkskulturen

- kunna använda de centrala begreppen inom yrket så att de kan fungera i sitt yrke och utveckla sitt yrkeskunnande på sitt eget språk.

3.1.1.5 MODERSMÅLET, DET EGNA MODERSMÅLET FÖR STUDERANDE MED ETT FRÄMMANDE SPRÅK SOM MODERSMÅL

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall uppnå en fungerande tvåspråkighet och behärska fackspråket i sin bransch också på sitt eget modersmål. Studierna skall förstärka de studerandes kulturella identitet och utveckla dem språkligt och kognitivt.

De studerande skall ha en stark språklig identitet som gör det möjligt att bevara banden till den språk- och kulturkrets där de vuxit upp. De bör ha kunskaper om sin egen kultur och sitt eget språk och kunna jämföra deras typiska drag med motsvarande drag i finländsk kultur och språk. De studerande skall bekanta sig med den egna kulturkretsens litteratur och traditioner, så att de kan intressera sig för litteratur och konst på det egna modersspråket.

▲ Centralt innehåll:

kännedom om särdragen i det egna språket och kulturarvet.

De studerande skall känna till sitt eget språks struktur och förstå sig på språkriktighet och olika nyanser i talspråket. De skall också kunna uppfatta grundstrukturerna i sitt eget språk jämfört med svenskan/finskan. De bör aktivt använda sina muntliga och skriftliga färdigheter i modersmålet. De studerande skall känna till modersmålets användningsmöjligheter och variationer inom respektive språkområde, och vänja sig vid att jämföra språkbrukssituationerna i det egna modersmålet med motsvarande i Finland.

▲ Centralt innehåll:

förmåga att uttrycka sig muntligt på det egna modersmålet och såvitt möjligt skriftfärdigheter för olika ändamål.

De studerande skall kunna behandla frågor i lantbruksbranschen på sitt modersmål. De skall ha beredskap att vid behov utveckla sitt yrkeskunnande på sitt eget modersmål så att de kan verka i motsvarande yrke inom sin egen kulturkrets. De skall kunna inhämta ytterligare kunskap genom olika medier även på sitt eget språk och kritiskt jämföra olika källor.

▲ Centralt innehåll:

kännedom om lantbruksbranschens centrala begrepp på det egna modersmålet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna till de väsentligaste dragen i sitt språk och vara förtrogna med sin kulturbakgrund
- kunna uttrycka sig muntligt i de vanligaste kommunikationssituationerna inom den egna kulturkretsen
- behärska yrkets centrala begrepp så att de kan utveckla sitt professionella kunnande på sitt eget språk.

3.1.1.6 MODERSMÅLET, SVENSKA/FINSKA SOM ANDRASPRÅK

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall förstå det väsentliga innehållet i muntlig svensk-/finskspråkig kommunikation och utan möda följa med vad som behandlas, samt delta i arbetet. De skall förstå det väsentliga innehållet i skriftliga läromedel och kunna utnyttja det för att gå framåt i studierna. De bör bekanta sig med litteratur och olika skrivna texter på svenska/finska och såvitt möjligt på sitt modersmål och kunna motta impulser och upplevelser genom dem. De skall vara förtrogna med de allmännaste sätten för ickeverbal kommunikation i den finländska kulturen, uppfatta sociala nyanser och variationer i olika situationer i det svenska/finska språket samt använda sådana språkliga uttryck som passar för olika tillfällen och textarter. De bör kunna delta i socialt umgänge och fritidsaktiviteter och kunna följa med den samhälleliga debatten i tidningar och andra medier när det gäller frågor som angår dem själva och deras yrke.

▲ Centralt innehåll:

att uppfatta det väsentliga vid muntlig och skriftlig kommunikation.

De studerande skall kunna använda språket i tal och skrift i vardagliga situationer. De skall känna till de viktigaste, mest betydelsefulla dragen i det svenska/finska uttalssystemet och vara bekanta med intonationen. De skall vänja sig vid att producera skriftligt material av olika slag och kunna formulera sina tankar på svenska/finska även i skrift. De skall våga sig på att avfatta varierande texter, lära sig använda texter som behövs i yrket och klara av att sköta ärenden skriftligt. De studerande skall känna

till centrala strukturer i svenskan/finskan och kunna använda språket frimodigt i tal och skrift. De skall uppfatta betydelsen i komplicerade strukturer med ledning av saksammanhanget. De skall behärska grunderna i det svenska/finska rättstavningsystemet. De skall bli vana vid att urskilja likheter och olikheter mellan sitt modersmål och det svenska/finska språket.

▲ **Centralt innehåll:**

att känna till och använda det svenska/finska språkets fundamentala strukturer och kommunicera begripligt i tal och i skrift.

De studerande skall i tal och skrift kunna använda standardsvenska/-finska. De skall dessutom behärska fackspråk inom lantbruksbranschen så att de kan delta i utbildningen på ett jämlikt, aktivt och självständigt sätt. De skall kunna utöva yrket samt utveckla sig själva och handla som medlemmar i samhället.

De studerande skall känna till fackspråket och uttryckssätten inom lantbruksbranschen. De skall förstå både muntliga och skriftliga arbetsinstruktioner och bruksanvisningar inom lantbruksbranschen liksom också föreskrifter om arbetssäkerheten. De skall muntligt och skriftligt kunna behandla centrala frågor inom yrkesområdet på ett begripligt sätt på svenska/finska och såvitt möjligt också på sitt modersmål. De skall i arbete och i kundservice kunna använda språket enligt situationens krav och veta hur man visar hövlighet i Finland. De skall känna till den finländska arbetskulturens väsentligaste drag och kunna handla i enlighet med dem. De skall kunna vidareutveckla sin yrkesidentitet och yrkesstolthet med hjälp av sina kunskaper i svenska/finska.

▲ **Centralt innehåll:**

ett gott språkbruk inom lantbruksbranschen.

De studerande skall inse vad modersmålet och tvåspråkigheten innebär, känna sina rötter och sätta värde på sin kultur samt stärka sin självkänsla och sin identitet genom att frimodigt använda sitt modersmål. De skall känna till hur samhället fungerar i Finland och bekanta sig med landets kultur. De bör på svenska/finska bekanta sig med sina samhälleliga rättigheter och skyldigheter. De bör förstå växelverkan mellan olika kulturer och orsakerna till kulturella konflikter och kunna hantera dem på ett konstruktivt sätt. De bör visa respekt och tolerans för olika människor och tänkesätt och ha förmåga att fritt och kritiskt betrakta olika synpunkter.

▲ **Centralt innehåll:**

insikter om betydelsen av språk och kultur samt kulturell växelverkan.

De studerande skall kunna arbeta ansvarsfullt sÄvÄl ensamma som i grupp. De skall kunna inhÄmta kunskap ur olika kÄllor, anvÄnda ord-böcker och göra anteckningar pÄ egen hand, och de bör kunna begagna sig av material i böcker och datanÄt för att utveckla sin sprÄkkunskap och avancera i sina studier. De skall träna upp sig i kritiskt tänkande. De skall anvÄnda svenska/finska för att tillÄgna sig ÄndamÄlsenliga inlärnings-strategier.

- ▲ Centralt innehÄll:
goda inlärningsfÄrdigheter och beredskap för livslÄngt lärande.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå det centrala innehållet i talad svenska/finska sÄ att de klarar sig pÄ svenska/finska i vardagliga situationer i arbetet inom lantbruks-branschen och i studierna
- förstå det centrala innehållet i skriftligt material som hänför sig till studierna, branschen, arbetet och samhället
- känna till de väsentligaste strukturerna i svenskan/finskan och den cen-trala yrkesterminologin i lantbruksbranschen, för att kunna uttrycka sig begripligt i tal och skrift i frÄgor som berör yrket och arbetet
- med handledning klara av skriftliga uppgifter
- kunna be om hjälp vid behov
- med handledning kunna bedöma utvecklingen av sin sprÄkliga för-mÄga och uppstÄlla mÄl för dess utveckling
- känna till finländska seder och arbetskultur och förstå orsakerna till kulturella skillnader sÄ att de kan fungera i mångkulturella arbets-grupper och miljöer
- kunna arbeta sjÄlvständigt under handledning och i nÄgon mÄn i grupp söka information ur olika kÄllor
- kunna fungera som medborgare och uttrycka sig pÄ svenska/finska.

3.1.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, 2/1 SV

3.1.2.1 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, FINSKA, 2 SV

Utgående från den lärokurs som börjat i åk 1–6 i grundskolan

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar steg 3–6 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall frimodigt kunna bemöta, förstå och tilltala finskspråkiga kunder, förmän och arbetskamrater och handla ändamålsenligt på basis av anvisningar, begäran och diskussion i lantbruksbranschens vardagliga arbets- och språksituationer. De studerande skall speciellt förstå tal och text som anknyter till yrket och samtala både direkt och i telefon. Vid behov skall de också kunna kommunicera skriftligen per e-post, fax och brev. De skall förstå och kunna fylla i yrkesspecifika blanketter, räkningar, beställningsformulär och kontrollistor och kunna skriva korta referat och rapporter. De studerande skall förstå kundens avsikt eller önskemål och kunna beskriva ändamålsenliga produkter och tjänster inom lantbruksbranschen på ett tillfredsställande sätt. De skall också kunna förklara funktioner och möjliga fel, utbyta åsikter och komplimanger och upprätthålla diskussionen. De skall kunna diskutera sina arbetsuppgifter och -praxis också på finska och kunna läsa broschyrer, föreskrifter, anvisningar och meddelanden som har anknytning till lantbruksbranschen. De studerande skall kunna följa med sin bransch och samhällseliga händelser också i finskspråkiga broschyrer, nätverk, massmedier och yrkespublikationer.

▲ Centralt innehåll:

att verka inom lantbruksbranschens arbetsuppgifter och kunna skaffa information.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå innehållet i korta, enkla, skriftliga och muntliga meddelanden som hänför sig till arbetet och arbetssäkerheten och kunna fungera enligt dem
- förstå och kunna betjäna kunder och sköta arbetsuppgifter på finska i åtminstone de väsentligaste situationerna.
- kunna fylla i en finskspråkig blankett som förekommer allmänt inom branschen
- kunna skriva ett meddelande eller ett kort referat som anknyter till yrket på finska med hjälpmedel.

Utgående från den lärokurs som börjat i åk 7–9 i grundskolan

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar steg 1–3 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall inse betydelsen av att kunna finska i arbetslivet och i det tvåspråkiga samhället. De skall handla och reagera åtminstone i de mest rutinmässiga uppgifterna på finska. De skall förstå kundens eller samtalspartens ärende eller önskemål, och kunna svara på frågor och be om tilläggsinformation. De studerande skall förstå föreskrifter och kunna läsa finskspråkiga arbetsanvisningar, åtminstone med hjälpmedel. De skall kunna läsa annonstexter, meddelanden och manualer som anknyter till arbetsuppgifterna och i någon mån kunna diskutera med sina finskspråkiga förmän, arbetskamrater och gäster. De studerande skall kunna ta reda på sådana adresser, arbetsredskap, fakta och metoder som behövs ur finskspråkiga källor, samt också våga be om hjälp och ställa frågor på finska. De skall behjälpligt kunna berätta om sig själva, sitt arbete och sina erfarenheter för sina förmän, arbetskamrater och gäster. De studerande skall våga säga sin åsikt på sammanträden också på finska och med hjälpmedel kunna skriva meddelanden, förklaringar och beställningar på finska.

▲ Centralt innehåll:

att kunna betjäna kunder på finska i väsentliga situationer och söka information ur finskspråkiga källor, åtminstone med hjälpmedel.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna bemöta kunden, förmannen och arbetskamraten samt förstå och betjäna dem på finska i några vardagliga situationer
- visa att de förstår huvudpunkterna i en annons eller i en viktig anvisning genom att fungera enligt dem eller genom att förklara vad saken gäller
- kunna skriva meddelanden på finska och med hjälpmedel fylla i en enkel blankett eller kontrollista som anknyter till arbetsuppgifterna.

3.1.2.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, SVENSKA, 1 SV*)

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar steg 1–3 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall känna till det svenska språkets och den svenska kulturens betydelse i dagens mångkulturella Finland, och de kan betesig ändamålsenligt i internordiska sammanhang.

De studerande skall klara av rutinmässiga samtalskontakter i anslutning till det dagliga livet, arbetet, hemlandet och dess kultur, även om de inte alltid själva förmår hålla i gång diskussioner. De skall kunna handla enligt anvisningar, förbud och uppmaningar som gäller arbetet. De skall klara av vanliga kundservicesituationer, både som kunder och inom kundbetjäningen, vid direkt kontakt och i telefon och kan vid behov be om precisering eller förklaring. De skall kunna läsa korta texter som anknyter till bekanta situationer, t.ex. matsedlar, tidtabeller, annonser samt med arbetet sammanhängande säkerhetsföreskrifter och bruksanvisningar. De skall kunna, genom att anlita hjälpmedel, söka fram fakta som behövs i yrket. De skall kunna göra skriftliga anteckningar, anvisningar och beställningslistor i samband med arbetet.

▲ Centralt innehåll:

att kunna verka inom lantbruksbranschens arbetsuppgifter och i nordiska sammanhang.

*)

undervisas i finskspråkiga yrkesläroanstalter

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå vardagliga och enkla muntliga uttryck och skriftliga meddelanden som berör dem själva, deras familj och närmiljö
- förstå det centrala innehållet i korta och enkla skriftliga och muntliga meddelanden angående arbetet och arbetssäkerheten inom branschen och kunna fungera enligt dem
- klara av att med några ord betjäna kunder i åtminstone centrala arbets-situationer
- klara av att fylla i standardiserade blanketter som används i arbetet.

3.1.3 ETT FRÄMMANDE SPRÅK, 2 SV

I läroplanen har målen och bedömningen för de främmande språken i den grundläggande yrkesinriktade utbildningen differentierats i enlighet med om språket har studerats som A- eller B-språk. Det valda språket kan vara ett alldeles nytt språk för studeranden och då tillämpas målen och bedömningen för B-språket. Med A- och B-språk avses följande:

- A-språk = ett främmande språk som börjar på åk 1–6 i grundskolan (tidigare lågstadiet)
- B-språk = ett främmande språk som börjar på åk 7–9 i grundskolan (tidigare högstadiet).

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar för A-språk steg 2–5 och för B-språk steg 1–3 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

3.1.3.1 ETT FRÄMMANDE SPRÅK, A-SPRÅK, 2 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall klara sig väl i vardagliga talsituationer och kunna beskriva händelser, erfarenheter, drömmar, förhoppningar och strävanden samt redogöra för sitt land och sin kultur. De skall förstå det huvudsakliga innehållet i vanligt tal som håller normalt tempo och i personliga brev och meddelanden och vid behov kunna be om förtydligande. De skall kunna delta i diskussioner samt skriva personliga brev och meddelanden om motiv som är bekanta och av personligt intresse och som hänför sig till vardagens liv, t.ex. familjen, fritiden, resor och aktuella frågor.

▲ Centralt innehåll:

att agera som privatperson i en internationell värld.

De studerande skall kunna kommunicera på ett sakligt och artigt sätt vid betjäning av kunder både direkt och per telefon. De skall kunna presentera produkterna och servicen i lantbruksbranschen och diskutera dem med kunder bland annat genom att besvara de vanligaste frågorna om dem. De studerande skall kunna berätta om sin arbetsplats, sitt arbete och sina arbetsuppgifter, material och arbetsredskap vid samtal med arbetskamrater och besökare som talar det främmande språket. De skall kunna redogöra för normer och seder i den inhemska arbetskulturen, även om arbetssäkerhet och miljöhänsyn, och veta det väsentligaste om motsvarande normer och seder i det land där språket ifråga talas. De skall förstå både skriftliga och muntliga anvisningar som rör arbetet och produkterna, exempelvis fax, e-post och reklam, så att de kan handla ändamålsenligt. De skall kunna ta emot respons om arbetet och produkterna, de skall kunna tillämpa sina kunskaper och färdigheter och motivera nödvändiga lösningar och rättelser.

De studerande skall kunna arbeta i internationella arbetsmiljöer och då kunna fråga efter information som berör arbetet och läsa facklitteratur inom lantbruksbranschen. Vid behov kan de utnyttja hjälpmedel, också den nyaste teknologin. De skall kunna avfatta enklare sammanhängande texter som berör arbetet, bl.a. beställningar, anvisningar och olika meddelanden.

▲ Centralt innehåll:

att kunna agera som arbetstagare i en internationell arbetsgemenskap.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå enklare muntliga och skriftliga meddelanden som anknyter till deras eget liv, och aktivt kunna söka information i t.ex. menyer, tidtabeller och broschyrer
- förstå korta och enkla muntliga och skriftliga meddelanden som anknyter till arbetet och arbetssäkerheten i lantbruksbranschen och kunna verka i enlighet med dem
- kunna söka information i broschyrer, anvisningar, och kataloger på främmande språk
- kunna berätta om sig själva och sin livssituation och om sina arbetsuppgifter inom lantbruksbranschen
- kunna skriva enkla personliga meddelanden och fylla i blanketter med personuppgifter samt blanketter som berör arbetet i lantbruksbranschen.

3.1.3.2 ETT FRÄMMANDE SPRÅK, B-SPRÅK, 2 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna ställa och besvara sådana enkla frågor som gäller dem själva och den omedelbara konkreta omgivningen, om motparten talar långsamt och tydligt. De skall vid behov kunna be om förtydligande. De skall kunna kommunicera både verbalt och ickeverbalt t.ex. när de presenterar sig, gör inköp, skaffar biljetter och söker inkvartering. De skall förstå enkla uttryck och meningar bland annat i anvisningar, annonser och kataloger som hänför sig till välbekanta motiv i privatlivet och arbetslivet. De skall kunna skriva kortfattade enkla personliga meddelanden, som t.ex. kort och fylla i blanketter av standardtyp som gäller arbetsrelaterade uppgifter och personuppgifter. De skall kunna uppfatta muntliga och skriftliga besked som ansluter sig till arbetet och kunna handla enligt situationens krav, självständigt eller med anlitande av andras hjälp.

▲ Centralt innehåll:

att kunna kommunicera privat och i arbetslivet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå bekanta ord och uttryck som berör dem själva eller den omedelbara arbetsmiljön
- förstå uttryck, ord och enkla meningar i t.ex. bekanta annonser, kataloger och arbetsanvisningar
- med enkla ord och meningar kunna berätta om sig själva och sitt arbete
- kunna skriva ett kort, enkelt meddelande om vardagliga arbetsuppgifter inom lantbruksbranschen och kunna fylla i en blankett med personuppgifter.

MATEMATISK-NATURVETENSKAPLIGA STUDIER

3.1.4 MATEMATIK, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Studerandena skall i sitt kommande yrke kunna tillämpa matematiken mångsidigt och använda den som ett problemlösningsredskap. De skall behärska de elementära räkneoperationerna, såsom procenträkning och omvandling av enheter, i samband med yrkesrelaterade arbetsuppgifter. De skall kunna bilda bokstavsuttryck för relationer mellan storheter och beskriva arbets- och vardagslivets problem som modeller i form av tabeller, figurer, satser och ekvationer. De skall kunna lösa matematiska problem med hjälp av slutsatser, ekvationer och grafiska representationer. De studerande skall kunna tillämpa geometri i den utsträckning som krävs i lantbruksbranschen, t.ex. beräkna areor och volymer samt använda skalor.

▲ Centralt innehåll:

att lösa i yrket förekommande matematiska problem genom normala räkneoperationer, tillämpning av matematiska modeller och geometri.

Studerandena skall mångsidigt kunna använda räkneapparater och datorer för att lösa matematiska problem. De skall kunna bedöma resultatens tillförlitlighet, exakthet och meningsfullhet. De skall kunna självständigt samla data och på basis av dem utarbeta statistik, tabeller och diagram som gäller deras bransch. De skall kunna läsa och tolka statistik. De skall behärska den ekonomiska matematik som behövs i vardags- och arbetslivet, bl.a. kostnads-, skatte- och lånekalkyler.

▲ Centralt innehåll:

bedömning av resultatriktighet och uppgörande och tolkning av statistik och tabeller samt ekonomisk matematik.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna räkna de additions-, subtraktions-, multiplikations- och divisionsräkningar som behövs i yrket
- kunna räkna procentandelar och använda enheter rätt
- kunna lösa de vanligaste matematiska problemen i lantbruksbranschen genom att antingen beskriva problemen eller dra slutsatser om dem med hjälp av ekvationer

- kunna använda räknepapparat och dator för att lösa de centrala matematiska uppgifterna i lantbruksbranschen
- kunna avläsa statistik, tabeller och grafiska framställningar som anknyter till lantbruksbranschen
- kunna beräkna areor och volymer på de vanligast använda kropparna
- kunna beräkna material- och produktionskostnader för de arbeten som utförs.

3.15 FYSIK OCH KEMI, 2 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna de ur yrkets synvinkel viktigaste lagbundenheterna i fysiken, t.ex. värmeöverföring, luftfuktighet och värmeutvidgning. De skall kunna använda behövliga elapparater tryggt och ekonomiskt. De skall kunna arbeta ergonomiskt och därför känna till den fysik som hänför sig till ergonomi.

▲ **Centralt innehåll:**

de kunskaper i fysik som behövs för att uppnå yrkesskicklighet och upprätthålla arbetsförmågan.

De studerande skall i sitt arbete kunna beakta de med tanke på miljön och yrket centrala kemiska företeelserna och skall därför känna till de vanligaste grundämnena och föreningarnas egenskaper (t.ex. syre, kväve, väte, kol och oxider av dem, de viktigaste syrorna, baserna, salterna, kolhydraterna, fetterna och proteinerna). Studerandena skall kunna förvara och använda de substanser som behövs inom lantbruksbranschen rätt och kunna förstöra dem på behörigt sätt. De studerande kan i sitt arbete beakta substansernas speciella egenskaper så att de inte försätter sin egen och andras säkerhet eller miljösäkerheten i fara. De skall med ledning av beteckningarna på de ämnen och material samt produkter som förekommer inom lantbruksbranschen kunna identifiera och tolka de faktorer som påverkar hälsan och säkerheten och fungera på det sätt som situationen förutsätter.

▲ **Centralt innehåll:**

att känna till och beakta de inom lantbruksbranschen centrala kemiska företeelserna samt riktig användning, förvaring och förstöring av de ämnen som används inom lantbruksbranschen.

De studerande skall i sitt arbete och i sitt privatliv kunna beakta naturens lagbundenheter och verka på sätt som är energibesparande och skonar miljön. De skall kunna beskriva livscykeln för någon produkt som används/tillverkas inom lantbruksbranschen och därmed förknippad energiomvandling.

▲ **Centralt innehåll:**

livscykel tänkande och därmed förknippad energihushållning.

De studerande skall kunna göra observationer och mätningar rörande centrala fysikaliska och kemiska företeelser inom lantbruksbranschen. De skall kunna tolka fysikaliska och kemiska mätresultat och dra slutsatser av dem. De skall kunna bedöma mätresultatens tillförlitlighet, exakthet och meningsfullhet. De skall kunna dokumentera erhållna resultat i enlighet med lantbruksbranschens kvalitetskrav och presentera resultaten t.ex. med tabeller och grafiska representationer. De skall självständigt kunna leta fram fakta som behövs i arbetet ur olika källor samt kritiskt granska sådana data och bearbeta dem för praktiska tillämpningar. De skall kunna tillämpa sina kunskaper i fysik och kemi genom att tillägna sig ekonomiska och naturvänliga arbetssätt och tekniker.

▲ **Centralt innehåll:**

experimentellt arbete, bedömning av resultatens riktighet och dokumentering av erhållna resultat.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna förstå de från yrkets synpunkt viktigaste fysikaliska och kemiska företeelser och lagbundenheter som anknyter till de vanligaste arbetsuppgifterna
- kunna arbeta utan att orsaka fara för sig själv, andra eller omgivningen och tryggt och ekonomiskt använda olika apparater såsom elapparater
- kunna förvara och använda i arbetet behövliga kemikalier rätt och förstöra avfallet på behörigt sätt
- kunna identifiera och tolka hälso- och säkerhetsfaktorer med ledning av beteckningarna för de centrala ämnen och material som används/tillverkas inom lantbruksbranschen och fungera såsom beteckningarna förutsätter
- kunna beskriva livscykeln för någon produkt
- kunna utföra mätningar enligt anvisningar, dokumentera mätningssresultaten och uppgöra en läsbar rapport över resultaten.

HUMANISTISK-SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA STUDIER

3.1.6 SAMHÄLLS-, FÖRETAGS- OCH ARBETSLIVSKUNSKAP, 1 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna verka aktivt inom sin läroanstalt och i miljöer med anknytning till studierna, t.ex. vid andra läroanstalter, inom olika arbetsgemenskaper och utomlands vid utbyte av studerande. De skall veta vilka rättigheter och förpliktelser som gäller för deras egna studier och för deras åldersstadium samt känna till de grundläggande medborgerliga rättigheterna och skyldigheterna, förstå sitt samhälleliga ansvar och handla i enlighet härmed. De skall vara kapabla att fungera som aktiva samhällsmedlemmar. Dessutom skall de veta det väsentligaste om EUs beslutssystem och hur det påverkar medborgarnas aktiviteter.

▲ Centralt innehåll:

att verka som grupp- och samhällsmedlem och som EU-medborgare.

De studerande skall kunna sköta sin egen ekonomi och sina ekonomiska förpliktelser, såsom skatterna. De skall inse vad skatterna betyder för finansieringen av samhällets välfärdsservice, och känna till systemen för social trygghet i Finland så att de vid behov kan utnyttja dem. De skall förstå hur hushållens och företagens verksamhet påverkar sysselsättningen och samhällsekonomin så att de främjar dem som konsumenter och inom kundbetjäning. De skall förstå Finlands ställning i relation till andra länder och i sitt handlande ta hänsyn till principerna för hållbar utveckling.

▲ Centralt innehåll:

insikt om hushållens och företagens roll i Finlands samhällsekonomi.

De studerande skall aktivt kunna söka sig ut i arbetslivet eller någon medborgerlig verksamhet. De skall sätta värde på sitt yrke och sina färdigheter och kunna presentera dem för arbetsgivare i syfte att få en arbetsplats eller för intressegrupper i syfte att bli företagare. De skall beakta att alla människor har samma medborgerliga rättigheter och skyldigheter. De skall känna till arbetsmarknadens verksamhetsprinciper och funktionssätt och centrala avtalsförfaranden så att de kan ingå arbetsavtal i sin bransch och därvid se till sina rättigheter och sitt ansvar som medlemmar av en arbetsgemenskap. De skall veta vilka rättigheter de har på den internationella arbetsmarknaden och vara i stånd att söka arbete framför allt i EU-länderna.

▲ Centralt innehåll:

att fungera som medlem i arbetsgemenskapen och enligt arbetsmarknadens tillvägagångssätt.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna verka inom sin läroanstalt och under inlärn timer i arbetet enligt där givna regler
- kunna fungera i enlighet med de rättigheter och förpliktelser som gäller studierna och det egna åldersstadiet
- kunna fungera som samhällsmedlem i enlighet med de grundläggande medborgerliga rättigheterna och skyldigheterna
- under handledning kunna planera sin egen ekonomi och sköta sina ekonomiska förpliktelser
- känna till sina rättigheter och förpliktelser som arbetstagare och kunna söka arbete, ingå arbetsavtal och iaktta vad som där avtalats
- kunna analysera sitt eget beteende som konsument och dess inverkan på sysselsättningen och samhällsekonomin
- under handledning kunna söka information om EU-beslutsfattandet och -arbetsmarknaden.

GYMNASTIK OCH HÄLSOKUNSKAP

3.1.7 GYMNASTIK OCH HÄLSOKUNSKAP, 2 SV

Mål och centralt innehåll för gymnastik, berömlig nivå

De studerande skall besitta de centrala kunskaper och färdigheter som behövs för ett sunt levnadssätt och motionsintresse. De skall kunna uppgöra en personlig motionsplan, följa den och bedöma effekterna av den. De skall idka gymnastik och idrott för att bevara och förbättra sin hälsa och sitt välbefinnande samt sin funktions- och arbetsförmåga. De skall genom sina kunskaper och handlingssätt visa att de förstår sambanden mellan dels motion och hälsa dels hälsa och funktions- och arbetsförmåga och kunna bedöma sin funktions- och arbetsförmåga med olika metoder.

▲ Centralt innehåll:

uppgörande av motionsprogram samt genomförande och uppföljning av dem.

De studerande skall kunna skaffa sig för hälsan och humöret välgörande upplevelser och erfarenheter av olika motionsformer i olika omgivningar under alla årstider. De skall kunna bedöma sina upplevelser och erfarenheter. De skall vara ansvarsställande och beakta andra vid interaktion. De skall följa överenskommelser och tidtabeller, ta ansvar och hjälpa andra i motions- och andra sammanhang.

- ▲ Centralt innehåll:
idkande av olika motionsformer i olika miljöer.

Mål och centralt innehåll för hälsokunskap, berömlig nivå

De studerande skall genom sitt kunnande och agerande visa att de har förmåga och vilja att främja och bevara hälsan. De skall visa att de inser vilken betydelse den mentala hälsan, människorelationerna och sexualiteten har för funktionsförmågan samt känna till hur tobak och rusmedel inverkar på hälsan. De skall kunna motverka faktorer som sliter på hälsan och främja faktorer som bygger upp den. De skall visa att de inser sambanden mellan motion, näring och hälsa.

De studerande skall känna till sambanden mellan arbete och hälsa och de centrala belastningsfaktorer som förekommer på yrkesområdet samt i samarbete med andra kunna utveckla trygga och sunda arbetsmetoder och en trygg och sund arbetsmiljö.

De studerande skall behärska de vanligaste förstahjälpsituationerna och de ergonomiska kraven i arbetet. De skall kunna utnyttja företagshälsovårdens tjänster och möjligheterna till arbets- och arbetsplatsmotion för att upprätthålla arbetsförmågan.

- ▲ Centralt innehåll:
hälsofrämjande verksamhet i arbetet och på fritiden samt förebyggande av arbetsrelaterade riskfaktorer och olycksfall.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- under handledning kunna göra upp ett personligt motionsprogram och genomföra det
- kunna fungera på ett sätt som främjar hälsan och bedöma sin funktions- och arbetsförmåga med någon metod
- följa överenskommelser och tidtabeller eller komma överens om ändringar och genomföra sin andel i motions- och andra sammanhang
- visa att de är medvetna om seder och vanor som främjar hälsan

- kunna identifiera de centrala belastningsfaktorerna på yrkesområdet och under handledning kunna utveckla sunda arbetsvanor och en sund arbetsmiljö i samarbete med andra
- kunna söka hjälp och handledning för att upprätthålla hälsan samt arbets- och funktionsförmågan.

KONST- OCH FÄRDIGHETSÄMNINGEN

3.1.8 KONST OCH KULTUR, 1 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall engagera sig aktivt i konstnärliga och kulturella aktiviteter och förnya kulturen i sin skolgemenskap t.ex. genom att medverka till att utveckla och upprätthålla skolornas estetiska, visuella och auditiva framtoningar. De skall förstå konstens betydelse i sitt eget liv och känna till dess olika uttrycksformer i ett mångkulturellt samhälle. De skall också kunna inhämta och hantera kunskap som förmedlas via olika medier.

- ▲ Centralt innehåll:
att delta i ortens eller skolgemenskapens konstliv och kulturevenemang.

De studerande skall kunna utnyttja och uppskatta traditionerna inom lantbruksbranschen. De skall i sin verksamhet kunna ta hänsyn till de värden som har betydelse inom kundernas kulturkrets och veta att konsten tar sig olika uttryck i olika kulturer.

- ▲ Centralt innehåll:
kännedom om och utnyttjande av lantbruksbranschens traditioner.

De studerande skall med hjälp av sina idéer och föreställningar kunna tillverka en konstnärlig produkt och då kunna avancera från kunskapsinhämtande och idéplanering till en färdig produkt. De skall i materialval och arbete tillämpa principerna för ekologisk hållbarhet. De skall kunna bedöma egna och andras arbetsprocesser och resultat samt utnyttja erhållen respons för vidareutveckling av sitt arbete. De studerande skall uppfatta estetiska kvaliteter i sin arbets- och livsmiljö och se hur de påverkar livskvaliteten.

- ▲ Centralt innehåll:
att tillverka en egen produkt samt miljömedvetenhet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna delta i konstnärliga och kulturella aktiviteter på orten
- under handledning kunna delta i utvecklingen av en trivsamt och fungerande skolgemenskap och arbetsmiljö
- under handledning kunna inhämta information som förmedlas via medier för sina produkter och kunna bedöma den
- i sin verksamhet kunna ta hänsyn till de, ur arbetets eller kundbetjäningens synpunkt, centrala värderingar som har betydelse i kundens kulturkrets
- i sitt arbete kunna ta hänsyn till energiförbrukning och naturresurser bl.a. vid val av material
- under handledning på det sätt som är lämpligast för studerandena själva eller branschen kunna skapa en produkt för hand eller på något annat sätt som uttrycker deras tankar, känslor och föreställningar.

3.1.B Valfria studier

3.1.9 VALFRIA TILLÄGGSSTUDIER I DE OBLIGATORISKA STUDIERNAS

Som valfria studier kan väljas tilläggstudier i studierna som beskrivs i punkt 3.1.A. Läroanstalten definierar studiernas mål, centrala innehåll och bedömning.

3.1.10 MILJÖKUNSKAP, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna arbeta för en hållbar utveckling och naturens mångformighet och kunna göra etiskt och ekonomiskt hållbara val både som medborgare och i sitt yrke. De skall inse nödvändigheten av hållbar utveckling och förstå hur människans handlande sammanhänger med miljön och naturens jämvikt, lokalt och globalt. De skall förstå vad utnyttjandet och förädlingen av naturresurser, konsumtion samt hanteringen av avfall och utsläpp har för samband sinsemellan och med naturskyddet och miljövärdet.

De studerande skall värdesätta sin omgivning och komma ihåg att människor har rätt till en sund miljö. De skall kunna bedöma hur deras egna aktiviteter och konsumtionsvanor påverkar miljöns tillstånd och försöka ändra på olämpliga konsumtions- och produktionssätt och arbeta

aktivt som konsument för att understödja sådan produktutveckling som minskar belastningen på miljön. De skall känna till miljöriskerna inom sin bransch och kunna använda sina kunskaper i miljövård för att minimera dem.

De studerande skall i vardagslivet och på arbetsplatsen vara medvetna om att miljöfrågorna är invecklade och kontroversiella och i sina avgöranden kunna beakta olika synpunkter. De skall vara i stånd att inhämta information om miljön och att bedöma de direkta och indirekta miljöeffekterna av sina egna konsumtionsval.

De studerande skall värdesätta sin livsmiljö och kulturtraditionerna. De skall kunna hålla bostads- och arbetsmiljöer i gott skick, trivsamma, sunda och estetiskt tilltalande. De skall förhålla sig ansvarsfullt till den visuella och auditiva kulturmiljön och det nationella kulturarvet. De skall delta i läroanstaltens verksamhet för hållbar utveckling. De skall kunna medverka till utveckling av sin närmiljö.

▲ **Centralt innehåll:**

bevarande av naturens mångformighet, ekologiskt riktiga konsumtionsvanor och aktiviteter som främjar hållbar utveckling.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- med respekt kunna utnyttja det som Finlands natur har att erbjuda t.ex. i form av rekreation
- under handledning kunna träffa hållbara val i yrket och som konsument
- kunna beakta miljöriskerna i samband med arbetet
- kunna handla ansvarsfullt i enskilda situationer och vid behov fråga om råd
- kunna iakttä arbetsplatsens miljöbestämmelser från det egna arbetets synpunkt
- kunna hålla sin skol-, arbets- och boendemiljö ren och städad
- kunna fundera över marknadsmekanismernas effekter på det egna konsumentbeteendet och bedöma sin egen konsumtion med tanke på hållbar utveckling
- under handledning kunna inhämta miljöfakta om yrket i olika källor och tillämpa dem i sitt arbete.

3.1.11 INFORMATION- OCH KOMMUNIKATIONSTEKNIK, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall aktivt och ansvarsmedvetet kunna använda informations- och kommunikationstekniska hjälpmedel för anskaffning, hantering, produktion och förmedling av information såväl i arbetet inom sin bransch som i samhällelig verksamhet. De skall kunna hantera datafiler, dvs. söka fram, lagra och kopiera dem samt skicka dem som e-post. De skall kunna använda ordbehandlings-, tabell-, rit- och databasprogram och foga in tabeller och bilder i text. De skall mångsidigt kunna använda den informationstekniska utrustningen också för självständiga studier och utnyttja de möjligheter som informationstekniken ger när det gäller livslångt lärande och samarbete via olika nätverk. De studerande skall kunna använda olika sökfunktioner och kritiskt granska erhållen information samt omarbete den till relevant kunskap, och de skall kunna förmedla information genom att utnyttja olika datakommunikationstjänster.

- ▲ Centralt innehåll:
användningen av informationsteknik, olika informationskällor och datakommunikationsmedel på det egna yrkesområdet och i privatlivet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna använda åtminstone ett ordbehandlingsprogram
- kunna söka, lagra och kopiera datafiler
- kunna söka relevant information ur t.ex. internet
- kunna använda e-post
- under handledning kunna använda datakommunikationstjänster.

3.1.12 ETIK, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna inhämta information om etiska frågor inom sin egen bransch och bedöma de värderingar och etiska problem som är förbundna med deras eget liv och deras människorelationer, med samhället, miljön, arbetslivet, företagsverksamheten och de olika yrkena. De skall kunna bedöma vad etiska värden, normer, dygder och åskådningar betyder i deras liv och i relationerna människor emellan. De skall kunna

diskutera etiska frågor och livsåskådningsfrågor och motivera sina åsikter. De skall kunna diskutera och hantera etiska problem som angår arbetslivet och lantbruksbranschen.

▲ **Centralt innehåll:**

att fundera över frågor om etik, livskunskap, yrkesetik och samhällsetik som är förbundna med studerandenas eget liv.

De studerande skall kunna träffa etiskt grundade avgöranden och bedöma deras effekter med tanke på människovärde, rättvisa och hållbar utveckling. De skall både självständigt och i samråd med andra kunna lösa värde- och normkonflikter på etiskt godtagbara sätt, särskilt i frågor som rör arbetslivet och lantbruksbranschen. De skall agera på ett ansvarsmedvetet och etiskt hållbart sätt i konfliktsituationer och ha intresse för utveckling av den egna branschens värdegrunder och etiska principer.

▲ **Centralt innehåll:**

att lösa värde- och normkonflikter inom lantbruksbranschen och agera ansvarsmedvetet och etiskt i konfliktsituationer.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- under handledning kunna diskutera värderingar i fråga om sitt eget liv och sina människorelationer samt kring etik och livsåskådning
- kunna motivera sina egna val som baserar sig på värderingar
- i samråd med medlemmar i arbetsgemenskapen kunna lösa värde- och normkonflikter som förekommer inom lantbruksbranschen på ett etiskt godtagbart sätt
- kunna handla ansvarsfullt och på ett etiskt godtagbart sätt i konfliktsituationer som berör yrket
- under handledning kunna inhämta information om etiska frågor inom branschen.

3.1.13 KULTURKÄNNEDOM, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna fungera med människor från olika kulturer. Hit hör exempelvis sätten att inleda bekantskap, hälsa och ta emot gäster, det fysiska reviret, vad det passar sig att samtala om, männens och kvinnornas olika roller, och både skrivna och oskrivna regler och normer för klädsel och uppträdande.

- ▲ **Centralt innehåll:**
uppträdande och klädsel, sätten att bemöta arbetskamrater, kunder och gäster.

De studerande skall inom lantbruksbranschen kunna identifiera kultur-
skillnader i arbetsplatsbeteende, i arbetsplatshierarkin och PR-verksamheten och kunna bete sig rätt i normala situationer i arbetet, framför allt i kundservicesammanhang.

- ▲ **Centralt innehåll:**
flexibelt beteende enligt organisationsmiljö och arbetsuppgift.

De studerande skall för personer från andra kulturer kunna presentera de allmänna dragen i sitt eget lands kultur, t.ex. huvuddragen i dess historia, landets sevärdheter och konst, sportprestationer och underhållning, och noggrannare kunna redogöra för kunnandet, arbetssätten och innovationerna inom den egna branschen.

- ▲ **Centralt innehåll:**
kännedom om de väsentliga kulturdragen och presentation av dem.

De studerande skall kunna ställa betydande händelser och epoker i hembygdens och landets historia i relation till grannlänernas historia och världshistorien. De skall kunna diskutera olika länders tolkningar av historien. De skall kunna jämföra sitt eget lands och Europas centrala kulturströmningar och -påverkare.

- ▲ **Centralt innehåll:**
kännedom om och jämförelse av huvuddragen i Finlands och grannlänernas historia och nuläge.

De studerande skall känna till särdragen inom lantbruksbranschen i andra länder.

▲ **Centralt innehåll:**

kännedom om särdragen inom lantbruksbranschen.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- under handledning kunna söka information om skillnader mellan människors vardagliga aktiviteter i Finland och några andra länder
- kunna bemöta också utländska kunder och gäster utan större kulturkonflikter
- kunna berätta om centrala fakta om Finland och sitt arbete för utländska gäster
- kunna söka information och berätta om lantbruksbranschen i något annat land eller identifiera sådana drag i tjänster och produkter inom lantbruksbranschen som har sitt ursprung i något annat land
- under handledning kunna söka information om främmande länder och kulturer.

3.1.14 PSYKOLOGI, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall vara medvetna om sitt eget inlärningsbeteende och känna till de grundläggande inlärningsmekanismerna så att de kan utveckla sina inlärningsfärdigheter. De skall kunna förstå och förklara både sitt eget och andra människors agerande i normala arbetssituationer genom att tillämpa psykologiska baskunskaper om varseblivningen, tänkandet, personligheten, känslorna och andra faktorer som reglerar beteendet. De skall med hjälp av sitt psykologiska vetande uppfatta egna och andras känslor och attityder och kunna hantera dem i enlighet med situationens krav. De skall kunna tillämpa psykologiskt kunnande för att utveckla sin självkännedom och sin jagbild.

▲ **Centralt innehåll:**

att förstå och förklara människors agerande med hjälp av kognitiv psykologi och personlighetspsykologi, att utveckla sina inlärningsfärdigheter och sin självkännedom.

De studerande skall känna till psykologiska faktorer av betydelse för verksamheten inom grupper och team så att de klarar av kundservice och grupparbete. De skall känna till gruppdynamiken på arbetsplatser och kunna samarbeta i olika roller. De bör klara av samarbete med människor av olika slag. De skall kunna identifiera olika ledarstilar och arbetsplatskulturer och handla som dessa förutsätter.

▲ **Centralt innehåll:**

att kunna fungera i människorelationer och växelverkan med andra på arbetsplatsen och att förstå och förklara agerandet med hjälp av social- och organisationspsykologi.

De studerande skall veta vad motivationen betyder för ett målinriktat agerande i och utanför arbetet och med dess hjälp kunna bedöma och förklara sin egen prestation och förbättra sin kapacitet. De skall förstå hur engagemang för arbetet och identifikation med gruppen inverkar på prestationerna och trivseln i arbetet och försöka tillämpa detta vetande i sin egen verksamhet.

▲ **Centralt innehåll:**

motivation, identifikation och engagemang och deras betydelse för egna och andras arbetsprestationer.

De studerande skall känna till de centrala faktorer och regleringsmekanismer som påverkar den psykiska arbets- och funktionsförmågan och aktivt kunna verka för välbefinnandet på arbetsplatsen. De skall vara medvetna om de psykiska faktorer som påverkar orken och stresshanteringen och kunna inverka på dessa så att de orkar bättre. De skall känna till hurdana psykiska problem, kriser och mentala störningar som förekommer och skall vid behov kunna söka sakkunnig hjälp.

▲ **Centralt innehåll:**

att bevara den psykiska arbets- och funktionsförmågan och kunna söka hjälp för psykiska problem.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna till de viktigaste inlärningsfaktorerna och under ledning kunna bedöma sitt eget inlärande
- med hjälp av psykologi kunna förklara människors agerande i normala situationer i arbetslivet och sitt eget agerande i och utanför arbetslivet

- kunna tillämpa central psykologisk kunskap i vanlig kundbetjäning och i annan växelverkan på arbetsplatsen
- kunna beakta betydelsen av motivation, identifikation och engagemang för sina egna prestationer
- kunna fundera över sina möjligheter att främja sin psykiska arbets- och funktionsförmåga.

3.1.15 FÖRETAGSVERKSAMHET, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna utveckla och bedöma affärsidéer av skilda slag och välja en produkt som anknyter till deras utbildning samt förverkliga den och skydda den. De skall kunna presentera sin idé visuellt och i skrift samt utforma produkter och tjänster utgående från den. Vid planeringen skall de beakta kravet på hållbar utveckling. De skall kunna uppställa ekonomiska mål för sin affärsidé.

- ▲ Centralt innehåll:
utveckling av affärsidé och produktutveckling.

De studerande skall kunna överväga alternativen för startande av eget företag och hur det eventuella företaget inverkar på arbetskarriär och privatliv. De skall behärska de vanligaste företagsformerna, ansvarsfördelningen i dem och beskattningen av dem och behärska förfarandet när ett företag grundas och veta vilka speciella drag som präglar företag i branschen. De skall kunna uppgöra de handlingar som behövs när man grundar ett företag och vid byte av företagsform.

- ▲ Centralt innehåll:
grundandet av företag.

De studerande skall kunna fungera serviceinriktat i ett företags interna och externa relationer. De skall kunna utgå från faktiska behov vid försäljningsplanering och kundkontakter. De skall kunna agera så att kunderna är belåtna, vilket är förutsättningen för framgång och kontinuitet i all företagsverksamhet. I kundrelationerna skall de kunna beakta företagets produktansvar och konsumenternas rättigheter.

- ▲ Centralt innehåll:
kundservice och försäljning.

De studerande skall kunna gestalta marknadsföringen av produkter eller service i olika skeden. De skall kunna identifiera inre och yttre faktorer av betydelse för marknadsföringen. De skall förstå att söka de rätta målgrupperna för ett företags produkter eller tjänster och att inrikta marknadsföringen på dem. De skall kunna skaffa behövlig information via olika kanaler samt utnyttja statistik- och registerdata för att inhämta fakta. Med ledning av dessa skall de studerande kunna planera marknadsföringen för tilltänkta företag samt fatta beslut om priser, produkter, tillgänglighet och marknadskommunikation. De skall härvid arbeta kundinriktat och eftersträva varaktiga kundrelationer.

▲ Centralt innehåll:
marknadsföring av företag och produkter.

De studerande skall kunna handla i enlighet med etiska värderingar i sin företagsverksamhet. De skall kunna planera omfattningen av det tilltänkta företagets verksamhet med hänsyn till de behövliga resurserna och finansieringen av dem. De skall kunna budgetera verksamheten och följa med det ekonomiska utfallet. De skall kunna beräkna intäkter och kostnader, prissätta produkter och tjänster och beakta sambanden mellan rabattförsäljning och lönsamhet. De skall på basis härav kunna uppgöra resultat- och balansräkningar samt analysera behoven av omläggningar i verksamheten. De studerande skall behärska de viktigaste av lantbruksbranschens andra nyckeltal, veta var jämförelsetal erhålls och kunna använda dessa vid verksamhetsplaneringen. De skall kunna risktagning och riskhantering. De skall behärska löneuträkningens principer, känna till lönernas kostnadseffekter och kunna uppgöra med löneutbetalningen förenade anmälningar till skattemyndigheter och försäkringsbolag.

▲ Centralt innehåll:
uppföljning av ett företags ekonomi.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- ha initiativförmåga och kunna bedöma sina möjligheter som yrkesutövare
- som medlem i en bekant grupp kunna söka information om små och medelstora företag inom branschen och utveckla affärsidéer i liten skala utgående från egna produkter eller tjänster
- förmå sätta upp ekonomiska mål för sitt företag
- kunna marknadsföra sin produkt eller sina tjänster i närmiljön och betjäna sina kunder

- kunna prissätta produkten eller tjänsten på ett lönsamt sätt och beräkna intäkter och kostnader
- kunna söka information om etiska frågor i företagsverksamheten inom sin egen bransch och under handledning kunna fundera över sin egen verksamhet.

3.2 YRKESINRIKTADE STUDIER OCH INLÄRNING I ARBETET – MÅL, CENTRALT INNEHÅLL OCH BEDÖMNING

3.2.A Gemensamma yrkesinriktade studier i examen

3.2.1 FÖRETAGSAMHET I LANDSBYGDSMILJÖ, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna följa med utvecklingen av näringsstrukturen inom branschen och dess anknytning till det övriga näringslivet och till samhället. De skall värdesätta landsbygdens betydelse som en del av vårt samhälle och det internationella samhället. De skall kunna skaffa sig kunskaper om de bestämmelser som gäller deras bransch och näring, t.ex. villkoren för nationella stöd och EU-finansierade stöd också på ett främmande språk. De studerande skall kunna beakta de verkningar och möjligheter som de regionala särdragen i landsbygdsföretagsamheten erbjuder dem när de planerar sin produktion, t.ex. olika stödsystem och projekt. De skall kunna delta och påverka i frågor som gäller landsbygden, och därför skall de känna till de viktigaste sektorerna av landsbygds- och lantbrukspolitiken och veta hur de inverkar på landsbygdens utveckling. De studerande skall inse betydelsen av ett mångsidigt lantbruk, så att de i sin verksamhet kan främja en högklassig miljö, produktionsdjurens välbefinnande, en trygg livsmedelsproduktion, en säker service och bevarandet av en livskraftig landsbygd.

▲ Centralt innehåll:

uppföljning av hur näringsstrukturen utvecklas, aktivt intresse för landsbygdsfrågor och verksamhet för att bevara en livskraftig landsbygd.

De studerande skall kunna påverka växternas växtförhållanden genom att beakta markstrukturen, näringstillförseln, mikrobverksamheten och vattenförsörjningen och genom att reagera för väderleksförhållandena (val av växtplats, skiftesbruk, fysikalisk och kemisk jordförbättring, dränering, bevattning, frostbekämpning). Detta kräver att de studerande

känner till hur arvsanlagen och omgivningen inverkar på växternas tillväxt. De skall kunna jämföra skillnaderna mellan olika odlingsmetoder, t.ex. ekologisk odling och integrerad odling. De studerande skall kunna följa med marknadsläget och forskningsresultaten för de grödor som odlas i Finland. De skall kunna jämföra användningssätten för de i Finland mest allmänt odlade växtslagen.

- ▲ **Centralt innehåll:**
inverkan på växtfaktorerna och utnyttjande av dem vid olika odlingsmetoder.

De studerande skall kunna delta i skogsskötseln och miljöplaneringen på lantgården, vilket förutsätter att de känner till ståndortsklasserna, de regionalt viktigaste trädslagen och deras naturliga utveckling och har kännedom om skogsbrukets samhällsekonomiska betydelse för Finland. De skall kunna utnyttja den service som det privata skogsbruket erbjuder. De skall kunna utnyttja möjligheterna för mångbruk av skogen och känna till allemansrätten.

- ▲ **Centralt innehåll:**
skötsel av gårdens skogar, miljöplanering och mångsidig användning av skogen.

De studerande skall kunna sköta djur med trygga metoder. De skall känna till särdragen i matsmältningen hos olika djurarter så att de på lämpligt sätt kan utfodra djuren. De studerande skall kunna använda de vanligaste foderblandningarna. De skall sensoriskt kunna bedöma den hygieniska kvaliteten på fodret och känna till de faktorer som påverkar kvaliteten, t.ex. lagringen.

De studerande skall kunna arbeta så att djurens välbefinnande främjas, och därför bör de känna till djurarterna och -raserna inom produktionen, deras artspecifika beteende och krav på miljö. De studerande skall kunna följa med marknadsläget för de husdjursprodukter som framställs i Finland och känna till resultaten av husdjursforskningen.

- ▲ **Centralt innehåll:**
djurens välbefinnande.

De studerande skall på ett tryggt sätt kunna köra traktor med släpvagn och med olika lantbruksmaskiner. De skall kunna genomföra startkontroller. De skall kunna tolka informationen från signalanordningarna och utgående från den kunna lokalisera eventuella störningar. De studerande skall klara av att avlägga prov för T-kort innan de inleder den

första perioden av inlärnin g i arbetet. De skall kunna hantera maskinerna och lasten på ett tryggt sätt, kunna undvika de risker som följer med hanteringen av lasten och iaktta gällande bestämmelser.

▲ Centralt innehåll:
trygg traktorkörning.

De studerande skall kunna upprätthålla sin arbetsförmåga och känna till de fysiska, psykiska och sociala faktorer som påverkar arbetsförmågan. De skall kunna utnyttja företagshälsovårdens service. De studerande skall kunna arbeta självständigt och i sitt arbete vid behov kunna be om och ta emot råd och anvisningar. De skall muntligt och skriftligt kunna rapportera om sin verksamhet och kunna bedöma den. De skall noggrant iaktta bestämmelserna och anvisningarna på sin arbetsplats. De studerande skall på sin arbetsplats kunna svara för säkerheten för sin egen del, för sina arbetskamrater och kunder och för utomstående personer, och kunna sköta om prydlighet och ordning i sin arbetsmiljö. De studerande skall med tanke på eventuella olycksfall kunna ge första hjälpen (FHJ 1). De skall kunna uppföra sig väl i sitt arbete. De skall i sin arbetsgemenskap kunna arbeta som aktiva, jämställda och ansvarsställande medlemmar, inte förorsaka konflikter och kunna ge förslag till förbättringar i sitt arbete. De skall eftersträva samarbete och kunna bedöma nyttan av samarbetet. De skall kunna arbeta i en grupp.

▲ Centralt innehåll:
verksamhet i arbetslivet.

De studerande skall kunna grunda ett litet företag. De skall kunna jämföra olika företagsformer. De skall för sin finansiering kunna vända sig till de vanligaste finansieringskanalerna. De studerande skall kunna utarbeta verifikat och föra in dem i bokföringen, och därför bör de känna till huvuddragen i bokföringsmetoden för ett företag inom branschen och ha reda på beskattningsgrunderna.

De studerande skall kunna utforma affärsidéer, observera förändringar i verksamhetsmiljön och vid behov kunna ändra sina affärsidéer. De skall kunna anlita sakkunnig hjälp vid sin planering av affärsverksamheten, vilket förutsätter att de inser vilken betydelse planeringen har vid skötseln av ett företag och dess olika sektorer. De studerande skall kunna dra nytta av rådgivningen vid sin tolkning av de för branschen typiska lönsamhetskalkylerna, och de bör därför kunna få fram behövliga utgångsdata för beräkningarna och använda dem vid jämförelsen med kalkylerna. De skall kunna beräkna omkostnaderna för sina tillgångar.

De studerande skall kunna iaktta bestämmelserna i företagens kvalitets-system. De skall kunna skapa förtroendefulla kundrelationer och trovärdigt marknadsföra samt dokumentera företagens verksamhet på det sätt som krävs.

▲ Centralt innehåll:
företagsverksamhet.

De studerande skall kunna utnyttja informations- och kommunikationsteknik vid insamling och behandling av data och för kommunikation. De skall i början kunna söka information också på ett främmande språk. De skall kunna utnyttja de möjligheter till samarbete i nätverk och till marknadsföring som informationstekniken erbjuder. De skall kunna utnyttja olika slag av telekommunikationsservice för sin informationsförmedling.

▲ Centralt innehåll:
utnyttjande av informationsteknik inom lantbruksbranschen.

De studerande skall vara inställda på att bevara naturens mångfald på åkrarna och i skogarna och de skall därför känna till basbegreppen inom ekologin, växelverkan mellan organismerna och miljön samt olika ekosystem, och de skall kunna utnyttja sina ekologiska kunskaper när de fattar sina beslut.

De studerande skall känna ansvar för miljön och sätta sig in i miljölagstiftningen. De skall för landsbygdens del kunna följa bestämmelserna i lagen om avfallshantering och kunna ta hand om avfallet från sin näringsverksamhet.

De studerande skall känna till de kulturella traditionerna för sin region och sin bransch, så att de kan tillämpa de metoder för landskapsvård som är typiska för regionen. De studerande skall kunna upprätthålla olika slag av kulturmiljöer och de skall känna till vilka åtgärder som i betydande utsträckning förändrar landskapsbilden. De skall i sin landskapsplanering kunna anlita sakkunnig hjälp. De studerande skall i sina ombyggnads- och nybyggnadsprojekt ta hänsyn till befintliga byggnader och till byggnadstraditionerna.

▲ Centralt innehåll:
hållbar utveckling och miljöansvar, vård av kulturlandskap och bevarande av mångfald.

De studerande skall kunna sköta ärenden som gäller byggnadsprocesser. De skall långsiktigt kunna planera sin byggnadsverksamhet och vid behov kunna anlita sakkunnig hjälp. De studerande skall kunna skaffa sig de anvisningar och tillstånd som behövs för byggandet. De skall kunna göra upp en sådan tidtabell för byggandet att den planerade produktionen kan inledas på utsatt tid. De studerande skall kunna fungera som arbetsgivare vid byggnadsarbetet och följa arbetsavtalen. De skall kunna sköta om arrangemangen på arbetsplatsen och materialanskaffningarna för ett småskaligt byggnadsprojekt på landsbygden. De skall kunna använda basverktygen för byggare. De studerande skall kunna uppgöra en situationsplan för den planerade byggnaden och skall därför känna till grunderna för anläggning av gårdsområden, t.ex. områden för vistelse och produktion, och de faktorer som påverkar samfärdseln mellan dessa.

- ▲ Centralt innehåll:
byggnadsprocesser på lantgårdar.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- lokalt kunna skaffa sig kunskaper om näringslivets struktur på landsbygden
- kunna utnyttja växtfaktorererna vid odling och skogsskötsel
- med handledning kunna sköta djur
- kunna bedöma om fodermedel är användbara
- kunna genomföra startkontroll för traktorer
- kunna köra traktor och släpvagn
- kunna städa upp i sin arbetsmiljö och sortera avfallet
- kunna svara för säkerhet i arbetet
- kunna kalla på hjälp vid olycksfall
- kunna arbeta i en bekant grupp
- kunna ta ansvar för arbeten som de har åtagit sig
- kunna jämföra skillnaderna mellan olika företagsformer
- kunna be om råd när de skall grunda och finansiera ett litet företag
- känna till huvudprinciperna för beskattningen och bokföringen i ett litet företag
- i en grupp kunna utforma en affärsidé
- med handledning kunna tolka lönsamhetskalkyler för ett litet företag
- med handledning kunna beräkna omkostnaderna för sina tillgångar
- kunna utnyttja informationsteknik för datainsamling och kommunikation inom lantbruksbranschen
- kunna arbeta med ansvar för miljön

- kunna bedöma hur byggnaderna på den egna gården fungerar och i vilket skick de är
- kunna anlita sakkunnig hjälp vid byggnadsprocesser
- kunna använda basverktyg för byggare.

3.2.B Yrkesinriktade studier differentierade enligt utbildningsprogram

UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR LANTBRUK

3.2.2 ALLMÄNNA FÄRDIGHETER I LANTBRUK, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna planera och verkställa växtodlingsarbeten. De skall kunna ta jordprover och identifiera jordarter. De skall kunna tolka resultaten av markkartering och kunna beräkna de behövliga mängderna av utsäde och konstgödsel. De studerande skall kunna använda kalkning för jordförbättring. De skall kunna använda konstgödsel och kreaturgödsel. De skall ekonomiskt och miljövänligt kunna utföra markbearbetning, sådd, växtskyddsarbeten samt skörde- och lagringsarbeten. De skall kunna göra de behövliga anteckningarna om odlingarna. De studerande skall kunna bedöma hur deras arbete inverkar på produkternas kvalitet. De skall i sitt arbete kunna beakta säkerhetsaspekterna och miljön.

▲ Centralt innehåll: växtodlingsarbeten.

De studerande skall på ett tryggt sätt kunna genomföra den dagliga skötseln av husdjuren. De skall kunna ta foderprov och sensoriskt kunna bedöma om fodret är användbart. De skall kunna utfodra djuren enligt utfodringsplanen och känna till fodervärdet för olika fodermedel och deras lämplighet för olika djur. De studerande skall kunna sköta den dagliga rengöringen för djuren, hålla produktionsomgivningen prydlig och svara för produkternas hygieniska kvalitet. De skall kunna följa med djurens beteende så att de kan anpassa skötseln till djurens förökningscykel. De skall kunna se när ett djur är sjukt. De studerande skall kunna göra dagliga anteckningar om djurens skötsel. De skall kunna förebygga att smittosamma sjukdomar sprids i husdjursbyggnaderna. De skall kunna arbeta med ansvar för miljön.

▲ Centralt innehåll:
daglig skötsel av husdjur.

De studerande skall kunna utnyttja skogsbruksplaner när de planerar skogsvårds- och förnyelsearbeten. De skall känna till våra viktigaste trädslag och deras egenskaper och ha reda på grunderna för ståndorts-klassificering, så att de kan utföra förnyelsearbeten och plantbeståndsskötsel i skogen. De studerande skall på ett tryggt sätt kunna använda och underhålla motor- och röjningssågar. De skall med skogsvårds- och röjningsarbeten kunna sköta ett landsbygdslandskap. De skall kunna arbeta med ansvar för miljön.

▲ Centralt innehåll:
skogsförnyelse och skogsskötsel.

De studerande skall på ett tryggt sätt och med ansvar för miljön kunna använda och underhålla de maskiner, anläggningar och redskap som regionalt är viktiga i arbetena på en lantgård. De skall kunna koppla olika arbetsmaskiner till en traktor och göra behövliga inställningar.

De studerande skall på ett tryggt sätt kunna använda de vanligaste verktygen för metallarbeten. De skall observera och kunna förutse när olika slag av tekniska anläggningar bör repareras, och de bör därför känna till de vanligaste materialen i lantbruksmaskiner och -redskap. De studerande skall vid reparationer kunna utföra de vanligaste svetsningsarbetena. De skall kunna använda skyddsutrustning. De skall kunna bedöma sitt arbete och sina arbetsmetoder och vid behov kunna ändra sitt sätt att arbeta.

▲ Centralt innehåll:
trygg och miljövänlig användning av traktorer och arbetsmaskiner samt verktyg för metallarbeten i arbetet på lantgården.

De studerande skall kunna utföra de vanligaste underhålls- och reparationsarbetena på lantgårdsbyggnader. De skall på rätt sätt kunna använda de viktigaste byggnadsmaterialen. De skall på ett tryggt sätt, ekonomiskt och med hänsyn till miljön kunna använda de viktigaste handverktygen och maskinerna.

▲ Centralt innehåll:
byggnadsarbeten.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna se till att deras arbetsmiljö är prydlig
- kunna ta ansvar för arbeten som de har åtagit sig
- enligt anvisningar kunna utföra växtodlingsarbeten
- enligt anvisningar kunna genomföra den dagliga skötseln av husdjuren
- kunna utfodra djuren enligt utfodringsplanen
- kunna se när ett djur är sjukt
- med handledning kunna utföra förnyelsearbeten och plantbestånds-skötsel i skogen
- enligt anvisningar och på ett tryggt sätt kunna köra traktorer och lantbruksmaskiner
- på ett tryggt sätt kunna utföra enkla svetsningsarbeten
- på ett tryggt sätt kunna använda de vanligaste verktygen för metallarbeten
- på ett tryggt sätt kunna använda handverktyg för byggare
- känna igen de vanligaste byggnadsmaterialen och kunna använda dem enligt erhållna anvisningar.

3.2.3 VÄXTODLING, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna odla de regionalt viktigaste kulturväxterna och kunna identifiera deras frön, skott och blomningsstadiet. De skall kunna utnyttja möjligheterna för skiftesbruk och kunna planera växtföljden. De studerande skall kunna utnyttja de möjligheter som växtförädlingsverksamhet och fröproduktion erbjuder. De skall med beaktande av ekonomiska och miljömässiga synpunkter kunna planera gödsling enligt växternas näringsbehov och därvid utnyttja markkarteringen. De skall kunna utnyttja informationsteknik vid planering och uppföljning av odlingen. De studerande skall kunna bearbeta, så och planera samt påverka växtprodukternas kvalitet under växtperioden. De skall kunna identifiera de regionalt viktigaste ogräsen, växtsjukdomarna och skadegörarna, så att de kan bedöma behovet av växtskydd. De skall kunna utföra de behövliga växtskyddsarbetena och andra arbeten under växtperioden vid rätt tidpunkt, på ett tryggt sätt och med ansvar för miljön. De studerande skall kunna utföra skördarbetena vid rätt tidpunkt och så att produktens kvalitet säkerställs. De skall kunna lagra växtodlingsprodukterna. De skall kunna följa med kvalitetssystemet för odlingen och iaktta hur kvalitetsmålen för de aktuella produkterna uppfylls och kunna rapportera om avvikelser.

▲ Centralt innehåll:

planering av växtodling och växtodlingsarbeten.

De studerande skall kunna använda de viktigaste maskinerna för växtodling och därvid beakta miljön och säkerheten i arbetet. De skall kunna förvara maskinerna på rätt sätt. De studerande skall kunna utföra de dagliga underhållsåtgärderna. De skall kunna observera fel i maskiner och anläggningar.

▲ Centralt innehåll:

användning och dagligt underhåll av växtodlingsmaskiner.

De studerande skall kunna reparera byggnaderna för växtodling och se till att de är i skick, och de skall därför känna till de viktigaste byggnadstyper som används vid växtodling och ha kännedom om grunderna för planering av dessa byggnader och konstruktionen för dem. De studerande skall kunna bedöma kostnaderna för uppförandet och underhållet av byggnaderna och kunna sköta dem som en del av gårdens produktionskedja och dess kvalitetssystem.

▲ Centralt innehåll:

reparation och underhåll av byggnader för växtodling.

De studerande skall kunna marknadsföra skörden och be om anbud på anskaffningar, och de skall därför kunna ta reda på hur prisbildningen sker för växtodlingsprodukter. De skall kunna arbeta kostnadsmedvetet. De studerande skall genom att beräkna täckningsbidraget och produktionskostnaderna kunna bedöma lönsamheten i produktionen och kunna motivera sina val vid planeringen av odlingen.

De studerande skall kunna bedöma behovet av att förnya maskiner, anläggningar och byggnader och kunna göra de behövliga investerings- och finansieringskalkylerna. De skall på årsbasis kunna bedöma variationerna i betalningsförmågan för en växtodlingslägenhet.

De studerande skall kunna göra de behövliga anteckningarna om odlingen och kunna utarbeta ansökningar på det sätt som övervaknings- och stödsystemen för åkerbruket förutsätter. De skall kunna registrera de fakta som kvalitetssystemet kräver.

▲ Centralt innehåll:

uppföljning av lönsamheten vid växtodling och bokföring av produktionen.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- efter att ha erhållit inledande handledning kunna utföra växtodlingsarbeten enligt odlingsplanen
- kunna arbeta på det sätt som miljöstödsystemet förutsätter
- beakta säkerheten i arbetet vid växtodlingen
- beakta miljön vid växtodlingsarbeten
- med handledning kunna använda växtodlingsmaskiner
- kunna bedöma om maskinerna är i användbart skick
- kunna hålla i skick sin arbetsmiljö och de byggnader som hör till växtodlingen
- arbeta kostnadsmedvetet
- med handledning kunna utarbeta lönsamhetskalkyler för växtodling
- kunna utföra växtodlingsarbeten enligt de viktigaste stödsystemens krav
- kunna utföra de registreringar som kvalitetsarbete vid växtodling förutsätter.

3.2.4 ANVÄNDNING, UNDERHÅLL OCH REPARATIONER AV LANTBRUKSMASKINER, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna åstadkomma och marknadsföra sådan service i fråga om maskinreparationer, tillverkning av arbetsmaskiner eller maskinentreprenader som lantgårdar eller andra landsbygdsbor behöver. De studerande skall kunna erbjuda service, som har anknytning till arbets- och maskinkedjor inom lantbruksproduktionen eller till möjligheter för maskinsamarbete. De skall kunna bedöma arbetsprestationer och driftskostnader, prissätta servicen och ge serviceanbud. De skall kunna beräkna lönsamheten för produktionen av den aktuella servicen. De studerande skall kunna bedöma behovet av att förnya maskiner och anläggningar och kunna göra upp behövliga investerings- och finansieringskalkyler. De skall kunna utarbeta den dokumentering av verksamheten som uppföljningen av kvaliteten kräver. De skall kunna bedöma företagets betalningsförmåga. De studerande skall kunna utnyttja informationsteknik vid planering och uppföljning av sin verksamhet. De skall kunna betjäna kunder i en affär för lantbruksmaskiner.

- ▲ Centralt innehåll:
maskinservice inom lantbruksbranschen.

De studerande skall känna till konstruktionen och driftsegenskaperna för lantbruksmaskiner och -anläggningar, så att de kan använda och justera dem. De studerande skall kunna underhålla och reparera maskiner ekonomiskt, tryggt och utan att belasta miljön.

▲ **Centralt innehåll:**

användning, underhåll och reparationer av maskiner och anläggningar inom gårdsbruket.

De studerande skall kunna välja en för ändamålet lämplig motor, och de skall därför kunna jämföra konstruktionen och egenskaperna för de motorer som används i lantbruksmaskiner och traktorer. De studerande skall kunna bedöma behovet av reparationer på motorerna och systemen i dem och systematiskt kunna utföra underhålls- och reparationsarbeten. De skall kunna ta hand om det avfall som uppstår. De studerande skall kunna använda de behövliga verktygen och kunna anskaffa reservdelar. De skall kunna bedöma sina arbetsmetoder och vid behov vara kapabla att ändra sitt sätt att arbeta.

▲ **Centralt innehåll:**

underhåll och reparation av motorer i lantbruksmaskiner och -anläggningar.

De studerande skall på ett tryggt sätt kunna använda och reglera de anordningar för kraftöverföring som används i lantbruksmaskiner. De studerande skall kunna bedöma kraftöverföringssystemen i traktorer och behovet av att reparera dem, så att de på ett kostnadsmedvetet och miljövänligt sätt kan underhålla och reparera systemen och vid behov kan anlita sakkunnig hjälp. De skall i sitt arbete kunna använda bas- och specialverktyg.

▲ **Centralt innehåll:**

kännedom om och underhåll av kraftöverföringssystem i maskiner och anläggningar inom gårdsbruket.

De studerande skall på ett tryggt sätt kunna använda de hydrauliska systemen i lantbruksmaskiner och traktorer, och de skall därför veta hur systemen fungerar och känna till grunderna för hydraulik. De skall kunna tyda scheman för hydrauliksystem. De studerande skall utgående från driftsstörningar och mätningar kunna bedöma behovet av reparationer och kunna reparera hydrauliksystem tryggt, ekonomiskt och med ansvar för miljön.

▲ **Centralt innehåll:**

trygg användning och underhåll av hydrauliksystem i maskiner och anläggningar inom gårdsbruket.

De studerande skall tryggt och ekonomiskt kunna underhålla och reparera konstruktionen och de styrande systemen i de elektriska lågspänningsanläggningar som används i lantbruksmaskiner och traktorer. De skall känna till grunderna för elteknik, så att de före reparationerna kan mäta anläggningarnas kapacitet.

▲ **Centralt innehåll:**

mätning av kapaciteten i lågspänningsanläggningar inom lantbruket och underhåll av dessa anläggningar.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna arbeta enligt skyddsbestämmelserna och med ansvar för miljön
- med handledning kunna bedöma sitt arbete och sina arbetsmetoder
- kunna ansvara för att deras arbetsmiljö är prydlig
- på ett tryggt sätt kunna utnyttja lantbruksmaskinskedjor
- arbeta kostnadsmedvetet
- med handledning kunna prissätta tjänster och produkter
- kunna ställa in reglagen på lantbruksmaskiner och underhålla maskinerna enligt handboken
- kunna utföra de vanligast förekommande reparationerna på lantbruksmaskiner
- kunna utföra tidsbunden service på motorer enligt handboken
- kunna använda och underhålla kraftöverföringssystem enligt handboken
- på ett tryggt sätt kunna använda och underhålla hydrauliksystem enligt handboken
- kunna underhålla de vanligast förekommande elanläggningarna enligt handboken
- kunna utföra grundläggande mätningar.

3.2.5 METALLARBETEN I LANTBRUKET, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna skapa och marknadsföra produkter av tjänster i fråga om maskinreparationer, produktionsteknik eller metallteknik, som

lantgårdar och landsbygdsföretag behöver. De skall kunna prissätta tjänsterna och ge anbud om dem. De studerande skall kunna beräkna kostnaderna för att producera tjänsterna och kunna arbeta kostnadsmedvetet. De skall kunna göra de anteckningar om verksamheten som kvalitetsuppföljningen kräver och kunna fungera som medlemmar i en produktionsgrupp.

▲ Centralt innehåll:
produktifiering av och anbud om metalltekniska tjänster på landsbygden.

De studerande skall kunna utföra de metallarbeten som krävs vid reparation, montering och konstruktion av lantbruksmaskiner och -anläggningar, och de skall därför känna till de metaller och plaster som allmänt används i lantbruksmaskiner och veta hur man undviker korrosion. De studerande skall kunna använda metaller enligt bruksändamålet, och de skall därför kunna bedöma hur olika metaller påverkas av värmebehandling.

De studerande skall kunna svetsa de metaller som används i lantbruksmaskiner. De skall kunna planera och göra svetsfogar enligt respektive objekt. De skall ekonomiskt och tryggt kunna välja, använda och underhålla svetsmaskiner och -aggregat.

De studerande skall kunna använda och underhålla de maskiner som används vid reparation och tillverkning av lantbruksmaskiner. De studerande skall kunna tyda maskinritningar. De skall kunna rita enkla metallstrukturer och maskindelar och kunna tillverka dem enligt ritningarna, vilket kräver att de känner till principerna för hållfasthetsberäkningar.

De studerande skall tryggt kunna utföra metall- och svetsarbeten, och de skall därför kunna iaktta de säkerhetsbestämmelser som gäller heta arbeten och CE-normer för lantbruksmaskiner. De skall kunna arbeta ekonomiskt och med ansvar för miljön. De studerande skall kunna bedöma sina arbetsmetoder och vara kapabla att vid behov ändra dem. De skall kunna tillämpa sina färdigheter i metallarbete när de planerar och tillverkar verktyg som behövs vid produktionsverksamheten inom lantbruket.

▲ Centralt innehåll:
metall- och svetsarbeten samt användning och underhåll av maskiner för reparation och tillverkning av lantbruksmaskiner.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna ansvara för att deras arbetsmiljö är prydlig
- kunna arbeta enligt säkerhetsbestämmelserna och med ansvar för miljön
- kunna bedöma sitt arbete och sina arbetsmetoder
- arbeta kostnadsmedvetet
- med handledning kunna prissätta tjänster och produkter
- kunna sköta maskinjusteringar och -underhåll enligt handboken
- kunna utföra de vanligaste reparationerna på lantbruksmaskiner
- kunna utföra de vanligaste svetsarbetena enligt olika metoder
- kunna utföra de vanligaste uppgifterna som gäller hållfasthetsberäkning
- kunna tillverka de vanligaste metallkonstruktionerna och utföra vanliga bearbetningsarbeten
- kunna tyda maskinritningar
- ha det kunnande som certifikatet för heta arbeten kräver.

3.2.6 PRODUKTION AV MILJÖTJÄNSTER, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna skapa och marknadsföra produkter av miljö-tjänster som lantgårdar och andra landsbygdsbor behöver, t.ex. entreprenad för gödselspridning, totalentreprenad för växtskyddsarbeten och skötsel av skyddszoner eller betesmarker, eller tjänster som gäller avfallshantering eller underhåll av vägar och byggnader. De studerande skall kunna prissätta miljö-tjänsten och ge anbud om den. De skall kunna beräkna och bedöma lönsamheten för produktionen av tjänsten. De studerande skall kunna bedöma om investeringar är lönsamma och kunna anskaffa den behövlige finansieringen. De skall kunna bedöma företagets betalningsförmåga. De skall kunna utföra den dokumentering av verksamheten som kvalitetsuppföljningen kräver.

▲ **Centralt innehåll:**
produktifiering av miljö-tjänster.

De studerande skall kunna välja den teknik för tillvaratagning och spridning av gödsel som är bäst för gården och för miljön, och kunna verkställa arbetet i praktiken. De studerande skall kunna anlägga en kompost, kunna minimera komposteringens negativa verkningar på miljön

och kunna sköta kompostområdet. De skall kunna använda olika komposteringsmetoder. De studerande skall kunna ta gödsel- och kompostprover och kunna tyda analysresultaten. De skall kunna utnyttja en preciserad gödsling och kunna beräkna näringsämnesbalansen för gödslingen. De studerande skall kunna utnyttja informationsteknik vid planeringen och uppföljningen. De skall vid planeringen och verkställandet av odlingen kunna beakta hur markens tillstånd påverkar upptagningen av näringsämnen.

De studerande skall planenligt, snabbt och ekonomiskt kunna sköta trädor, skyddszoner och åkerrenar. De skall kunna tillvarata pressaften från ensilaget. De studerande skall kunna tillgripa förebyggande och mekaniska bekämpningsmetoder mot växtskadegörare, kunna bedöma behovet av växtskydd och verkställa växtskyddsåtgärder.

▲ Centralt innehåll:
miljövänlig växtodling.

De studerande skall kunna arrangera avfallshanteringen och en fungerande avfallsuppsamling på en lantgård. De skall kunna sortera lantgårdens olika kategorier av avfall. De studerande skall kunna utnyttja de lokala möjligheterna för avfallsbehandling och återvinning. De skall kunna minimera gårdens största miljöhot (brännolja m.m.), kunna skilja åt riskavfallet och se till att det transporteras till vidare behandling. De studerande skall kunna arrangera ett system för avloppsvattnet från mjölktrum och bostadsbyggnader. De skall kunna ta vattenprover och kunna tyda analysresultaten.

▲ Centralt innehåll:
avfallshantering på landsbygden.

De studerande skall kunna utföra och tyda mätningar av förhållandena i husdjursbyggnaderna. De studerande skall kunna arrangera betesgång, utomhusvistelse och motion för husdjuren. De studerande skall enligt befintliga planer och bestämmelser kunna anlägga en rastgård.

▲ Centralt innehåll:
produktionsförhållandena och djurens välbefinnande.

De studerande skall enligt befintliga planer kunna anlägga en fungerande och prydlig miljö för ett gårdscentrum och kunna upprätthålla och underhålla denna miljö. De förutsätts inse att gårdscentrummiljön och odlingslandskapet utgör centrala faktorer för landsbygdens image. De studerande skall i sin verksamhet kunna bevara naturens mångfald, och de

bör dÄrför vara medvetna om vilken betydelse lantbruket har för mångfalden i naturen. De studerande skall enligt befintliga planer kunna anlägga och sköta olika biotoper, t.ex. skyddszoner, traditionella biotoper, skogsbetesmarker och betesmarker för villebråd, och de bör dÄrför kunna identifiera dessa biotoper och deras viktigaste grupper och arter av organismer. De studerande skall kunna sköta betesgången på olika typer av naturbetesmarker och de skall därvid beakta vilken betydelse olika slags husdjur har som natur- och landskapsvårdare. De studerande skall kunna vidta åtgärder för att iståndsätta sjöar.

▲ **Centralt innehåll:**
landskapsvård.

De studerande skall kunna följa och tolka miljöprogrammet för lantbruket. De skall av de möjligheter som systemet med specialmiljöstöd erbjuder kunna välja de alternativ som är lämpliga för den aktuella gården, kunna få planer uppgjorda, kunna tyda dem och verkställa dem.

De studerande skall kunna tyda de miljömätare som är i bruk (t.ex. näringsämnesbalanser) och med deras hjälp kunna utveckla den aktuella gårdens verksamhet.

▲ **Centralt innehåll:**
uppföljning och genomförande av miljöprogrammet och mätning av miljöpåverkan.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna erbjuda miljötjänster till en bekant målgrupp på landsbygden
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- med handledning kunna utarbeta lönsamhetskalkyler för verksamheten
- med handledning kunna prissätta tjänsten
- kunna hantera gödsel enligt gällande bestämmelser
- kunna kompostera enligt någon bestämd metod
- enligt anvisningar kunna ta gödsel- och kompostprover
- enligt anvisningar kunna sköta trädor, skyddszoner och åkerrenar
- kunna genomföra preciserad gödsling
- kunna utföra besprutning enligt bestämmelserna
- enligt anvisningar kunna hantera avfall på landsbygden
- kunna hålla husdjur på bete
- kunna sköta och planera gårdsplanerna på en bekant lantgård
- enligt anvisningar kunna utföra arbeten inom landskapsvården

- med handledning kunna vidta åtgärder för att iståndsätta sjöar
- följa med miljöprogrammet för lantbruket och kunna anlita sakkunnig hjälp för miljöproblem.

3.2.7 HUSDJURSSKÖTSEL, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna behandla djur enligt djurskyddslagen, enligt etiska principer och enligt husdjurens artspecifika krav. De studerande skall kostnadsmedvetet kunna sköta husdjur i olika produktionsfaser, och de skall därför känna till förökningscykeln för olika husdjur. De skall kunna assistera vid nedkomster och vid vården av nyfödda djur.

De studerande skall kunna utnyttja systemet med fodervärden och med dess hjälp kunna lägga upp en ekonomisk utfodring, som är anpassad till produktionsfasen och som så litet som möjligt belastar miljön. De skall kunna tyda utfodringsplaner. De studerande skall kunna utnyttja informationsteknik vid arbetena inom husdjursproduktionen.

De studerande skall kunna se skillnad på friska och sjuka djur. De skall på ett tryggt sätt kunna ge första hjälpen och kunna bedöma när de skall tillkalla en veterinär. De studerande skall känna till symtomen och orsakerna i fråga om de vanligaste sjukdomarna hos husdjur, så att de kan förebygga uppkomsten av sjukdomar. De studerande skall på rätt sätt kunna sköta djur som skall transporteras och kunna undvika spridning av smittsamma sjukdomar.

▲ Centralt innehåll:

utfodring och uppfödning av djur och omsorg om djurens hälsa.

De studerande skall miljövänligt och tryggt kunna använda de viktigaste maskinerna och anläggningarna som behövs vid husdjursskötsel. De skall kunna utföra de dagliga åtgärderna för att underhålla maskiner och anläggningar. De studerande skall kunna bedöma om maskiner och anläggningar är i användbart skick eller om de behöver service.

▲ Centralt innehåll:

användning och daglig service av maskiner och anläggningar för husdjursskötsel.

De studerande skall sensoriskt kunna bedöma förhållandena i husdjursbyggnaderna med hänsyn till djurens välbefinnande och som arbetsmiljö. De studerande skall kunna använda systemen för ventilation och

belysning och hålla dem i skick, och detta kräver att de känner till baslösningarna och dimensioneringen för dessa system. De studerande skall kunna reparera husdjursbyggnader, hålla dem i skick och genom kontinuerlig skötsel av byggnaderna främja en hållbar utveckling.

De studerande skall kunna välja lämpliga material, konstruktioner, arbetssätt och planlösningar för husdjursbyggnader och därvid kunna beakta hur valen inverkar på kostnaderna för uppförandet av produktionsbyggnaderna och ta hänsyn till de krav som arbetena inom husdjurskötseln ställer på produktionsmiljön. De studerande skall kunna beräkna och bedöma hur byggandet på lång sikt inverkar på husdjursgårdens hela ekonomi.

▲ **Centralt innehåll:**

reparation och underhåll av byggnader för husdjursproduktion.

De studerande skall vid planeringen av produktionen kunna utnyttja möjligheterna och metoderna för husdjursavel. De skall utgående från husdjurens kroppsbyggnad och produktionsegenskaper kunna bedöma deras bruksvärde ur avelssynpunkt.

De studerande skall i sitt arbete kunna beakta produktionskontrollen för husdjuren och kunna utnyttja den vid planeringen av verksamheten och vid bedömning av lönsamheten. De skall kunna göra de behövliga anteckningarna om sin verksamhet och kunna fylla i ansökningar om stöd och andra behövliga handlingar. De studerande skall kunna utnyttja informationsteknik vid planeringen och uppföljningen av husdjursproduktionen. De skall kunna arbeta kostnadsmedvetet, och de bör därför känna till de faktorer som påverkar produkternas kvalitet och prisbildningen för dem. De studerande skall kunna marknadsföra sina produkter och be om anbud för sina anskaffningar.

De studerande skall kunna göra upp täckningsbidrags- och produktionskostnads kalkyler för husdjursproduktionen och med hjälp av dessa kunna bedöma lönsamheten för verksamheten. De skall kunna bedöma behovet av att förnya maskiner, anläggningar och byggnader och kunna göra upp de behövliga investerings- och finansieringskalkylerna. De skall kunna förutse variationerna i betalningsförmågan på en husdjursgård.

De studerande skall kunna iaktta de hygieniska krav som ställs på livsmedelsproduktionen. De skall kunna följa med produktionens kvalitet och dess verkningar på miljön. De skall kunna utföra den dokumentation som kvalitetssystemet kräver. De studerande skall kunna fungera som en länk i produktionskedjan för husdjursprodukter, från producenten till konsumenten. De skall kunna följa med utvecklingen och forskningen inom sin bransch och kunna samarbeta med andra som arbetar i samma bransch.

▲ Centralt innehåll:

produktionsplanering, uppföljning av lönsamheten och bokföring av produktionen.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- enligt anvisningar på ett etiskt sätt kunna behandla och sköta djur i alla produktionsfaser
- enligt anvisningar kunna verkställa utfodringsplaner
- kunna identifiera sjukdomssymtom och kunna tillkalla en veterinär
- kunna förebygga sjukdomar och smittospridning
- kunna använda de inom husdjursskötseln vanligaste maskinerna och anläggningarna
- kunna sköta produktionsmiljön enligt de krav som olika djur ställer
- sensoriskt kunna bedöma förhållandena i husdjursbyggnader
- vid planering och uppförande av byggnader kunna beakta hur byggnaderna fungerar med hänsyn till det egna arbetet
- kunna utföra småskaliga underhållsarbeten på husdjursbyggnader, observera behov av reparationer och kunna informera om detta
- kunna enligt avelsplanen tillkalla en seminolog
- kunna göra de anteckningar som krävs för övervakningen av livsmedelsproduktionen och för kvalitetsarbetet
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- med handledning kunna göra upp lönsamhetskalkyler för husdjursproduktionen
- känna till hur det praktiska arbetet mest påverkas av stödsystemen och produktionskontrollen för husdjursproduktionen.

3.2.8 VIDAREFÖRÄDLING AV LANTBRUKSPRODUKTER, 20 SV**Mål och centralt innehåll, berömlig nivå**

De studerande skall kunna planera lokaliteter för vidareförädling och kunna välja rätta ytmaterial enligt bestämmelserna om de hygieniska kraven på byggnader, som används för vidareförädling av lantbruksprodukter.

De studerande skall som medlemmar i en arbetsgemenskap kunna arbeta systematiskt och hygieniskt och iaktta bestämmelserna om säkerhet i arbetet. De skall kunna sköta sin personliga hygien och därvid följa erhållna anvisningar. De studerande skall ha kännedom om de olägenheter och risker som mikrobverksamheten medför, så att de kan

observera och lösa hygienproblem i företaget. De skall kunna välja lämpliga rengöringsmedel och -metoder för företagens lokaliteter, maskiner och anläggningar och kunna utföra rengöringsarbetena enligt regler och direktiv. De studerande skall kunna arbeta i de förhållanden som produktionen kräver (kallt, hett eller på annat sätt exceptionellt), och de skall kunna arbeta ergonomiskt och känna ansvar för att upprätthålla sin arbetsförmåga och sin hälsa.

▲ **Centralt innehåll:**

hygieniska och trygga arbetsmetoder och upprätthållande av arbetsförmågan.

De studerande skall kunna hantera produktråvarorna, som utgör biologiskt och miljökänsligt material. De skall kunna utnyttja mikrober vid tillverkningen av livsmedelsprodukter. De studerande skall kunna hantera och lagra livsmedel utan att deras kvalitet försämras. De skall sensoriskt kunna följa med kvaliteten på råvarorna och produkterna. De skall kunna göra upp eller låta göra upp en plan för egenkontroll, kunna verkställa de mätningar, iakttagelser och anteckningar som den kräver och kunna arbeta enligt bestämmelserna i planen. De studerande skall kunna arbeta enligt principen om en hållbar utveckling, t.ex. när de väljer förpackningsmaterial och planerar logistiken. De skall kunna hantera och sortera det avfall som uppstår i företaget.

▲ **Centralt innehåll:**

hantering och lagring av livsmedel utan att deras kvalitet försämras, sensorisk uppföljning av kvaliteten samt högklassig verksamhet enligt planen för egenkontroll och enligt principen om en hållbar utveckling.

De studerande skall kunna hantera de råvaror som de har producerat, kunna framställa livsmedelsprodukter av dem och kunna planera och genomföra en produktutveckling. De skall kunna se till att kvaliteten på deras råvaror och produkter fyller näringsmässiga krav och att de är trygga att använda. De studerande skall kunna förpacka de produkter som de har framställt och kunna välja sådant förpacknings- och annat material, som så litet som möjligt belastar miljön.

▲ **Centralt innehåll:**

hantering av råvaror, framställning av livsmedelsprodukter av egna råvaror, produktutveckling samt förpackning av produkterna.

De studerande skall kunna arbeta självständigt som företagare och som medlemmar i en grupp. De skall kunna planera sin och företagens

verksamhet och kunna arbeta flexibelt och noggrant i samarbete med andra och vid kundbetjäning. De studerande skall kunna uttrycka sig både muntligt och skriftligt och de skall kunna använda branschens facktermer. De skall kunna utnyttja informationsteknik vid planeringen och uppföljningen av sin verksamhet. De skall kunna marknadsföra och prissätta sina produkter. De skall kunna arbeta kostnadsmedvetet. De studerande skall kunna göra upp täckningsbidrags- och produktionskostnads-kalkyler för verksamheten. De skall kunna arbeta enligt de direktiv som har uppgjorts utgående från bestämmelserna i livsmedelslagstiftningen och produktsäkerhetsförfattningarna samt följa bestämmelserna i arbetslagstiftningen. De studerande skall kunna iaktta livsmedelsbranschens etiska principer. De skall genom sitt beteende och sin verksamhet kunna övertyga konsumenterna om trovärdigheten i verksamheten.

▲ **Centralt innehåll:**

företagarverksamhet, planering och marknadsföring av produktionen, kostnadsstrukturen och kostnadsmedveten verksamhet samt författningen och etisk verksamhet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna iaktta direktiven om hygien och säkerhet i arbetet
- kunna följa bestämmelserna i arbetslagstiftningen
- kunna sköta sin personliga hygien och därvid följa erhållna anvisningar
- enligt anvisningar kunna hantera och lagra råvaror
- kunna följa planen för egenkontroll och andra direktiv inom företaget
- kunna hantera och sortera avfall
- enligt anvisningar kunna framställa livsmedelsprodukter av de råvaror som de har producerat
- kunna fungera i en bekant grupp
- med handledning kunna göra upp lönsamhetskalkyler för verksamheten och prissätta produkterna
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- ärligt kunna arbeta enligt livsmedelsbranschens principer.

3.2.9 FÖRETAGSAMHET INOM LANDSBYGDSTURISM, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna utforma affärsidéer med anknytning till turismen och därvid kunna utnyttja och bevara värdena i vår landsbygd, vår landsbygdkultur och vår natur. De studerande skall kunna föreställa sig de turistiska behoven hos sina inhemska och sina viktigaste utländska kunder. De skall kunna följa med förändringarna inom branschen och kunna förbättra sin förmåga att svara mot branschens behov. De studerande skall kunna använda de viktigaste maskinerna och anläggningarna inom branschen och kunna utnyttja informationsteknik. De skall kunna kommunicera på åtminstone ett främmande språk, när det gäller yrkesinriktade basfrågor.

▲ Centralt innehåll:

utformning av affärsidéer, utnyttjande av maskiner, anläggningar och informationsteknik, kommunikation på främmande språk.

De studerande skall kunna grunda ett företag för landsbygdsturism och kunna göra upp en stiftelseurkund. De skall kunna jämföra olika företagsformer och på motiverade grunder kunna välja en företagsform för sitt företag. De skall kunna skaffa sig mera information om lagstiftningen för branschen. De studerande skall kunna utarbeta lönsamhetskalkyler för verksamheten och prissätta tjänsterna. De skall kunna arbeta kostnadsmedvetet. De skall känna till grunderna för uppgörande av budget för företag inom landsbygdsturismen och kunna göra behövliga anteckningar för bokföringen och för företagets kvalitetssystem. De studerande skall i sitt arbete beakta företagarens ansvar, skyldigheter och rättigheter. De skall kunna utnyttja informationsteknik i sin verksamhet.

▲ Centralt innehåll:

grundande av ett företag för landsbygdsturism.

De studerande skall kunna göra upp en marknadsföringsplan för ett företag inom landsbygdsturismen, och de skall kunna arbeta långsiktigt och konsekvent när de skall fullfölja denna plan i ett litet företag. De skall kunna finna och utnyttja för landsbygdsturismen lämpliga lokala och regionala kanaler för marknadsföringen och kunna samarbeta med dem. De studerande skall kunna skapa och upprätthålla kundrelationer, och de bör därför i sin verksamhet kunna beakta turisternas/semesterfirarnas önskemål. De studerande skall kunna använda ett kundregister och ett bokningssystem.

▲ Centralt innehåll:
marknadsföring av turism.

De studerande skall självständigt kunna sköta inkvarteringen i ett företag för landsbygdsturism. De skall kunna fungera i interaktiva situationer mellan inkvarteringsgäster och serviceproducenter, och de skall därför känna till kraven på storleken och standarden för inkvarterings- och andra lokalteter. De studerande skall vara inställda på att ge service. De skall kunna hålla omgivningen prydlig och följa principen för en hållbar utveckling, och de skall därvid beakta att inkvarteringsverksamheten på en lantgård omfattar hela omgivningen med byggnader och gårdsplaner. De studerande skall kunna rengöra och underhålla de vanligaste ytmaterialet och textilierna.

▲ Centralt innehåll:
betjäning av inkvarteringsgäster och omsorg om deras trivsel.

De studerande skall som medlemmar i en grupp kunna planera och stå till tjänst med måltidsservice, som är anpassad till företaget och till olika begivenheter. De skall kunna foga in måltidsservicen som en väsentlig del av hela upplevelsen, och de skall kunna utnyttja de allmänna dragen i den finska matkulturen och de regionala särdragen.

De studerande skall i gårdens kök kunna använda maskiner och apparater för matlagning och känna till matlagningsmetoder för tillredning utomhus. De skall kunna beakta gästernas vanligaste dieter och på rätt sätt kunna hantera råvarorna till dietmaten.

De studerande skall kunna sköta serveringen vid olika slag av måltider, och de bör inse vilken roll måltiderna spelar i gästernas upplevelser. De studerande skall kunna utföra sitt arbete enligt branschens livsmedels- och hygienförfattningar samt enligt systemet för egenkontroll.

▲ Centralt innehåll:
måltidsservice.

De studerande skall vid produktutvecklingen av landsbygdsturismen kunna utnyttja den programservice som redan finns i omgivningen eller i regionen, t.ex. programservice för skogs-, jakt-, fiske-, vandrings-, kanot-, kultur-, traditions- eller snöskoterturism. De studerande skall kunna bedöma möjligheterna till samarbete med turistföretag och andra arrangörer i näromgivningen. De studerande skall kunna kombinera olika former av programservice till en produkt, prissätta den och söka fram lämpliga kanaler för att marknadsföra produkten. De skall kunna före-

bygga uppkomsten av farliga situationer, och dÄrför bör de känna till de riskfaktorer som kan hota deras egen eller kundernas säkerhet.

▲ Centralt innehåll:

utbyggande av regional programservice till produkter.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna söka upp turistattraktioner inom sitt verksamhetsområde
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- med handledning kunna prissätta service
- kunna betjäna kunder
- kunna finna lokala och regionala kanaler för marknadsföring av landsbygdsturism
- kunna utföra de vanligaste arbetena inom inackorderingsservice
- kunna arbeta med ansvar för miljön
- kunna utföra arbeten som anknyter till prydligheten i inkvarteringsverksamheten och i omgivningen
- med handledning kunna arbeta enligt modellerna för olika typer av måltidssituationer
- kunna följa planen för egenkontroll och iaktta livsmedels- och hygienförfattningarna
- kunna arbeta i en bekant grupp
- med handledning kunna utforma individuell programservice till en turismprodukt.

3.2.10 FÖRETAGSAMHET INOM SERVICEVERKSAMHET, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna skapa en produkt av sitt specialkunnande, och dÄrför bör de känna till näringsstrukturen på landsbygden och de möjligheter som den erbjuder. De skall kunna utarbeta en plan för affärsverksamheten utgående från en affärsidé och kunna ansöka om finansiering för verksamheten. De skall kunna arbeta enligt företagets verksamhetsbetingelser och enligt affärsidén.

De studerande skall inom sin egen bransch kunna bedöma hur förändringar i omvärlden påverkar investeringarnas lönsamhet och företagets betalningsförmåga. De skall kunna definiera de faktorer som inverkar på företagets lönsamhet. De studerande skall kunna tyda basrapporter om produktivitet, lönsamhet och finansiering, t.ex. resultat-

och balansräkningar, och kunna tolka olika nyckeltal. De skall kunna beräkna lönsamheten för olika produktionssätt, så att de kan jämföra dem. De studerande skall kunna arbeta kostnadsmedvetet. De skall kunna prissätta sina produkter och göra upp en ekonomiplan. De skall kunna utnyttja informationsteknik för sin planering och uppföljning av verksamheten.

De studerande skall kunna göra upp en skattedeklaration och känna till huvuddragen i företagsbeskattningen. De skall kunna skaffa sig information om arbets- och konsumentlagstiftningen för företagsverksamhet och kunna handla enligt bestämmelserna.

▲ **Centralt innehåll:**

produktifiering av specialkunnande, uppgörande av plan för affärsverksamhet, fastställande av företagets lönsamhet och kostnadsmedvetet arbete.

De studerande skall kunna utarbeta en kvalitetshandbok för sin verksamhet. De skall känna till mekanismerna inom konkurrensen och de vanligaste konkurrensfaktorerna vid marknadsföring, så att de kan marknadsföra sitt företag. De studerande skall ha kännedom om de vanligaste dokumenten för företagsverksamhet och kunna handla enligt dem. De skall i sitt företag kunna arbeta kundcentrerat.

De studerande skall serviceinriktat, aktivt och ansvarsfullt kunna betjäna olika slag av kunder och kundgrupper. De skall kunna svara för kundernas säkerhet. De skall kunna arbeta enligt företagets kvalitetskrav och utgående från den feedback som de får kunna bedöma och utveckla servicen och företaget.

▲ **Centralt innehåll:**

högklassig företagsverksamhet, marknadsföring och kundbetjäning.

De studerande skall kunna samarbeta med andra serviceföretag på landsbygden, med olika branscher, med viktiga aktörer och med myndigheterna. De skall kunna verka i en nätverkspräglad arbetsmiljö. De skall kunna använda elektroniska medier, t.ex. utnyttja näthandeln för sin marknadsföring. De studerande skall kunna skaffa sig information om möjligheterna för projektverksamhet på landsbygden och kunna utnyttja projekten vid utvecklingen av sin region och sin verksamhet. De skall i interaktiva situationer kunna kommunicera också på det andra inhemska språket och på ett främmande språk och kunna samarbeta med personer från andra länder och andra kulturer.

▲ **Centralt innehåll:**

verksamhet i företag och i en nätverkspräglad näringsgren.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna skapa en produkt av sitt specialkunnande
- kunna utnyttja rådgivningsservice för företag
- kunna arbeta enligt affärsidén i ett bekant företag
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- med handledning kunna utarbeta lönsamhetskalkyler
- kunna arbeta enligt företagets kvalitetshandbok
- vid normal kundbetjäning kunna iaktta bestämmelserna om konsumentskydd
- klara sig i bekanta servicesituationer också på det andra inhemska språket och på ett främmande språk.

3.2.11 SPECIALISERAD VÄXTODLING/GRUPP AV SPECIALVÄXTER, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall med olika odlingsmetoder kunna utföra växtodlingsarbetena för den grupp av specialväxter som de har valt, t.ex. foderproduktion, non food-produktion, produktion av rotfrukter, fältodling av trädgårdsväxter eller odling av krydd- och medicinalväxter. De skall därvid känna till de regionala produktionsmöjligheterna för de odlade grödorna och de faktorer som påverkar tillväxten och skörden för den aktuella gruppen av växter. De studerande skall kunna lagra skörden med olika metoder. De skall i sin odling iaktta principen om en hållbar utveckling. De skall kunna utnyttja informationsteknik i sina arbeten inom branschen.

- ▲ **Centralt innehåll:**
produktion av specialväxter.

De studerande skall kunna använda de maskiner och anläggningar som behövs vid odlingen av de aktuella grödorna och kunna vidta de dagliga underhållsåtgärderna. De skall kunna planera mekaniseringen av den specialiserade växtodlingen genom att beakta de viktigaste maskinkedjorna för specialväxtodling, kostnaderna för arbetet och resultaten av arbetet. De studerande skall kunna jämföra lönsamheten vid anskaffning av egna maskiner jämfört med gemensam maskinanvändning och anlåtande av utomstående maskinägare.

- ▲ **Centralt innehåll:**
ekonomiskt utnyttjande av maskinkedjor för specialväxter.

De studerande skall kunna följa med utvecklingen inom sin bransch och sträva efter att utveckla sin produktion genom att förbättra sitt kunskande och genom samarbete. De skall kunna marknadsföring och använda kanaler för produktionsgrenen och skörden. De studerande skall kunna arbeta enligt de bestämmelser som reglerar odlingen. De skall med hjälp av kalkyler kunna beräkna och bedöma lönsamheten för produktionen, och de skall därför känna till prisbildningen för produkterna och inkomstbildningen för växtodling. De skall kunna utarbeta den dokumentation som kvalitetssystemet kräver och utnyttja kvalitetssystemets uppgifter vid sin utveckling av gården.

▲ Centralt innehåll:

kostnadsmedveten marknadsföring av specialväxter.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna bedöma de lokala möjligheterna för odling av specialväxter
- enligt anvisningar kunna utföra odlingsarbetena för de aktuella växterna
- enligt anvisningar kunna utarbeta en odlingsplan för de växter som de har valt
- kunna iaktta säkerhet i arbetet
- enligt anvisningar tryggt kunna använda växtodlingsmaskiner
- kunna bedöma om maskinerna är i användbart skick
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- kunna arbeta med ansvar för miljön
- med handledning kunna bedöma skördens värde
- kunna följa de bestämmelser som reglerar odlingen
- kunna sköta växtodlingen enligt kvalitetskraven
- med handledning kunna utarbeta lönsamhetskalkyler för produktionen av de aktuella växterna
- kunna iaktta de bestämmelser om stödsystemen för växtodling som inverkar på det praktiska arbetet.

3.2.12 EKOLOGISK PRODUKTION, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna marknadsföra ekologiska produkter via olika kanaler och kunna prissätta produkterna. De skall kunna bedöma lönsamheten för ekoproduktion och kunna beräkna produktionskostnaderna. De studerande skall kunna skaffa sig mera information om ekoproduktion och om forskningen inom branschen. De skall kunna ekomärka produkter.

- ▲ **Centralt innehåll:**
marknadsföring av ekoprodukter.

De studerande skall kunna utföra växtodlingsarbeten enligt principerna för naturenlig odling. De skall t.ex. med hjälp av en okulär besiktning kunna undersöka och följa med markens odlingsskick och bördighet. De skall genom skiftesbruk, gröngödsling och biogena gödselmedel kunna sörja för markens odlingsskick och växternas näring. De studerande skall kunna skaffa sig information om vilka växtslag och -sorter som är lämpliga för ekologisk produktion. De skall miljövänligt, tryggt, kostnadsmedvetet och naturenligt kunna utföra arbeten som gäller markberedning, skötsel av växande gröda, skörd och behandling av skörden. De studerande skall kunna utnyttja teknologi och informationsteknik vid odlingen. De skall kunna göra behövliga anteckningar om odlingen och kunna verkställa den dokumentation som krävs för övervakningen av ekologisk produktion och för kvalitetssystemet. De studerande skall marknadscentrerat kunna planera gårdens ekoproduktion och kunna sörja för näringsbalansen i produktionen.

- ▲ **Centralt innehåll:**
undersökning och uppföljning av markens odlingsskick och ekologisk odling.

De studerande skall kunna sköta husdjur enligt den aktuella artens krav. De skall kunna tillfredsställa husdjurens artspecifika behov, och de skall därför ha kännedom om husdjurens naturliga beteende och näringsupptagning. De studerande skall kunna se till att djurmaterialet är lämpligt för ekologisk produktion. De skall genom utfodringen och skötseln av djuren kunna förebygga husdjurssjukdomar. De studerande skall kunna planera verksamheten i husdjursbyggnaderna och därvid beakta husdjurens krav och produktionsvillkoren. De studerande skall kunna hålla byggnaderna i skick, kunna välja lämpliga byggnadsmaterial och kunna använda dem.

▲ Centralt innehåll:

artspecifik skötsel av husdjur, planering och verkställande av en ekologisk produktionsmiljö.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna märka ekoprodukter
- med handledning kunna prissätta ekoprodukter
- med handledning kunna göra upp lönsamhetskalkyler för ekoproduktion
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- i en grupp kunna bedöma vad konsumenterna väntar sig av ekoprodukter
- enligt anvisningar kunna bedöma markens bördighet
- enligt anvisningar kunna upprätthålla näringsbalansen i produktionen
- kunna ekologiskt utföra odlingsåtgärder
- kunna arbeta enligt produktionsvillkoren för ekoproduktion
- enligt anvisningar kunna artspecifikt sköta och behandla husdjur
- enligt anvisningar kunna artspecifikt utfodra husdjur
- kunna arbeta i husdjurens naturliga miljö
- enligt anvisningar kunna använda ekologiska byggnadsmaterial.

3.2.13 SPECIALISERAD HUSDJURSSKÖTSEL/ PRODUKTIONSINRIKTNING, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna ange husdjursproduktionens regionala betydelse och veta vilken roll den produktionsinriktning som de har valt spelar inom regionen, t.ex. mjölkproduktion, nötköttproduktion, svin-skötsel, fårskötsel, fjäderfäskötsel, biodling eller pälsdjursuppfödning.

De studerande skall i alla skeden av djurens förökningscykel kunna sköta och utfodra djuren i den produktionsinriktning som de har valt. De studerande skall kunna inrätta produktionsmiljön så att den motsvarar det aktuella husdjursslagens anatomiska, fysiologiska och beteendelaterade behov.

De studerande skall kunna sköta djuren och planera produktionen så att sjukdomar förebyggs, och de skall därför ha kännedom om det aktuella djursslagens vanligaste, farligaste och ekonomiskt viktigaste sjukdomar.

▲ Centralt innehåll:

skötsel av det husdjursslag som de studerande har valt.

De studerande skall tryggt och miljövänligt kunna använda och underhålla maskinerna och anläggningarna för sin produktionsinriktning. De skall i sitt arbete kunna utnyttja informationsteknik och kunna skaffa sig mera kunskaper om de möjligheter som den nya husdjursteknologin och automationen erbjuder. De studerande skall kunna planera en mekanisering av sin husdjursproduktion, och de skall därför känna till branschens viktigaste maskinkedjor och kunna bedöma deras arbetsresultat och driftskostnader. De skall kunna jämföra lönsamheten vid anskaffning av egna maskiner jämfört med gemensam maskinanvändning och anlåtande av utomstående maskinägare.

▲ Centralt innehåll:

trygg, miljömedveten och lönsam användning av maskiner och anläggningar inom husdjursproduktionen.

De studerande skall kunna skaffa sig information om och följa med utvecklingen inom den aktuella produktionsgrenen och känna till möjligheterna till samarbete mellan olika parter i produktionskedjan. De skall med hjälp av kalkyler kunna beräkna och bedöma lönsamheten i sin produktion och kunna följa med att stödvillkoren uppfylls. De studerande skall kunna arbeta kostnadsmedvetet. De skall kunna bedöma produktionens verkningar på miljön.

De studerande skall kunna utfodra husdjuren enligt kvalitetsmålen, och de skall därför kunna bedöma hur utfodringen påverkar husdjursprodukternas kvalitet. De skall kunna förebygga sjukdomar som inverkar på produkternas kvalitet. De studerande skall kunna verkställa den dokumentation som kvalitetssystemet kräver och kunna utnyttja kvalitetssystemets uppgifter för att utveckla verksamheten. De skall kunna fungera som en länk i kvalitetskedjan för husdjursprodukter, från producenten till konsumenten.

▲ Centralt innehåll:

planering för lönsam specialiserad husdjursproduktion.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna arbeta enligt de krav på miljön som det aktuella djurslaget ställer
- enligt anvisningar kunna sköta och utfodra djuren under samtliga produktionsskeden
- känna igen symtomen för de vanligaste sjukdomarna och kunna ge första hjälpen

- med inledande handledning tryggt kunna använda de maskiner som behövs vid djurskötseln
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- i en grupp kunna bedöma produktionens inverkan på miljön
- med handledning kunna göra upp lönsamhetskalkyler
- kunna följa med utvecklingen inom produktionsgrenen
- kunna utföra arbetena inom husdjursskötseln enligt gårdens kvalitets-system.

3.2.14 SMÅDJURSSKÖTSEL, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna sköta, behandla och föda upp sällskapsdjur enligt Finlands och EU:s viktigaste djurskyddsbestämmelser. De skall kunna arrangera levnadsförhållandena och miljön för djuren, och de skall därför kunna beakta specialdragen, beteendet och kraven på miljön för de vanligaste arterna och raserna bland sällskapsdjur och hobbydjur. De studerande skall kunna uppföra de byggnader och konstruktioner som behövs vid djurskötseln. De skall kunna bedöma hur befintliga lokalteter kan ändras så att de blir lämpliga för skötseln av sällskapsdjur. De skall kunna använda och underhålla de maskiner och anläggningar som behövs vid djurskötseln.

De studerande skall tryggt och med ansvar för miljön kunna hantera, utfodra och sköta djur. De skall kunna sköta djuren i frågor som gäller fortplantningen. De studerande skall kunna se skillnad på friska och sjuka djur och vid behov kunna ge första hjälpen. De skall känna igen symtomen på de vanligaste sjukdomarna hos de viktigaste djurslagen. De skall kunna bedöma när veterinärhjälp behövs. De studerande skall kunna planera sin verksamhet så att den främjar djurens hälsovård och välbefinnande.

▲ **Centralt innehåll:**
djurskötsel enligt djurslagets krav.

De studerande skall med hjälp av täckningsbidrags- och produktionskostnads-kalkyler kunna bedöma verksamhetens lönsamhet och kunna göra väl genomtänkta val vid planeringen av verksamheten. De skall kunna arbeta kostnadsmedvetet. De studerande skall kunna bedöma behovet av att förnya de maskiner, anläggningar och byggnader som behövs för produktionen och kunna uppgöra behövliga investerings- och finansieringskalkyler. De studerande skall kunna bedöma de verk-

ningar på miljön som verksamheten medför. De skall kunna dokumentera sin verksamhet enligt kraven på kvalitetsuppföljning.

- ▲ **Centralt innehåll:**
ekonomisk planering av verksamheten.

De studerande skall kunna betjäna kunder och konstruktivt kunna beakta djurägarnas krav och önskemål i fråga om skötseln av djuren. De studerande skall kunna använda branschens centrala terminologi. De skall i sitt arbete kunna utnyttja informationsteknik.

- ▲ **Centralt innehåll:**
kundbetjäning och utnyttjande av informationsteknik.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- i sitt arbete kunna ta ansvar för miljön och sköta hygien i sin arbetsmiljö
- kunna iaktta bestämmelserna om säkerhet i arbetet
- kunna känna igen de vanligaste arterna och raserna av sällskaps- och keldjur
- enligt anvisningar kunna sköta friska sällskaps- och keldjur
- kunna arbeta enligt det aktuella djurslagets krav på miljön
- kunna bedöma djurens hälsotillstånd
- känna igen de vanligaste sjukdomarna, känna till orsakerna till dem och kunna ge första hjälpen
- med handledning och med hjälp av kalkyler kunna bedöma produktionens lönsamhet
- kunna arbeta enligt kraven på kundbetjäning.

3.2.15 HÄSTSKÖTSEL, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna behandla, sköta och utfodra olika slag av hästar och föl såväl inomhus som vid betesgång, och de skall därvid kunna beakta hästarnas anatomi och fysiologi och deras artspecifika beteende. De studerande skall kunna se skillnad på friska och sjuka hästar, vid behov kunna tillkalla en veterinär och kunna ge första hjälpen vid allmänt förekommande sjukdomsfall. De skall enligt bestäm-

melserna för säkerhet i arbete och med ansvar för miljön kunna utföra arbetena i stallen och kunna arbeta som en del av en arbetsgemenskap.

▲ **Centralt innehåll:**

behandling och skötsel av hästar samt upprätthållande av stallhygien.

De studerande skall kunna utföra underhållsarbeten i stallen. De skall kunna bedöma kvaliteten på foder och strö och på luften i stallen och därvid kunna handla enligt situationens krav. De studerande skall kunna sköta olika slags hästar och körande eller ridande kunna motionera en lugn och skolad häst.

▲ **Centralt innehåll:**

stallmiljön och motionering av hästar.

De studerande skall med hjälp av täckningsbidrags- och produktionskostnads kalkyler kunna bedöma verksamhetens lönsamhet och kunna göra väl genomtänkta val vid planeringen av verksamheten. De skall kunna arbeta kostnadsmedvetet. De studerande skall kunna bedöma behovet av att förnya maskiner, anläggningar och byggnader och kunna uppgöra behövliga investerings- och finansieringskalkyler. De studerande skall kunna bedöma de verkningar på miljön som verksamheten medför. De skall kunna dokumentera sin verksamhet enligt kraven på kvalitetsuppföljning. De skall i sitt arbete kunna utnyttja informationsteknik.

▲ **Centralt innehåll:**

ekonomisk planering av verksamheten.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- enligt anvisningar kunna sköta lugna problemfria hästar
- kunna utföra de dagliga arbetena i stallen
- kunna iaktta bestämmelserna om säkerhet i arbetet
- kunna arbeta med ansvar för miljön
- kunna sköta olika slags hästar
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- med handledning och med hjälp av kalkyler kunna bedöma verksamhetens lönsamhet.

3.2.16 UTNYTTJANDE AV LANTGÅRDARNAS SKOGAR, 10 SV**Mål och centralt innehåll, berömlig nivå**

De studerande skall ekonomiskt och med hänsyn till verkningarna på miljön kunna enligt gårdens skogsbruksplan planera och verkställa arbeten inom skogsskötsel och avverkning. De studerande skall kunna välja den metod för skogsförnyelse som är ekonomisk och lämplig för det aktuella skiftet. De skall kunna följa med skogarnas skick och kunna bekämpa de viktigaste skogsskadorna. De studerande skall kunna förbättra skogarnas växtförhållanden. De skall kunna utnyttja de viktigaste mättnings- och taxeringsmetoderna för virke och bestånd. De skall kunna arbeta kostnadsmedvetet. De studerande skall tryggt kunna utföra drivnings- och skogsvårdsarbeten med lämpliga arbetsmetoder, -redskap och -maskiner och vid behov kunna ändra sina arbetsmetoder. De skall kunna iståndsätta och underhålla arbetsredskap och -maskiner.

▲ Centralt innehåll:

tryggt, ekonomiskt och med ansvar för miljön utförda drivnings- och skogsvårdsarbeten enligt skogsbruksplanen.

De studerande skall kunna verkställa virkeshandel och med kalkyler kunna jämföra lönsamheten mellan olika metoder för virkeshandel. De skall vid behov kunna anlita sakkunskapen i skogsbranschens organisationer. De studerande skall i samarbetet med andra skogsägare kunna utnyttja sina påverkningsmöjligheter, och därför skall de känna till hur skogsbeskattningen, skogslagstiftningen och skogscertifieringen påverkar det privata skogsbruket. De skall i sitt arbete kunna utnyttja informations-teknik.

▲ Centralt innehåll:

virkeshandel och utnyttjande av växelverkan mellan de privata skogsägarna och samhället.

De studerande skall kunna arrangera finansiering för skogsvårdsarbeten. De skall med hjälp av kalkyler kunna bedöma skogsbrukets lönsamhet och dess betydelse för lantgårdsföretagets hela ekonomi, och de skall därför känna till de regionalt viktigaste möjligheterna att utnyttja virket och kunna använda ved och hyggesrester t.ex. som energikälla på gården. De studerande skall kunna arbeta så att de främjar såväl skogens mångfald som ett ekonomiskt mångbruk. De skall kunna arbeta enligt avtalspraxis inom jakten och enligt allemansrätten. De studerande skall respektera skogarnas värde ur landskapssynpunkt och inse vilken bety-

delse i synnerhet skötseln av randområdena i skogen har för odlingen av intill liggande åkrar eller för användningen och underhållet av vägar.

▲ **Centralt innehåll:**

lönsamt utnyttjande av de möjligheter som skogen erbjuder i ett lantgårdsföretag.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- med handledning kunna tyda en skogsbruksplan
- enligt anvisningar kunna utnyttja de viktigaste mättnings- och taxeringsmetoderna för virket och skogen
- enligt anvisningar kunna utföra skogsvårdsarbeten
- med handledning kunna använda motor- och röjningssågar
- känna igen ett felaktigt arbetsredskap eller ett redskap som strider mot säkerhetsbestämmelserna och inte använda det
- kunna svara för säkerheten vid skogsarbeten
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- kunna verkställa virkeshandel och vid behov kunna anlita sakkunnig hjälp
- kunna skaffa sig information om de bestämmelser som reglerar det privata skogsbruket
- med handledning kunna göra upp lönsamhetskalkyler för skogsvården
- kunna redogöra för skogsvårdens betydelse för landskapsvården och för landsbygdsmiljön
- kunna arbeta med ansvar för miljön.

3.2.17 BYGGNADSVERKSAMHET PÅ LANTGÅRDARNA, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall tryggt och ekonomiskt kunna använda de viktigaste handredskap som behövs vid byggnadsarbeten. De skall kunna svara för arrangemangen och säkerheten i arbetet på en byggnadsarbetsplats och kunna arbeta som medlemmar i ett team. De studerande skall kunna tyda ritningar och följa byggnadsplaner. De skall kunna be om anbud för anskaffningar och kunna göra upp en kostnadskalkyl för ett litet byggnadsprojekt. De skall i sitt arbete inom branschen kunna utnyttja informationsteknik. De studerande skall vid planeringen kunna beakta byggnadens omgivning och landskapsvärde. De skall kunna skaffa sig

information om bestämmelserna för branschen och om möjligheterna för finansiering och kunna följa med utvecklingen inom branschen.

De studerande skall på rätt sätt kunna använda de viktigaste byggnads- och ytmaterialen, i synnerhet trä och betong, och därvid beakta materialens egenskaper. De studerande skall kunna uppföra de regionalt viktigaste konstruktionerna på en lantgård och kunna välja för ändamålet lämpliga material och arbetsmetoder.

De studerande skall kunna uppföra byggnader med våtutrymmen och därvid känna till funktionsprinciperna för fukt- och värmeisolering.

▲ **Centralt innehåll:**

metodiskt och tryggt utförda allmänt förekommande byggnadsarbeten.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- tryggt kunna använda vanliga arbetsredskap och maskiner
- kunna tyda ritningar på huvudritningsnivå
- som medlemmar i en grupp kunna uppföra enkla trä- och betongkonstruktioner
- kunna iaktta bestämmelserna om arbetsmiljö och säkerhet i arbetet
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- med handledning kunna beräkna byggnadskostnader
- kunna arbeta med ansvar för miljön.

3.2.18 UTNYTTJANDE AV AUTOMATION INOM LANTBRUKET, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna skaffa sig information om möjligheterna för automation i lantbrukets anläggningar. De skall kunna planera automatisering av branschens produktionsverksamhet och kunna förhandla om möjligheterna för samarbete vid verkställandet. De studerande skall kunna tillämpa informationsteknik vid automatisering av produktionsverksamheten inom lantbrukets olika sektorer, t.ex. vid användning av lokaliseringsteknik vid precisionsodling eller vid styrning av foderautomater. De skall kunna skaffa sig basinformation om produktionsverksamheten och kunna programmera anläggningarna enligt detta.

De studerande skall kunna testa anläggningar, lokalisera funktionsstörningar och bedöma deras svårighetsgrad. De skall kunna reglera och underhålla anläggningarna enligt tillverkarens garantivillkor. De stude-

rande skall kunna utföra de reparationer som garantin tillåter och vid behov kunna anlita sakkunnig hjälp för reparationerna.

De studerande skall kunna beräkna vilken inverkan automationen har på produktionskostnaderna och på verksamhetens lönsamhet. De skall kunna arbeta tryggt och kostnadsmedvetet och med ansvar för miljön. De studerande skall kunna bedöma sina arbetsmetoder och vid behov vara kapabla att ändra sina arbetssätt.

▲ **Centralt innehåll:**

användning av och ingående kännedom om automation i lantbrukets maskiner och anläggningar.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna utnyttja automationsanläggningar för behoven i en bekant produktionsinriktning
- enligt anvisningar kunna testa automationsanläggningar
- enligt anvisningar kunna utföra de underhållsarbeten som ankommer på användaren
- kunna iaktta bestämmelserna om säkerhet i arbetet
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- med handledning kunna göra upp kalkyler för produktionskostnader
- kunna arbeta med ansvar för miljön.

3.2.19 UTNYTTJANDE AV PRODUKTIONSTEKNOLOGI, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna använda och reglera de maskiner och anläggningar som behövs vid den inriktning av produktionsverksamhet som de har valt, och de skall därvid kunna beakta maskinernas och anläggningarnas konstruktion och deras bruksegenskaper. De studerande skall kunna planera och underlätta produktionen genom att anlita arbets- och maskinkedjor inom den aktuella produktionsinriktningen.

De studerande skall kunna skaffa sig information om och följa med den teknologiska utvecklingen inom sin produktionsgren. De skall kunna bedöma arbetsresultat och kostnader. De studerande skall kunna bedöma behovet av att förnya maskiner och anläggningar och kunna göra upp behövliga investerings- och finansieringskalkyler. De skall kunna utnyttja metoder för gemensam användning av maskiner och möjligheter för maskinentreprenader.

De studerande skall ekonomiskt och tryggt och med ansvar för miljön kunna underhålla och reparera de maskiner som används inom den valda produktionsinriktningen. De skall kunna bedöma sina arbetsmetoder och vid behov vara kapabla att ändra sina arbetssätt.

- ▲ **Centralt innehåll:**
användning och utnyttjande av teknik för den aktuella produktionsinriktningen.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- tryggt kunna använda de viktigaste maskinerna och anläggningarna för en bekant produktionsinriktning
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- med handledning kunna göra upp kalkyler för produktionskostnader
- enligt anvisningar kunna arbeta i en lantbruksmaskinskedja
- enligt handboken kunna reglera och underhålla de maskiner som används inom den aktuella produktionsformen
- med handledning kunna utföra de vanligaste reparationerna på lantbruksmaskiner
- kunna arbeta med ansvar för miljön.

UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR HÄSTHUSHÄLLNING

3.2.20 HÄSTHUSHÄLLNING, 30 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna arbeta med olika slags hästar och upprätthålla en produktionsmiljö där djuren hålls friska, varför de måste känna till hästens anatomi och fysiologi och grunderna för dess artbestämda beteende. De studerande skall kunna hantera, sköta och utfodra olika hästar i stalls- och betesförhållanden. De skall kunna skilja mellan en frisk och en sjuk häst, ge första hjälpen och vid behov tillkalla en veterinär. De skall kunna bedöma när en häst behöver skos enligt principerna för hovvård. De skall kunna utföra stallsarbetena med iakttagande av arbetssäkerhet och miljöbestämmelser.

De studerande skall kunna bedöma kvaliteten på foder, torrströ och stallluft och handla enligt situationens krav i fråga om olika hästar. De skall kunna bedöma sin kompetens kritiskt så att de vet när fackkunnig hjälp behövs och var sådan finns att få. De skall kunna använda och

serva stalllets vanligaste maskiner och anordningar. De skall kunna utföra reparationsarbeten i stallet och på utomhusområdena. De skall självständigt kunna upprätthålla ordning och trivsel i stallet och dess omgivning.

▲ **Centralt innehåll:**

hantering, skötsel och utfodring av hästar samt omsorg om stallmiljön.

De studerande skall kunna bedöma branschens framtidsutsikter och måste därför kunna följa med produktionsformerna och näringarna inom hästhushållningen samt deras betydelse i Finland och andra länder. De skall kunna handla kostnadsmedvetet och göra upp lönsamhetskalkyler och årsbudgeter för ett hästhushållningsföretag. De skall kunna utnyttja informationstekniken för bokföring och vid administrationen av ett stallföretag. De skall kunna använda de tjänster som landets hästhushållningsorganisation erbjuder och de skall i huvuddrag känna till den finländska hästhushållningens utvecklingshistoria.

▲ **Centralt innehåll:**

bedömning av produktionsformerna inom hästhushållningen samt lönsam verksamhet.

De studerande skall kunna försätta hästar i utställningsskick och förevisa dem på en utställning eller i en säljsituation samt bedöma enskilda hästars värde som avelsdjur. De skall kunna identifiera de hästraser som förekommer i landet och veta på vilka sätt de används. De studerande skall kunna följa den organiserade finländska hästavelns verksamhetsprinciper och kunna identifiera enskilda hästar. De skall kunna hantera och sköta avelsston, avelshingstar och föl.

De studerande skall kunna sköta olika slags sporthästar enligt anvisningar så att dessas skick och prestationsförmåga upprätthålls både hemma och på resor. De skall veta vilka olika typer av hästsport som bedrivs i Finland och annorstädes. De studerande skall vid tävlingar och andra hästevenemang kunna fungera enligt gällande tävlingsregler och rutinerna för anordnande av evenemangen. De skall kunna samarbeta med stallpersonal och kunder såväl i hemstallet som under resor.

De studerande skall kunna underhålla de vanligaste hästmunderingarna och körredskapen och skall därför känna till materialens egenskaper. De skall kunna använda utrustningen kostnadsmedvetet och utföra normala reparationer på den. De skall kunna välja utrustning enligt häst och bruksändamål.

De studerande skall kunna sela och köra en skolad häst samt hjälpa till med att köra ett tvåspann. De skall kunna sela och köra en travhäst. De skall kunna spänna en häst för de i Finland vanligaste körredskapen.

De skall kunna betsla och sadla en ridhäst samt rida en dresserad häst i samtliga gångarter på ridbana och i terräng. De studerande skall kunna longera en skolad häst och således kunna använda den utrustning som behövs vid linlöpningen.

- ▲ Centralt innehåll:
arbetsuppgifter i samband med hästuppfödning och hästsport.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna arbeta med olika slags hästar under en arbetsledares uppsikt
- kunna handla enligt verksamhetsprinciperna för Finlands organiserade hästavel samt identifiera enskilda hästar
- kunna avgöra om en häst är frisk eller sjuk, ge första hjälpen och vid behov tillkalla en veterinär
- kunna använda den vanligaste tekniska utrustningen i ett stall
- kunna arbeta kostnadsmedvetet och med ansvar för miljön
- kunna uppgöra enkla lönsamhetskalkyler
- kunna utnyttja branschorganisationernas tjänster
- kunna förevisa en bekant häst
- kunna hantera avelshästar och föl under en arbetsledares uppsikt
- kunna trav- och ridtävlingsreglerna i huvuddrag
- kunna använda, underhålla och reparera olika munderingar enligt anvisningar
- kunna köra, rida och longera en skolad häst enligt anvisningar.

3.2.21 DRESSYR AV RIDHÄSTAR, 30 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall behärska grunderna i ritt. De skall som hästskötare kunna handla enligt tävlingsreglerna vid ridtävlingar för hästar av skilda slag. De skall kunna rida en dresserad häst på tygeln och i olika former samt känna om hästen rör sig snett och rakrikta den. De studerande skall kunna genomföra ett IIA-dressyrprogram. De skall klara av samlande rörelser, bland annat skänkelvikningar. De studerande skall kunna bedöma sin ridskicklighet och göra upp en skolningsplan för sig själva och för en häst.

De studerande skall kunna rida en hinderbana i jämn rytm och i rätt ordning, följsamt och utan att störa hoppningen. De skall kunna reglera hästens galoppsprång och kunna taxera och överbrygga avstånden mellan

hindren. De skall kunna uppvärmningsrida en häst för hinderträning eller -tävling. De skall kunna bedöma sina prestationer kritiskt.

▲ **Centralt innehåll:**
ridfärdigheter.

De studerande skall kunna rida in en unghäst. De skall kunna utnyttja longering vid dressyren. De skall behärska hinderhoppningsdressyr av en unghäst från löshoppning till kvalitetstävlingarnivå. De skall kunna bedöma hästens kroppsbyggnad, kapacitet, karaktär och begåvning och veta hur egenskaperna påverkar dressyren. De skall kunna kritiskt bedöma sitt eget kunnande och söka hjälp när det behövs.

De studerande skall kunna delta i avelsplaneringen enligt gällande reglementen och stambokföringens principer. De skall kunna utnyttja släktlinjerna för de ridhästraser som uppföds i Finland samt kunna bedöma en hästs byggnad och rörelser.

▲ **Centralt innehåll:**
dressyr av unga ridhästar.

De studerande skall kunna planlägga och utföra de dagliga och periodvisa stallsarbetena i ett ridhäststall. De skall klara av uppgifterna i samband med utfodring, hälsovård, medicinering och hovvård och kunna planera hälso- och hovvården samt verkställa den enligt tidtabellen. De studerande skall kunna prova ut sedvanlig utrustning för hästarna, planera anskaffningar, sköta utrustningen och se till att den repareras vid behov. De skall kunna planera och budgetera kommande stallverksamhet och skall därför kunna handla kostnadsmedvetet. De skall kunna bevara och utveckla trivseln och tjänligheten i stallet och dess omgivning med tanke på både hästar och människor. De skall kunna föra bok över stalls- och träningsverksamheten samt sköta kontakterna med ägarna till de hästar som dresseras. De studerande skall kunna verka kundinriktat och marknadsföra sitt stall och dess service.

▲ **Centralt innehåll:**
verksamhetsplanering, kundbetjäning och marknadsföring.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna rida i alla gångarter, i takt och balans och så att hästens dressyrynivå upprätthålls
- kunna fungera som hästskötare vid ridtävlingar

- kunna rida ett IIIA-dressyrprogram
- kunna genomföra dressyrplanen för en remont under uppsikt av en instruktör
- kunna rida i hinderhoppnings- och lätt sits och klara av en enklare hinderbana
- kunna värma upp en häst för tävling eller träning enligt anvisningar
- kunna longera en dresserad häst
- kunna följa principerna för dressyr av ett ridhästföl och bistå vid löshoppning
- kunna göra upp en hälso- och hovvårdsplan för hästar
- kunna sörja för utrustningen i ett stall
- kunna arbeta kostnadsmedvetet
- kunna rapportera till hästägare.

3.2.22 TRÄNING AV TRAVHÄSTAR OCH DELTAGANDE I TÄVLINGAR, 30 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna träna en travhäst så att dess prestationsnivå bibehålls och förbättras. De skall kunna vänja föl vid körning. De skall kunna handla självständigt som skötare av en tävlande travhäst och följa travtävlingsreglerna samt ha de kunskaper och färdigheter som förutsätts för C-körlicens.

De studerande skall kunna samarbeta med övrig stallpersonal, med hästägarna och med andra som företräder travstallets intressegrupper. De skall i yrkesfrågor kunna kommunicera också på ett främmande språk såväl muntligt som skriftligt.

▲ Centralt innehåll:

skötsel av tävlande travhästar och skolning av föl samt kundinriktad verksamhet.

De studerande skall kunna planera ett träningsprogram för en travhäst, vilket förutsätter kännedom om sambanden mellan hästens fysiologiska funktioner och prestationsförmåga samt om träningsmetoder, speciella seldon och hjälpmedel som används hos oss och i andra travsportländer. De skall kunna kritiskt bedöma genomförandet av ett träningsprogram och hästens reaktioner samt kunna variera och tillämpa träningsmoment efter behov. De skall kunna planera anskaffningar till ett stall och hålla seldon och körredskap i gott skick. De skall kunna sko de hästar som de tränar. De skall kunna upptäcka ben- och hovproblem hos sina hästar så att de kan skaffa specialisthjälp i tid. De skall kunna begagna sig av

traditionell kunskap såväl som nya forskningsrön på träningens område.

De studerande skall kunna vidareutveckla travhästar och därför kunna följa med deras kondition, använda olika träningsmetoder och skaffa sig mera kunskaper. De skall kunna utnyttja branschens forskningsvetande i sitt arbete. De skall kunna bedöma en hästs kapacitet och travtalanger och beakta de faktorer som påverkar prestationsförmågan, travhästarnas viktigaste släktlinjer samt avels- och stamboksreglementena. De studerande skall kunna råda kunder i samband med hästköp.

▲ **Centralt innehåll:**
träning av travhästar.

De studerande skall kunna planlägga och genomföra den dagliga och periodvisa verksamheten i ett travhäststall på ett kostnadsmedvetet sätt. De skall kunna planera finansieringen, prissätta servicen och marknadsföra verksamheten. De skall kunna upprätthålla och utveckla ordning och trivsel i ett stall och på dess utomhusområden.

De studerande skall kunna planera träning och deltagande i tävlingar i samarbete med hästarnas ägare samt veterinärer och hovslagare. De skall kunna sköta rapportering och andra tjänster till hästägarna. De skall kunna utnyttja branschens organisationsverksamhet i sitt arbete och för att utveckla sin egen verksamhet.

▲ **Centralt innehåll:**
kostnadsmedveten planering och verkställighet av företags- och stallsverksamhet samt kundbetjäning.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna köra hästar som tränas
- kunna lära upp föl tillsammans med en instruktör
- kunna fungera som hästskötare på travtävlingsresor
- kunna träna en travhäst enligt ett träningsprogram
- kunna använda de viktigaste träningsmetoderna och specialseldonen
- kunna följa med en hästs kondition
- kunna planera och genomföra stallarbeten
- kunna rapportera till hästägare.

3.2.23 GRUNDERNA I HOVSLAGERI, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna verka en hov samt forma och fästa en sko, varvid de måste känna till hästbenets anatomi och fysiologi, de olika ställningarna, rörelsen och hovformen, de vanligaste hovsjukdomarnas inverkan samt hovslageriets grunder och de olika typerna av hästskor. De skall kunna bedöma hästens benställningar för att förstå principerna för korrigering av rörelsefel och veta hur hästens rörelser och koordination påverkas av alternativa sätt att sko den.

▲ Centralt innehåll:
att sko en häst.

De studerande skall kunna arbeta säkert och måste därför kunna rätt använda konstruktionerna, anordningarna, arbetsredskapen och materialen i en hovslagarverkstad. De skall kunna använda behörig skyddsutrustning och riktiga arbetsställningar. Då de skall kunna hantera alla slags hästar i varierande skoningssituationer måste de kunna använda sådana vanliga lugnande metoder och hjälpmedel som är trygga för både hästen och hovslagaren.

▲ Centralt innehåll:
säkert arbete i ett hovslageri.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna identifiera hästbenets olika delar
- kunna verka hovar och fästa skor
- kunna känna igen de vanligaste hovsjukdomarna
- kunna arbeta i ett hovslageri med iakttagande av arbets- och brandsäkerheten samt miljöbestämmelserna.

3.2.24 HOVSLAGARVERKSAMHET, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna handla så som certifikatet för heta arbeten förutsätter. De skall kunna svetsa och smida metall, verka hovar och forma skor samt sko en häst. De skall kunna verka hovarna på ett föl

och korrigera hovställningar. De skall kunna bearbeta de material som används för tillverkning av specialskor och lagning av hovar. De studerande skall kunna rätta till felformade hovar och tillverka sådana skor som då behövs. De skall kunna ge första hjälpen vid de allmännaste hovskadorna och sköta eftervården enligt veterinärens anvisningar.

▲ **Centralt innehåll:**

hovslagararbete och olika typer av skor.

De studerande skall kunna arbeta som självständiga yrkesutövare samt planera och marknadsföra sin verksamhet. De skall kunna medverka i branschens organisationer och dra nytta av deras verksamhet i sitt arbete. De skall kunna fungera kundinriktat och miljömedvetet.

▲ **Centralt innehåll:**

verksamhetsplanering, marknadsföring och kundservice.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna forma skor och hovar under handledning
- kunna identifiera hälta hos en häst
- kunna undvika de risker som följer med hovslagning
- kunna använda materialen för tillverkning av specialskor och för hovlagning under handledning
- kunna planera sin verksamhet
- kunna handla kundinriktat och miljömedvetet.

3.2.25 GRUNDERNA I TILLVERKNING OCH REPARATION AV HÄSTMUNDERING, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna underhålla hästmundering av olika material på rätt sätt, varför de måste veta vilka egenskaper de allmännast använda materialen har. De skall kunna behandla läder rätt.

De studerande skall kunna sy seldon och ridtillbehör för hand och med maskin. De skall kunna använda och underhålla de vanligaste arbetsredskapen för reparation och tillverkning av sådan mundering. De skall kunna tillverka och reparera normala hästmunderingar med anlitande av traditionella arbetssätt. De skall kunna arbeta ergonomiskt

riktigt och följa gällande säkerhetsbestämmelser. De studerande skall kunna handla kostnadsmedvetet och kundserviceinriktat.

- ▲ Centralt innehåll:
hantering av material, underhåll och användning av arbetsredskap, sömnadsarbete samt reparation och tillverkning av vanlig hästmundering.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna underhålla de allmännaste hästmunderingarna
- kunna använda grundläggande arbetsredskap
- kunna underhålla grundläggande arbetsredskap
- kunna utföra hand- och maskinsömnad under ledning
- kunna tillverka och reparera vanliga seldon och ridtillbehör.

3.2.26 TILLVERKNING OCH REPARATION AV HÄSTMUNDERING, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna prova ut seldon och sadelmundering på enskilda hästar och skall då kunna beakta hästens anatomi samt den i olika fall behövliga utrustningens konstruktion och användningssätt. De skall kunna bearbeta de mest brukade materialen, t.ex. läder och trä. De skall behärska enkel metallarbetsteknik såsom svetsning, grunderna i träbearbetning, svarvning samt de vanligaste sammanfognings- och ytbehandlingsteknikerna. De studerande skall kunna använda olika traditionella och moderna metoder för läderarbete vid reparation och tillverkning av hästmundering. De skall kunna sköta grundläggande service av de maskiner och anordningar som allmänt används för läderarbeten.

- ▲ Centralt innehåll:
utprovning av seldon och sadlar, sömnadsarbete, användning av maskiner och verktyg för läderarbete samt reparation och tillverkning av hästmundering.

De studerande skall kunna prissätta sitt arbete och sina produkter samt budgetera en verkstads verksamhet, vilket förutsätter kännedom om reparation och tillverkning av hästutrustning samt om arbetets kostnadsstruktur. De skall kunna planera och framställa normal utrustning enligt

kundernas önskemål och behov. De skall kunna beakta miljöbestämmelserna i sin verksamhet.

▲ **Centralt innehåll:**

prissättning och budgetering av verksamheten samt kundbetjäning.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna underhålla och reparera de vanligaste hästmunderingarna
- kunna bearbeta metall och trä
- kunna reparera och tillverka mundering med bestämda metoder enligt anvisningar
- kunna använda läderbearbetningsmaskiner under handledning
- kunna tillverka och reparera normala seldon och sadlar enligt anvisningar
- kunna beräkna materialåtgång
- kunna prissätta produkter
- kunna betjäna kunder
- kunna handla miljömedvetet.

3.2.27 METALL- OCH TRÄARBETEN, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna utföra verkstadsarbeten säkert och med beaktande av miljöbestämmelserna, och de måste därför vara förtrogna med konstruktionerna, anordningarna och arbetsredskapen i en verkstad, kunna använda skyddsutrustning och riktiga arbetsställningar och handla på sätt som certifikatet för heta arbeten förutsätter. De skall kunna hantera och bearbeta de material som allmänt används till körredskap och andra förnödenheter inom hästhushållningen. De skall kunna svetsa olika material och svarva till de vanligaste delarna. De skall kunna skärpa och skaffa sina arbetsredskap. De skall kunna borra, gänga, slipa och kapa såväl manuellt som maskinellt samt göra bult- och nitförband. De studerande skall kunna använda vanliga träarbetsmaskiner och -anordningar. De skall behärska allmänna ytbehandlingar och fastsättningsmetoder.

▲ **Centralt innehåll:**

säkert arbete i verkstad, användning av maskiner och anordningar för metall- och träbearbetning samt ytbehandling och fastsättningsmetoder.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna använda verkstadsmiljöns viktigaste anordningar och arbetsredskap
- kunna använda nödig skyddsutrustning
- kunna handla miljömedvetet
- kunna göra enkla svetsningar under handledning
- kunna utföra grundläggande metallbearbetningsarbeten
- kunna använda de vanligaste träbearbetningsmaskinerna under handledning.

3.2.28 UNDERHÅLL OCH REPARATION AV KÖRREDSKAP, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna värmebehandla stål vid tillverkning av arbetsredskap. De skall kunna smida samt tillämpa sina färdigheter så som behovet påkallar. De skall kunna använda en ässja och tillverka sådana vanliga redskap som de behöver i sitt arbete, varvid de måste kunna varmbearbeta stål och välja rätt stålsort.

De studerande skall kunna läsa och uppgöra enkla tekniska ritningar som behövs för smidesarbete. De skall kunna framställa bilder och skisser som presenterar produkterna för kunder och därför kunna tillämpa produktplaneringstekniker, måttsätta arbetsstycken och använda skisser och tekniska ritningar. De skall kunna prissätta produkter och budgetera sin verkstadsverksamhet samt planera och sköta marknadsföringen av sitt företag. De skall kunna handla med ansvar för miljön.

▲ Centralt innehåll:

metallbearbetning, tillverkning av arbetsredskap, produktplanering och marknadsföring.

De studerande skall kunna underhålla och reparera allmänt förekommande och traditionella finländska körredskap. De skall vid underhålls- och reparationsarbeten kunna beakta körredskapens historia och användningssätt, material, konstruktioner och traditionella tillverkningssätt samt gamla finländska hantverksmetoder. De skall kunna kombinera nedärvda kunskaper och ny teknik i samband med underhåll och reparationer av körredskapen.

▲ Centralt innehåll:

underhåll och reparation av körredskap i enlighet med den finländska traditionen.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna grunderna i värmebehandling av stål
- kunna använda grundläggande smidesteknik
- kunna tillverka arbetsredskap under uppsikt av en instruktör
- kunna uppgöra skisser och tekniska ritningar under handledning av en yrkessmed
- kunna handla miljömedvetet
- kunna biträda en yrkessmed vid reparation och underhåll av både moderna och gamla körredskap.

3.2.29 INACKORDERINGSSERVICE FÖR HÄSTAR, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna planera stallrutiner, foderförsörjning, hovskötsel och underhåll av utrustningen, och måste därför kunna utföra de dagliga och periodvisa stallarbetena under varierande förhållanden. De skall kunna vägleda kunder i hästskötsel och lära dem att förfara säkert med hästar och arbetsredskap. De skall kunna planera skötsel och träning av hästar tillsammans med deras ägare och tränare samt genomföra och utvärdera planerna, varför de bör kunna tillämpa de viktigaste principerna och metoderna för hästträning. De skall vid behov kunna motivera olika hästar.

De studerande skall kunna organisera stuteriarbeten och därvid beakta de speciella kraven när det gäller skötseln av avelshästar. De skall kunna planera utfodringen av hästar av skilda slag samt stallets foderförvaltning. De skall kunna bedöma fodrets kvalitet och veta vad förstklassigt foder betyder för framgångsrik stallverksamhet. De skall kunna ge första hjälpen även i krävande fall och måste därför kunna följa bestämmelserna om medicinering av hästar samt använda de viktigaste läkemedlen. De skall kunna hantera hästar av alla slag.

▲ Centralt innehåll:

planering och genomförande av stallverksamhet och hästskötsel.

De studerande skall kunna planera och sköta de sociala utrymmena och de för kunderna avsedda vistelselokalerna så att en från kundservice-synpunkt trivsamt stallmiljö skapas och upprätthålls. De skall kunna använda stallens tekniska anordningar och konstruktioner. De skall kunna kritiskt bedöma de faktorer som påverkar ett stallföretags lönsamhet, så att de i sitt arbete kan fatta beslut som främjar företagets ekonomi. De skall kunna budgetera verksamheten i ett stallföretag, planera investeringar och jämföra olika finansieringssätt. De skall kunna marknadsföra företag och sköta kundrelationer.

▲ Centralt innehåll:

omsorg om stallmiljön, planering av ett stallföretags ekonomi, marknadsföring och kundbetjäning.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna sköta dagliga och periodiska arbeten i ett stall och främja arbetssäkerheten
- kunna planera utfodringen och bedöma fodrets hygieniska kvalitet
- kunna följa bestämmelserna om medicinering av hästar och ge första hjälpen
- kunna verka i samarbete med hästtränare och kunder
- kunna handla kostnadsmedvetet.

3.2.30 HÄSTUPPFÖDNING OCH SKÖTSEL AV STALLMILJÖN, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna bedöma en häst, varvid de måste ha kunskap om hästars normala kroppsbyggnad och rörelser och kunna uppfatta avvikelser från normen samt kunna använda den terminologi som beskriver dem. De skall kunna välja lämpliga avelsdjur med ledning av avels- och stamboksreglementena för hästraser som uppföds i Finland samt hästarnas släktlinjer och metoderna för bedömning av hästar. De skall kunna registrera en häst. De skall kunna utnyttja branschorganisationernas service och det nyaste forskningsvetandet i sin stallverksamhet.

De studerande skall kunna hjälpa till med förberedelser och arrangemang för hästutställningar. De skall kunna försätta hästar i förevisningsdugligt skick samt visa upp hästar av olika ras och ålder vid utställningar och i säljsituationer. De skall kunna ge hästägare goda råd inför en utställning eller demonstration av hästar.

▲ Centralt innehåll:

det finländska avelshästurvalet, medverkan i utställningsverksamhet.

De studerande skall kunna fungera som sakkunniga i frågor som gäller hästarnas välbefinnande vid planering av nya och reparation av gamla byggnader för hästuppfödningssändamål. De skall därför kunna skaffa information om olika typer av stall och andra produktionsbyggnader och konstruktioner och om deras användningssätt samt om vad djurskyddet förutsätter. De skall kunna sköta vägar, planer och maneger som används för trav- och ridsport och därvid ta hänsyn till miljökraven.

De studerande skall kunna odla och sköta betesmarker av skilda typer och ordna med bete för olika slags hästar samt planera betescirkulationen kostnadsmedvetet och enligt principerna för en hållbar utveckling. De skall kunna planera och övervaka arbetena i samband med hästarnas betesgång och skötsel av betesvallarna. De skall kunna begagna sig av den teknik som behövs för skötseln. De skall i planeringen kunna ta hänsyn till betesmarkernas värde som inslag i det finländska landskapet.

De studerande skall kunna sköta de arbeten som hör till lösdriftsstall och tillämpa principerna för uppfödning av föl i lösdrift. De skall kunna göra upp träningsplaner för föl och genomföra dem allt enligt fölens individuella behov, varvid de skall kunna beakta vad motionen betyder för den växande hästens utveckling.

▲ Centralt innehåll:

skötsel av produktionsbyggnader, omgivning, hästsportområden och betesmarker samt lösdriftsuppfödning i enlighet med miljö- och djurskyddsbestämmelserna.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna bedöma en häst
- kunna registrera en häst
- kunna biträda funktionärerna vid en hästutställning
- kunna visa upp en häst
- kunna sköta hästsportområden enligt anvisningar
- kunna övervaka och sköta hästar under betesgång
- kunna använda den teknik som behövs för att sköta betesmark under arbetsledares uppsikt
- kunna handla enligt miljöbestämmelserna
- kunna sköta föl i lösdriftsstall enligt anvisningar.

3.2.31 TRÄNING AV ARBETSHÄSTAR OCH KÖRARBETEN, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna bedöma och välja ut lämpliga brukshästar. De skall därför ha kunskap om hästars normala kroppsbyggnad och rörelser och kunna uppfatta avvikelser från normen samt kunna använda den terminologi som beskriver dem. De skall kunna välja hästar för avel med ledning av avels- och stamboksreglementena, bedömningsmetoderna och släktlinjerna när det gäller hästraser som uppföds i Finland. De skall kunna verka inom den finländska hästhushållningens organisationer. De skall kunna registrera en arbetshäst. De studerande skall kunna göra upp träningsplaner för föl och genomföra dem enligt fölens individuella behov, varvid de skall kunna utnyttja motion för utveckling av den växande hästen.

▲ Centralt innehåll:

val av hästar för avelsändamål samt träning av föl.

De studerande skall kunna hantera hästar rätt och vara kapabla att vänja föl vid körning och unghästar vid olika körredskap. De skall kunna hålla arbetshästar i gott skick, förbättra deras skolningsnivå och visa upp dem vid stambokföringstillfällen, och de måste därför kunna tillämpa riktiga principer och olika metoder för träning. De skall kunna köra skolade hästar i tvåspann.

De studerande skall kunna använda i Finland brukliga traditionella och moderna körredskap och seldon för olika hästar. De skall kunna underhålla utrustningen och sköta körredskaps- och seldonsförsörjningen för ett stall. De skall kunna utföra åker- och skogsarbete med hästdragna redskap. De skall kunna sköta uppgifter och service i samband med skjutsbeställningar och köra kunder säkert i hästfordon också i tätortstrafik.

▲ Centralt innehåll:

skolning och träning av arbetshästar samt körarbeten.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna bedöma hästars kroppsbyggnad
- kunna registrera en arbetshäst
- kunna skola upp oproblematiske föl för körarbete
- kunna upprätthålla arbetshästars skick och skolningsnivå

- kunna utföra de vanligaste åker- och skogsarbetena med hästdragna körredskap
- kunna köra säkert i tätortstrafik
- kunna handla kundinriktat.

3.2.32 ANVÄNDNING AV HÄSTAR I TURISMEN, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna se Finlands hästhushållning med dess traditioner och särprägel som ett inslag i servicen för turister, och de skall därför kunna utnyttja nyckeltal inom hästhushållningen, dra fördel av hästintresset inom fritidsverksamheten samt förstå hästhushållningens uppgift i samhället. De skall kunna klarlägga vad kunderna främst väntar sig av hästservice på fritiden och identifiera olika kundkategorier. De skall kunna verka i enlighet med turistnäringens kvalitetskriterier, bl.a. när det gäller lantgårdsturism (MALO), egenkontroll och de krav som uppställs av olika marknadsföringsorganisationer.

De skall kunna prestera idéer till service för turister och hästintresserade. De skall kunna bedöma vilka framgångsmöjligheter inhemska och utländska företag i branschen har. De skall kunna produktifiera idéerna till kundanpassade, säkra och miljövänliga hästtjänster för turister. De skall kunna verka enligt de principer som landets olika ridsportorganisationer tillämpar i sin verksamhet.

De studerande skall kunna använda olika instruktions- och undervisningsmetoder vid lärande av ridkonsten. De skall kunna planera ridundervisningen med hänsyn till kundernas individuella behov och syften, varför de måste känna till de teoretiska strömningar som ligger till grund för den nutida inläringssynen och de faktorer som påverkar olika kunders inläring. De skall kunna anpassa och differentiera sin instruktion enligt vad kunder och kundgrupper på varierande nivå och med olika syften behöver, och de måste därför kunna tillägna sig nya undervisningssätt. De skall kunna skapa ett gott interaktionsförhållande till sina kunder.

▲ Centralt innehåll:

produktion av turistservice inom finländsk hästhushållning.

De studerande skall kunna utnyttja nätverksbildning för produktion och marknadsföring av service, varvid de skall kunna skaffa information om inhemska och internationella organisationer för hästturism, om olika företag och projekt i denna bransch och om hur hästturismen kan

finansieras. De skall kunna budgetera verksamheten samt planera och sköta marknadsföringen i ett företag.

De studerande skall behärska ritt på lätt B-nivå för att kunna upprätthålla turisthästarnas dressyrnivå. De skall kunna köra en inkörd häst med såväl sommar- som vinteråkdon. De studerande skall kunna råda och instruera olika kunder i att hantera och rida hästar på ett säkert sätt.

- ▲ **Centralt innehåll:**
nätverk mellan företag i turistbranschen, ritt, hästkörning och instruktion för kunder.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna utnyttja de viktigaste nyckeltalen gällande hästhushållningen i Finland
- kunna klarlägga kunders förväntningar på hästturism
- kunna dra nytta av nätverk mellan turismföretag
- kunna verka inom finländska ridsportorganisationer
- kunna rida som lätt B-nivå förutsätter
- kunna ge kunder råd om säkra förfaringssätt.

3.2.33 INSTRUKTION I RITT, 30 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna fungera som hästkötare vid ridtävlingar för olika slags hästar och följa ridtävlingsreglerna. De skall kunna rida en dresserad häst på tygeln och i olika former samt kunna känna om hästen rör sig snett och rakrikta den. De studerande skall kunna rida ett IIIA-dressyrprogram. De skall behärska samlande rörelser, bland annat skänkelvikningar. De skall kunna utvärdera sin ridskicklighet och kunna uppgöra ett dressyrprogram.

De studerande skall kunna rida en hinderbana i jämn rytm och i rätt ordning, följsamt och utan att störa hoppningen. De skall kunna reglera hästens galoppsprång och kunna taxera och överbrygga avstånden mellan hindren. De skall kunna värma upp en häst för hinderträning eller -tävling. De skall kunna bedöma sina prestationer kritiskt.

- ▲ **Centralt innehåll:**
ritt.

De studerande skall kunna använda olika instruktions- och undervisningsmetoder vid lärande av ridkonsten. De skall kunna planera ridundervisningen med hänsyn till kundernas individuella behov och syften, varför de måste känna till de teoretiska strömningar som ligger till grund för den nutida inläringssynen och de faktorer som påverkar olika kunders inläring. De skall kunna anpassa och differentiera sin instruktion enligt vad kunder och kundgrupper på varierande nivå och med olika syften behöver, vilket förutsätter att de kan tillägna sig nya undervisningssätt. De skall kunna skapa ett gott interaktionsförhållande till sina kunder

▲ **Centralt innehåll:**
undervisning i ritt.

De studerande skall kunna utföra de dagliga och periodvisa sysslorna i ett ridstall och kunna planera och genomföra stallverksamheten. De skall kunna upprätthålla och förbättra ordningen och trivseln i stallen, på ridområdena och i vistelselokalerna. De skall kunna planera hälso- och hovvården samt utfodringen av hästarna. De skall kunna sköta sjuka hästar enligt vårdprogram och föreskrifter utfärdade av en veterinär. De skall kunna prova ut remtyg och sadlar, planera anskaffningar, hålla utrustningen i skick och följa med att den är säker att använda. De skall kunna övervaka verksamheten med avseende på kundernas och personalens säkerhet.

De studerande skall kunna planlägga undervisnings- och klubbverksamheten vid en ridskola och i praktiken ordna den på ett kostnads- och miljömedvetet sätt. De skall kunna planera finansiering, investeringar och likviditet och göra upp budgeter. De skall kunna marknadsföra en ridskola.

▲ **Centralt innehåll:**
ansvar för stall- och ridskoleverksamhet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna rida i samtliga gångarter i takt och balans
- kunna fungera som hästskötare vid ridtävlingar
- kunna rida ett IIIA-dressyrprogram
- kunna värma upp en häst för tävling eller träning enligt anvisningar
- kunna rida i hindersits och lätt sits samt klara av en lätt hinderbana
- kunna genomföra ett dressyrprogram för en remont under handledning
- kunna longera en dresserad häst

- under handledning kunna använda undervisningsprinciper som mot-svarar nutida inlärningssyn
- kunna handla kundinriktat och med iakttagande av säkerheten
- kunna planera och genomföra undervisning och annan ridskole-verksamhet under uppsikt av en ridlärare.

UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR PÄLSDJURSUPPFÖDNING

3.2.34 GRUNDERNA I PRODUKTION AV PÄLSSKINN, 30 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna sköta pälsdjur etiskt riktigt, ekonomiskt och på det sätt som lagstiftningen förutsätter. De studerande skall kunna sköta och hantera de vanligaste slagen av pälsdjur, såsom mink, räb, iller och mårddhund.

De studerande skall ständigt kunna följa med och kontrollera pälsdjurens välbefinnande och farmmiljöns tillstånd, dra behöriga slutsatser och rätta sitt handlande efter dem. De skall kunna tolka pälsdjurens beteende och lagbundenheterna i beteendet.

▲ Centralt innehåll:

fortlöpande observation av och omsorg om pälsdjurens välmåga.

De studerande skall kunna vattna och utfodra pälsdjur i enlighet med deras behov under olika säsonger och måste därför kunna verka enligt kraven för respektive pälsdjursslag och deras med årscykel växlande grundbehov. De studerande skall kunna uppfylla grundläggande fordringar på djurens hygieniska och allmänna förhållanden. De skall kunna behandla djuren i enlighet med djurskyddslagen och etiska principer.

▲ Centralt innehåll:

pälsdjursfarmens årscykel.

De studerande skall kunna utfodra djuren optimalt, varför de skall känna till pälsdjurens behov av näringsämnen, foder och vatten under olika produktionsperioder samt kunna beräkna det totala foderbehovet på en farm. De skall kunna hantera djurfodret ekonomiskt och hygieniskt. De skall kunna sköta utfodringen ekonomiskt, miljömedvetet och med beaktande av skillnaderna mellan olika djurkategorier.

De studerande skall kunna använda de vanligaste utfodrings- och vattningsanordningarna säkert och miljövänligt. De skall kunna sköta det dagliga underhållet och kalla på service vid behov.

▲ **Centralt innehåll:**

att tillgodose pälsdjurens basbehov, att använda och underhålla utfodrings- och vattningsanordningar.

De studerande skall kunna vårda sjuka djur och bedöma när det behövs veterinärhjälp, de skall kunna se när ett djur är sjukt samt känna till de vanligaste pälsdjurssjukdomarna, deras orsaker och hur de sprids. De skall kunna vaccinera djur och ta de vanligaste proven snabbt och hygieniskt. De skall kunna dokumentera händelser och åtgärder som gäller djurens hälsa.

▲ **Centralt innehåll:**

förebyggande och behandling av sjukdomar.

De studerande skall kunna para pälsdjur i enlighet reproduktionsfysiologin och de skall kunna dokumentera parningar. De studerande skall kunna tillämpa ärftlighetens och genetikens grunder vid produktionen av pälsskinn. De skall kunna bedöma djuren med avseende på deras egenskaper som avelsdjur. De skall kunna begagna sig av informationstekniken i förädlingsarbetet på en pälsdjursfarm.

▲ **Centralt innehåll:**

pälsdjursavel och reproduktion.

De studerande skall kunna fastställa tidpunkten för pälsning på basis av skinnens mognadsprocess. De skall kunna avliva djur enligt gällande föreskrifter. De studerande skall kunna utföra pälsningsarbetet säkert och med hänsyn till farmmiljön. De skall kunna sköta pälsningen så som vidareförädlingen av pälsskinnen kräver för att slutresultatet skall bli högklassigt. De studerande skall kunna behandla skinnen för transport samt kunna avfatta behövliga dokument.

De studerande skall kunna sortera avfall och leverera det till rätta efterbehandlingsställen och skall således veta hur pälsningsavfallet kan utnyttjas.

De skall kunna använda de vanligaste pälsningsmaskinerna och -anordningarna med beaktande av säkerheten i arbetet.

▲ **Centralt innehåll:**

pälsning och leverans av skinn för marknadsföring.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna kontrollera djurens välbefinnande och verka för att främja det
- kunna sköta pälsdjur året om
- kunna utföra utfodring och skötselarbete ekonomiskt
- kunna klara av dagliga underhållsarbeten
- kunna tillkalla en serviceman vid behov
- kunna sköta arbeten som hör till omsorgen om djurens hälsa
- kunna se när ett djur är sjukt och vid behov tillkalla en veterinär
- kunna sköta parningsarbetena
- kunna handha den dokumentation som pälsdjursaveln förutsätter och använda informationstekniken i sitt arbete
- kunna utföra pälsningsarbeten efter erhållen instruktion
- kunna behandla farmavfallet på rätt sätt.

3.2.35 VERKSAMHET INOM PÄLSDJURSUPPFÖDNING, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna producera skinn av god kvalitet, verka i enlighet med de lagar och bestämmelser som reglerar pälsdjursfarmningen samt beakta både etiska och estetiska faktorer i anslutning till användningen av pälsverk.

De studerande skall kunna minimera miljöriskerna, handla enligt principerna för hållbar utveckling och bedöma hur pälsproduktionen inverkar på miljön.

▲ Centralt innehåll:

att producera högklassiga skinn på ett miljövänligt sätt.

De studerande skall kunna begagna sig av branschens samarbetskanaler, rådgivningsservice, facktidsskrifter och andra informationskällor. De skall kunna fungera som länkar i hela kedjan från produktion av skinn till marknadsföring av pälsverk och kunna medverka i organisationer inom branschen. De skall kunna utnyttja hög kvalitet på både skinnen och produktionen i samband med marknadsföringen. De skall kunna handla kundinriktat och flexibelt i olika interaktiva situationer. De studerande skall kunna följa med verksamheten på den internationella marknaden, marknadsutsikterna och den branschtypiska säsongvariationen.

De studerande skall kunna göra lönsamhetsberäkningar och bedöma produktionens lönsamhet. De skall kunna uppgöra kostnadskalkyler för

investeringar och anskaffningar och bedöma hur de påverkar lönsamheten. De studerande skall kunna uppgöra skattedeklaration för ett företag.

▲ **Centralt innehåll:**

medverkan i kedjan från produktion till marknadsföring av pälsverk, kundinriktning samt uppgörande av ekonomiska kalkyler och skattedeklaration för ett företag.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna verka som arbetstagare enligt gällande lagar och förordningar
- kunna utföra arbeten och dokumentation som hör till kvalitetssystemet
- kunna handla på sätt som minskar miljöriskerna
- kunna utnyttja kanalerna för marknadsföring av produkter
- kunna utnyttja rådgivningsservice
- kunna uppgöra lönsamhetskalkyler
- kunna uppgöra en skattedeklaration enligt anvisningar.

3.2.36 FRAMSTÄLLNING AV PÄLSDJURSFODER, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna framställa pälsdjursfoder för olika produktions-säsonger hygieniskt och ekonomiskt och skall därför ha kännedom om kvalitetsfaktorerna när det gäller råvarornas sammansättning samt om de viktigaste näringsämnenas djurfysiologiska betydelse. De skall kunna planera foderstaten för olika säsonger. De skall kunna verka enligt lags-tiftningen rörande övervakning av foderframställningen. De studerande skall kunna ta de prov som egenkontrollen förutsätter samt tolka och dokumentera provresultaten.

De studerande skall kunna använda mekaniska anordningar för lag-ring, tillverkning och distribution av foder på ett säkert och ekonomiskt sätt. De skall behärska de allmänaste lagrings-, ensilerings- och fram-ställningsprocesserna.

▲ **Centralt innehåll:**

framställning av högklassigt foder.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna identifiera olika foderråvaror
- kunna arbeta med foderframställning enligt instruktioner
- kunna välja foderslag enligt produktionssäsong
- kunna verka enligt kvalitetssystemet för fodertillverkning
- kunna använda brukliga foderframställningsmaskiner och -anordningar.

3.2.37 AVFALLSHANTERING PÅ PÄLSDJURSFARMER, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna använda sådana metoder för behandling av avfallet på en farm som minimerar miljöriskerna. De skall kunna arbeta på pälsdjursfärmer som samtidigt både utnyttjar avfallsprodukter och belastar miljön.

De studerande skall kunna kompostera gödsel miljömedvetet i farmförhållanden, varför de bör känna till den biologiska grunden och målen för komposteringen. De skall kunna utnyttja möjligheterna att dra nytta av gödseln. De skall kunna arbeta vid en komposteringsanläggning vilket förutsätter insikt om verksamhetsprinciperna för sådana anläggningar.

- ▲ Centralt innehåll:
hantering och utnyttjande av gödsel.

De studerande skall kunna hantera pälsningsrester i farmförhållanden med undvikande av därmed förenade miljö- och sjukdomsrisker. De skall kunna arbeta vid en destruktionsanläggning och sköta dess huvudsakliga processer.

- ▲ Centralt innehåll:
hantering och utnyttjande av pälsningsavfall.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna hantera gödsel så att miljöriskerna minimeras
- kunna anlägga och underhålla en kompost
- kunna arbeta vid en komposteringsanläggning under handledning
- kunna hantera pälsningsrester på behörigt sätt
- kunna arbeta vid en destruktionsanläggning under handledning.

3.2.38 BYGGANDE OCH TEKNOLOGI PÅ PÄLSDJURSFARMER, 10 SV**Mål och centralt innehåll, berömlig nivå**

De studerande skall kunna planera ett väl fungerande farmområde och skall då kunna använda sedvanliga och nya farmbyggnadskonstruktioner. De skall kunna agera enligt bestämmelserna om byggnadslov och byggnande. De skall kunna hålla farmbyggnader i sådant skick som motsvarar miljö- och djurskyddslagstiftningens krav. De skall kunna jämföra olika byggalternativ och bedöma dem med avseende på miljöbelastning och arbetsförhållanden samt djurens välbefinnande.

De studerande skall kunna utföra byggnadsarbeten på en farm. De skall kunna reparera och underhålla existerande byggnader. De skall som teamarbete kunna bygga ett vanligt skugghus, varför de måste kunna använda olika byggnadsmaterial och arbetssätt samt kunna tolka byggnadsritningar.

▲ Centralt innehåll:
byggande på pälsdjursfarmor.

De studerande skall kunna använda, justera och underhålla redskap och utrustning som behövs på en pälsdjursfarm. De skall kunna åtgärda de vanligaste driftstörningarna i maskiner och anordningar. De skall kunna handla andra arbetstagare i bruket av de viktigaste maskinerna och anordningarna. De studerande skall kunna utnyttja automation och de nyaste teknologitillämpningarna i sitt dagliga arbete. De skall kunna beräkna anskaffningskostnaderna för maskiner och anordningar och deras inverkan på ett företags ekonomi. De skall kunna använda datautrustning som behövs vid produktionen. De skall kunna bestämma hurdan säkerhetsteknik en farm behöver och måste därför kunna skaffa information om olika larm- och säkerhetssystem, deras funktionssätt och produktutvecklingen på området. De studerande skall behärska de vanligaste metallbearbetningsmetoderna och kunna utföra metallarbeten säkert och utan att belasta miljön.

▲ Centralt innehåll:
ekonomisk och säker användning av redskap och anordningar på en pälsdjursfarm.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna utföra farmbyggnadsarbeten
- kunna reparera byggnader och konstruktioner
- kunna använda och serva mekaniska utfodringsanordningar
- kunna använda till pälningen hörande anordningar
- kunna använda behövlig datautrustning för produktionen
- kunna välja rätt kontroll-/säkerhetsteknisk standard.

3.2.39 ANDRA FARMDJUR, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna utfodra och sköta andra farmdjur, varför de skall kunna verka på sätt som djurens artegna beteende och levnadsförhållanden samt utfodringen av dem förutsätter. De studerande skall kunna märka om djuren är sjuka, känna till de vanligaste djursjukdomarna och kunna bedöma när en veterinär behöver anlitas. De skall kunna använda de maskiner och anordningar som behövs vid farmningen och kunna underhålla dem. De skall kunna arbeta inom produktionen utan att belasta miljön och med iakttagande av säkerheten i arbetet. De skall kunna agera i enlighet med de kvalitetssystem som gäller för produktionen samt utföra behörlig dokumentation.

- ▲ Centralt innehåll:
utfodring och skötsel av farmdjur.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna utfodra och sköta farmdjur
- kunna identifiera djursjukdomar
- kunna använda behövliga maskiner och anordningar
- kunna handla enligt gällande kvalitetssystem.

3.2.40 ÖVRIGA VALFRIA STUDIER, 10 SV

I läroplanen som godkänns av utbildningsanordnaren kan som valfria studier i de yrkesinriktade studierna ingå också andra än de studiehelheter som nämns i punkterna 3.2.3–3.2.19, 3.2.21–3.2.33 och 3.2.36–3.2.39. Det kan vara frågan om studier i enlighet med arbetslivets regionala och lokala behov, andra studier som fördjupar eller vidgar yrkesstudierna, gemensamma studier eller gymnasiestudier.

Dessa studiers omfattning kan vara högst 10 studieveckor i examen.

3.3 VALFRIA STUDIER – MÅL, CENTRALT INNEHÅLL OCH BEDÖMNING

De studerande skall i sina studier innefatta 10 studieveckor valfria studier för vilka mål, centralt innehåll och bedömning en individuell studieplan skall uppgöras. De valfria studierna kan utgöras av yrkesstudier eller gemensamma studier från det egna utbildningsområdet eller något annat område, studier som förbereder för fortsatta studier eller för avläggande av studentexamen, arbetserfarenhet eller handledda fritidsintressen som främjar de allmänna och yrkesinriktade syftena med utbildningen samt de studerandes personlighetsutveckling.

3.4 MÅL FÖR STUDIEHANDLEDNINGEN

I studierna skall ingå 1,5 studieveckor studiehandledning. Studiehandledningens mål skall vara att den studerande kan fungera inom läroanstaltens gemenskap och kan planera sina studier och engagera sig i dem, dvs. känna till studierna och valfriheten i examen. Studerandena skall kunna följa med sina studieprestationer och be om stöd för planeringen av studierna. De skall kunna skaffa hjälp vid eventuella svårigheter med studierna samt söka arbete eller en studieplats även utomlands.

3.5 LÄRDOMSPROVET – MÅL OCH BEDÖMNING

I studierna ingår ett lärdomsprov, vars omfattning är minst två studieveckor. De studerande skall kunna utarbeta ett lärdomsprov, som kan bestå av en uppgiftshelhet som sammanfattar studierna eller som visar specialkunnande inom ett delområde av examen. Det kan vara frågan om ett skriftligt arbete, ett multimedie- eller hypermediearbete, en

utredning, ett projektarbete eller en produkt. Lärdomsprovet skall uppfylla målen i examen.

De studerande skall kunna planera lärdomsprovet i enlighet med eget intresse och egen yrkesinriktning. Då de utarbetar lärdomsprovet skall de kunna arbeta självständigt, logiskt och systematiskt. De skall kunna skaffa fram information som de behöver för lärdomsprovet ur olika källor och förhålla sig kritiskt till den information de får. De skall kunna förena kunnande från olika delområden i examen och använda ändamålsenliga arbetsmetoder. De skall självständigt kunna lösa problem och bedöma hur lärdomsprovet framskrider samt dess resultat. De skall kunna presentera sitt lärdomsprov både skriftligt och muntligt.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- som sitt lärdomsprov utarbeta en uppgiftshelhet som sammanfattar de grundläggande uppgifterna i branschen eller en uppgiftshelhet ur ett enskilt delområde
- med handledning kunna planera sitt lärdomsprov
- med handledning skaffa information ur de viktigaste källorna
- med handledning kunna välja ändamålsenliga arbetsmetoder för lärdomsprovet
- vid behov kunna be om hjälp för att lösa problem i samband med lärdomsprovet
- kunna bedöma resultatet av lärdomsprovet
- kunna presentera lärdomsprovet.

4

BEDÖMNING AV DE STUDERANDE

4.1

SYFTE OCH GENOMFÖRANDE

1 SYFTET OCH MÅLET MED BEDÖMNINGEN

Utöver vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 25 §) skall bedömningen förstärka utvecklingen av de studerandes jaguppfattning och tillväxt som yrkesmänniskor. Härvid grundar sig bedömningen på de studerandes självvärdering och på utvärderingssamtal som förs mellan de studerande och lärarna. Vid inlärn timer i arbetet deltar också arbetsplatsutbildarna i utvärderingssamtal.

Bedömningen skall utom att handleda de studerande också ge information om deras kunnande till lärarna och arbetsgivarna samt utgöra underlag för ansökan till fortsatta studier.

2 GENOMFÖRANDE AV BEDÖMNINGEN

Utöver vad som bestäms i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 10 §, 11 §) skall de studerande bedömas kvalitativt genom att deras kunnande jämförs med målen för respektive studiehelhet och med de bedömningskriterier som är baserade på målen. Strävan att uppnå målen för studiehelheterna skall stödas genom bedömning av olika studieperioder. Vitsorden för studiehelheter bör ges med tonvikt på de studerandes kunnande i slutskedet. De studerandes kunnande skall påvisas. Bedömningsresultaten från olika avsnitt i studierna kan inte mekaniskt räknas ihop, delas eller betonas.

Bedömningsmetoderna skall väljas så att de mäter hur de uppställda målen har nåtts, lämpar sig för de studiemetoder som har använts och stöder de studerandes inlärn timer. Eftersom de studerande kan visa sitt kunnande på olika sätt, skall de också kunna påvisa sitt kunnande på annat sätt än enbart i skrift. Speciellt när det gäller handikapp, sjukdomar och därmed jämförbara lässvårigheter, t.ex. läs- och skrivsvårigheter, måste bedömningsmetoden anpassas efter respektive studerandes problem.

Alla studerande och alla som deltar i bedömningen skall innan studierna inleds informeras om bedömningsprinciperna och deras tillämpning, bl.a. om syften och mål, om vitsordsbildningen, vitsordsskalan

och kravnivåerna, om möjligheterna till omtagning och de villkor som måste uppfyllas för att kunna avancera i studierna, om bedömningen av inläring i arbetet, om korrigerings av bedömningen, och bedömningen av tillgodoräknade studier samt om dokumenteringen av vitsord och om innehållet i studiekort och examensbetyg.

3 VITSORDSGIVNING

Utöver bestämmelserna i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 10 §) gäller att vitsord skall ges för alla studiehelheter som motsvarar läroplansgrunderna, också för de andra valfria studierna som ingår i de yrkesinriktade studierna.

När en studerande har studerat i enlighet med 12 § L 630/98, antecknas för de ifrågavarande studierna i betyget en hänvisning och i nedre kanten: "Genomfört enligt 12 § L 630/98".

Om gemensamma studier tilläggsvis har bedrivits i samband med valfria studier, kan de tas med i bedömningen av de gemensamma studierna. Mängden gemensamma studier överstiger då 20 sv. I anslutning till de valfria studierna nämns studierna med en fotnot: "Fullgjort i samband med de gemensamma studierna".

För de gemensamma studierna (20 sv) som statsrådet beslutat om ges separata vitsord. De gemensamma studier som ingår i de yrkesinriktade studiehelheterna skall bedömas som en del av de yrkesinriktade studiehelheterna. I den studerandes studiekort skall dessa studier specificeras med tanke på tillgodoräknande och fortsatta studier.

En del av en studiehelhet bör kunna godkännas som genomförd eller räknas till godo också utan vitsord. Då måste man försäkra sig om att de studerande kan ges ett vitsord för ifrågavarande studiehelhet i examensbetyget. Lärdomsprov skall bedömas såsom del av de studiehelheter där de ingår. För lärdomsprov skall också ett skilt vitsord ges och det skall antecknas i examensbetyget.

Det kunnande som påvisats under perioderna med inläring i arbetet skall bedömas såsom del av de yrkesinriktade studiehelheter där inläringen i arbetet ingår. På examensbetygen antecknas omfattningen av inläringen i arbetet men inte vitsorden.

4 TILLGODORÄKNANDE

Utöver bestämmelserna i lagen och förordningen om yrkesutbildning (L 630/98, 30 §, F 811/98, 13 §) gäller att man genom tillgodoräknande av tidigare studier skall undvika överlappningar och förkorta studietiden. Vid övergång från en examen till en annan eller från gymnasium till yrkesutbildning på andra stadiet skall åtminstone de slutförda gemensamma studierna och de valfria studierna räknas till godo.

Sommararbete och tidigare arbetserfarenhet skall räknas till godo, om det kunnande som har förvärvats konstateras motsvara läroplansmålen.

Vid läroanstalten skall man kontrollera att studierna motsvarar läroplanen i fråga om mål och centralt innehåll. Vid behov bör överensstämmelsen påvisas med prov. Tillgodoserandet skall underlättas genom att utveckla för ändamålet lämpliga bedömningsmetoder.

När de studerandes tidigare studier eller studier som samtidigt bedrivs vid en annan läroanstalt godkänns att kompensera en full studiehelhet skall det givna vitsordet införas i betyget. Skulle vitsordsskalorna vara olika använder man det omvandlingsschema som finns i kapitel 4.3. Namnet på den läroanstalt som givit vitsordet skall noteras i betyget. Om inget vitsord för ifrågavarande studier har givits, bör en bedömning göras.

5 FÖRNYANDE AV STUDIEPRESTATIONER

Beträffande möjlighet att ta om prestationer och höja vitsord gäller vad som sägs i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 12 §).

6 RÄTTELSE AV BEDÖMNING

Beträffande rättelse av bedömning gäller vad som sägs i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 15 §).

4.2

FÖREMÅL OCH KRITERIER FÖR BEDÖMNINGEN

Föremålen och kriterierna för bedömning skall härledas från de mål som anges i läroplans- och examensgrunderna. Föremålen för bedömningen är de gemensamma betoningarna och den för alla branscher gemensamma baskompetensen, behärskandet av arbetsmetoder, redskap, material och arbetsprocesser samt arbetssäkerheten och den kunskap som ligger till grund för arbetet.

I det följande definieras kunnande på nivåerna nöjaktiga, god och berömlig och på basis av dem fastställer läroanstalterna bedömningskriterierna för studiehelheterna.

Nöjaktiga:

De studerande skall kunna sysselsätta sig inom det yrkesområde som motsvarar examen och sköta uppgifter som motsvarar utbildningsprogrammet, oavsett smärre brister i skickligheten och kunskaperna. De studerande skall kunna använda de vanligaste arbetsmetoderna,

arbetsredskapen och materialen och behärska de grundläggande arbetsuppgifterna i lantbruksbranschen. De studerande skall kunna fungera i miljöer och situationer de är bekanta med. De skall kunna tillämpa inhämtade färdigheter och för arbetet relevanta kunskaper i inövade, ofta återkommande situationer. De skall under handledning kunna söka fram vetande som gäller arbetet och kunna begripligt återge det muntligt eller skriftligt. De skall kunna utföra de uppgifter de tilldelats och bedöma sig själva och sitt arbete. De studerande skall iaktta arbetstider, säkerhetsföreskrifter och andra anvisningar och överenskommelser samt rådgöra om avsteg från dessa.

Goda:

De studerande skall kunna använda lantbruksbranschens arbetsmetoder, arbetsredskap och material. De kan sköta de centrala uppgifterna i branschen. De studerande skall reda sig i olika slags situationer och grupper och tillämpa sina färdigheter och för arbetet relevanta kunskaper i nya situationer. De skall kunna klassificera, jämföra och organisera inhämtat vetande och bearbeta det så att det är användbart. De studerande skall kunna gestalta sitt arbete som en helhet och också beakta arbetsplatsens speciella behov. De skall tillämpa gällande regler och anvisningar i olika situationer och iaktta föreskrifterna om säkerhet i arbetet. De studerande skall självständigt kunna utföra arbetsuppgifter som de tilldelats och kunna utvärdera sig själva och sitt arbete mångsidigt. De studerande skall kunna bedöma information med avseende på riktighet och tillförlitlighet.

Berömliga:

De studerande skall kunna välja de för sitt arbete bäst lämpade arbetsmetoderna, arbetsredskapen och materialen och använda dem på rätt sätt. De skall kunna utvärdera och vidareutveckla sitt arbetssätt. De skall agera aktivt och konstruktivt i olika situationer och i samverkan med olika grupper. De studerande skall finna nya problemlösningar och klara upp konfliktsituationer. De studerande bör självständigt kunna utföra också andra än förelagda uppgifter. De skall kunna utveckla sitt arbete, sin arbetsmiljö och säkerheten i arbetet samt mångsidigt bedöma sig själva och utveckla sin beredskap att verka under förändrade förhållanden. De studerande skall kunna bedöma inhämtad information vad gäller dess riktighet och tillförlitlighet. De skall kunna klassificera, jämföra och organisera sitt vetande, bearbeta det för användning och dra slutsatser av det. De skall kunna gradera frågor i angelägenhetsordning, göra upp planer och begrunda effekterna av olika alternativ för att kunna välja det lämpligaste i respektive fall. De studerande skall i sin verksamhet kunna beakta arbetsplatsens specialbehov. De skall kunna se sitt

arbete som en del av den verksamhet som bedrivs på arbetsplatsen och i hela dess verksamhetsmiljö.

4.3 VITSORDSSKALA OCH OMVANDLING AV VITSORD

1 VITSORDSSKALAN

Beträffande vitsordsskalan gäller vad som bestäms i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 10 §).

2 OMVANDLING AV VITSORD

De studerande skall bedömas enligt bedömningspraxis vid den läroanstalt där studieprogrammet eller delar av detta genomförs. Om läroanstalternas vitsordsskalor är olika, skall den läroanstalt som tillgodo-räknar studierna omvandla vitsorden och avgöra motsvarighetsfrågan till de studerandes fördel. Vitsord bör omvandlas enligt följande:

Gymnasiets vitsordsskala (5–10)		Yrkesläroanstaltens vitsordsskala (1–5)		Skala (1–3)
utmärkta	10	berömliga	5	3
berömliga	9	berömliga	5	3
goda	8	goda	4	2
nöjaktiga	7	goda	3	2
försvarliga	6	nöjaktiga	2	1
hjälpiga	5	nöjaktiga	1	1

4.4 YRKESPROV

Om yrkesproven ges separata föreskrifter.

4.5 BETYG

1 EXAMENSBETYG

Examensbetyget är ett officiellt dokument, vars innehåll skall motsvara grunderna för läroplanen eller grunderna för fristående examen. Examensbetyg ges i enlighet med bestämmelserna i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 13 §).

Vid läroavtalsutbildning som har ordnats enligt läroplansgrunderna skall examensbetyg ges, när den studerande har genomfört de studier som hör till examen med godkänt resultat.

Examensbetyg som motsvarar läroplansgrunderna skall innehålla följande uppgifter:

- namnet på utbildningsanordnaren eller läroanstalten som beviljar betyget
- den studerandes namn och personbeteckning
- namnet på den avlagda grundexamen och dess omfattning 120 sv /3 år
- namnet på det avlagda utbildningsprogrammet
- examensbenämning
- de genomförda studierna, deras omfattning och vitsorden för dem
- lärdomsprovet som ingått i studieveckorna, dess omfattning, namn och vitsord
- inläring i arbetet som ingått i studierna, dess omfattning samt verksamhetsområde eller omfattande uppgifter (högst två rader)
- datum och underskrifter
- stämpel.

På baksidan eller tilläggsbladet

- kontaktinformation om utbildningsanordnaren eller läroanstalten som beviljar betyget
- utbildningsanordnarens eller läroanstaltens namn, om det inte nämnts ovan
- tillståndet att ordna utbildning som undervisningsministeriet beviljat
- lagstiftning som utbildningen grundar sig på
- notis om att utbildningen har genomförts i enlighet med de läroplansgrunder som Utbildningsstyrelsen godkänt
- grundutbildningskrav och den nationella examensnivån
- examensnivå enligt EG-klassificeringen
- behörighet för fortsatta studier som utbildningen medför
- definition av omfattningen av examen, studieår och studievecka
- vitsordsskala
- de specialbestämmelser som hör till utövandet av yrket.

2 BETYG

Utöver det som sägs om givande av betyg i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 13 §) ges de studerande betyg över slutförda studier. I betyget antecknas utöver vitsorden också de studiehelheter som de har deltagit i utan att ha fått godkänt vitsord. I betygen anges dessutom vad erhållandet av examensbetyg förutsätter av de studerande.

3 SKILJEBETYG

Beträffande skiljebetyg gäller vad som bestäms i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 13 §).

4.6 BEDÖMNING VID SPECIALUNDERVISNING

Bedömningen av de studerande skall följa samma principer som i andra fall. Eventuella avvikelser från läroplansgrundernas mål med stöd av 20 § L 630/98 skall antecknas i betyget. Examensbetyg skall utfärdas även när examensmålen har anpassats för de studerande. De anpassade målen skall framgå av examensbetyget. Bedömningen skall anpassas efter de anpassade målen, vilket förutsätter att särskilda bedömningskriterier uppgörs. Vitsordsskalan skall vara densamma som används i allmänhet. De studerande skall veta att justering av utbildningsmålen kan inverka på möjligheterna till fortsatta studier och framgång i sådana studier.

Om studierna till väsentliga delar blir ofullständiga ges i stället för examensbetyg ett betyg över slutförda studier, och i en bilaga uppges vad de studerande kan bäst.

4.7 BEDÖMNING AV INVANDRARE

Studerande som är invandrare och som tillhör andra särskilda språk- och kulturgrupper skall få sina prestationer bedömda på samma sätt som andra studerande. Kunskaperna och färdigheterna skall bedömas enligt sådana metoder att vitsorden inte påverkas av eventuella brister i språkkunskan.

Om svenska eller finska inte är de studerandes modersmål, skall studierna bedömas enligt målen för svenska/finska som andra språk vid främmande modersmål också i det fall att sådan undervisning inte särskilt anordnats för de studerande. Om läraren och de studerande är överens om att de studerandes kunskap i svenska/finska är på modersmålsnivå, skall kunskan bedömas enligt målen för modersmål, svenska/finska. I examensbetyget skall det antecknas enligt vilkendera målsättningen prestationerna har bedömts; skalan bör vara 1–5.

Om de studerande inte har läst finska/svenska som det andra inhemska språket, skall det antecknas i betyget vilket språk de i stället har studerat.

5

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

5.1

STUDIEHANDLEDNING

Examen skall innefatta minst 1,5 studieveckor studiehandledning. Dessutom har varje studerande rätt att få tillräcklig personlig och annan behövlig studiehandledning i sina studier. Läroanstalten skall speciellt ägna omsorg åt handledningen av sådana studerande som har studie-svårigheter (t.ex. läs- och skrivsvårigheter), många frånvarodagar eller problem i sin livssituation.

Studiehandledningen skall läggas upp så, att de studerande

- får tillräcklig information om utbildningen i förväg och medan den pågår
- får kunskap om och erfarenhet av arbetslivet, företagsamheten och yrkena
- får vetskap om och möjligheter till internationella kontakter, studier och arbete
- får hjälp med särskilda problem i sina studier och i sitt liv.

De som har blivit antagna till yrkesutbildning skall få information om examina, hur de bildas och vad de innehåller samt om studier som vid behov kan väljas ur andra läroanstalters utbud. De studerande skall stödas i sina olika val. Individuella studieplaner skall uppgöras för de studerande utgående från deras val. När de individuella studieplanerna uppgörs bör man särskilt beakta sådana studerande som under skolåren haft eller vid yrkesutbildningens början har svårigheter i anslutning till sin studie- eller livssituation.

Hela personalen bör delta i handledningen av de studerande, men huvudansvaret för planeringen av den vilar på studiehandledaren. För att lyckas väl kräver studiehandledningen expertsamarbete inom läroanstalten, samarbete med de studerande och deras hem, samverkan mellan olika läroanstalter och samarbete med utomstående experter.

Yrkesläroanstalterna skall utveckla sina väglednings- och rekryterings-tjänster i samarbete med Arbetskraftsbyråerna och näringslivet samt främja de studerandes sysselsättnings- och fortbildningsmöjligheter.

Utöver bestämmelserna i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 5 §) skall följande principer iakttas i fråga om inläring i arbetet:

Inläringen i arbetet skall utgöra målinriktade studier med tillhörande handledning och bedömning. Inlärningsperioderna måste vara så pass långa och mångsidiga att de studerande kan lära sig behärska yrket. I början av studietiden bör perioderna vara korta, men i senare studieskeden, när kunskaperna och färdigheterna ökat, så långa som möjligt för att de studerande skall kunna lära sig större helheter och ta ansvar för sina arbetsuppgifter.

Planeringen av inläring i arbetet skall ske i samverkan med lokala representanter för arbetslivet och med beaktande av arbetslivets regionala och lokala behov och möjligheter. Vid läroanstalten skall man besluta hur inläringen i arbetet och inlärningsmålen inordnas i de studerandes individuella studieplaner. Det skall framgå hur den inläring som sker vid läroanstalten och den som sker på arbetsplatsen kompletterar varandra när det gäller att uppnå examensmålen.

De studerande kan fullgöra en del av inläringen i arbetet utomlands, och detta skall i så fall vara överenskommet på förhand.

Bara i undantagsfall och av särskilt vägande skäl kan en studerandes inläring i arbetet ordnas vid läroanstaltens övningsföretag eller på något motsvarande sätt.

Läroanstalten skall ge de studerande träning för arbetsplatserna samt möjligheter att skaffa sig fackkunskaper som hör till studierna också under tiden för inläring i arbetet. På arbetsplatserna måste det särskilt beaktas att de studerande får handledning, övervakning och respons.

ORGANISERINGEN

Utöver vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 16 §) åligger det utbildningsanordnaren att tillsammans med de studerande ordna med platser för inläringen i arbetet. I avtalet mellan utbildningsanordnaren och arbetsgivaren kommer man överens om de frågor som nämns i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 5 §).

Utbildning på en arbetsplats läggs i regel upp så att den studerande inte är anställd hos arbetsgivaren. Den studerande har då rätt till studie-stöd och studiesociala förmåner, såsom måltider och eventuella rese-kostnadsersättningar. Om det särskilt avtalas skall inläringen i arbetet också kunna ske inom ramen för ett arbetsavtalsförhållande.

SKYDD I ARBETET

Utöver bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 19 §, 28 §) skall följande iakttas beträffande skydd i arbetet:

Samtliga parter skall ha klart för sig ansvaret och nödiga försäkringar i fråga om arbetarskydd, olycksfall och skadestånd. Vid behov kan man separat komma överens om ansvarsfördelningen. Innan arbetet börjar skall arbetsgivaren och utbildningsanordnaren i samråd förvissa sig om att den studerande är tillräckligt insatt i arbetet och kan följa arbetarskyddsanvisningarna.

Anordnandet av inlärn timer i arbetet regleras dessutom bl.a. av lagen om unga arbetstagare (998/93, ändrad 754/98), förordningen om skydd för unga arbetstagare (508/86, ändrad 679/90 och 1428/93) och arbetsministeriets med stöd av dessa författningar utfärdade beslut om lätta arbeten lämpliga för unga (1431/93) och beslut om arbeten som är farliga för unga arbetstagare (1432/93) samt skadeståndslagen (412/74).

Bedömningen av inlärn timer i arbetet, se kapitel 4.

5.3

YRKESINRIKTAD SPECIALUNDERVISNING

För att jämlikheten inom utbildningen skall förverkligas bör var och en, oberoende av olikheter i inlärn timerförutsättningarna, ha likvärdiga möjligheter att delta i yrkesutbildning och efter utbildningen få arbete och placera sig i samhället som fullvärdig medborgare.

Yrkesutbildningen för personer i behov av särskilt stöd skall enligt principen om jämlikhet i första hand anordnas i vanliga yrkesläroanstalter i samma grupper som för andra eller i specialgrupper eller i vardera. Specialyrkesläroanstalterna skall främst dra försorg om utbildningen för gravt handikappade och om förberedande och rehabiliterande undervisning och handledning för dem. Dessutom skall de tillhandahålla experthjälp för andra läroanstalter. Yrkesinriktad specialundervisning bör anordnas också i form av läroavtalsutbildning.

Studerande som behöver särskilda undervisnings- eller elevvårdstjänster på grund av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, emotionell störning eller av andra skäl skall få specialundervisning, som avser att trygga en inlärn timer baserad på deras individuella förutsättningar och att främja deras självutveckling och tillväxt som människor. Till specialundervisningen ansluts stödservice och vid behov rehabilitering i samverkan med producenter av rehabiliteringsservice.

Principerna för specialundervisningen skall fastställas i läroplanen: mål, genomförande, undervisningsmetoder, stöd- och specialtjänster, expertservice, samarbetsinstanser och ansvarsfördelning. Tillräckliga

resurser skall reserveras för specialundervisningen. Hela läroanstalten skall främja inläringen hos dem som behöver särskilt stöd.

Behovet av specialundervisning skall definieras för varje enskild studerande utgående från läroplansgrunderna och med stöd av 20 § förordningen om yrkesutbildning. Uppnåendet av målen skall understödjas genom en individuellt planerad och handledd inlärningsprocess och med lämpliga stödåtgärder.

INDIVIDUELL PLAN FÖR HUR UNDERVISNINGEN SKALL ORDNAS

För studerande i behov av specialundervisning skall man alltid uppgöra en skriftlig individuell plan för hur undervisningen skall ordnas. I planen anges den examen som skall avläggas, de läroplansgrunder som iakttas, omfattningen av examen, de studerandes individuella läroplan, de service- och stödåtgärder som tillhandahålls och vem som svarar för dem samt grunderna för specialundervisningen. Planen bör uppgöras i samråd med de studerande, vid behov med deras förmyndare, representanter för den föregående skolan samt respektive lärare och elevvårdssakkunniga.

INDIVIDUELL LÄROPLAN

I den individuella planen för hur undervisningen skall ordnas ingår den individuella läroplanen, där man skall fastställa de studerandes personliga inlärningsmål, vilka bör basera sig på läroplansgrunderna för den examen som studierna siktar till. Den yrkesinriktade specialundervisningen skall planeras så att de studerande i möjligaste mån uppnår samma kompetens som studerande inom yrkesutbildningen i övrigt. Målen kan anpassas efter de studerandes förutsättningar antingen genom att målen för all undervisning har ändrats eller så att målen för bara en eller vissa av studiehelheterna ändras. Man skall i undervisningen betona de områden där de studerandes kunnande är starkt för att förbättra deras utsikter att få arbete. Speciell uppmärksamhet skall ägnas åt den praktiska inträningen under perioder av inläring i arbetet. De studerande skall informeras om sina möjligheter att få behövlig specialservice efter utbildningen.

Under utbildningens gång skall man följa med de studerandes framsteg och vid behov skall de personliga målen och stödåtgärderna justeras. För bedömningen i samband med specialundervisning redogörs i kapitel 4.

5.4 UNDERVISNING FÖR INVANDRARE OCH OLIKA SPRÅK- OCH KULTURGRUPPER

STUDIEARRANGEMANG

De yrkesinriktade målen skall vara desamma för invandrarstuderande som för andra studerande.

Studerande vars modersmål är ett annat än läroanstaltens undervisningsspråk skall stödas med särskilda undervisningsarrangemang, speciellt när det gäller språkstudierna.

I läroplanen skall ingå en plan för hur undervisningen skall ordnas för studerande som är invandrare. När det enligt 21 § L 630/98 ingår särskilda undervisningsarrangemang i läroplanen för studerande som är invandrare skall följande iakttas:

Studierna i svenska/finska skall i vårt land vid behov kunna ordnas enligt målen för svenska/finska som andra språk (se kapitel 3, punkt 3.1.1.6). Härmed avses då det språk som den studerande har lärt sig efter modersmålet i en svensk- eller finskspråkig miljö.

En studerande med annat modersmål än svenska eller finska kan för sina studier i främmande språk också välja sitt modersmål.

MODERSMÅLSSTUDIER

Enligt statsrådets beslut (SRB 213/99) kan utbildningsanordnaren, ifall de studerandes modersmål är något annat språk än svenska eller finska, besluta om att fördela de i 12 § 2 mom. lagen om yrkesutbildning avsedda obligatoriska studierna i modersmålet och det andra inhemska språket på ett sätt som avviker från vad som bestäms i 2 mom.

Resurserna för studier i modersmålet och det andra inhemska språket bör flexibelt kunna fördelas på eventuella studier i den studerandes eget modersmål, studier i svenska/finska som andra språk vid främmande modersmål och studier i det andra inhemska språket.

De studerande skall läsa svenska/finska

- 1) antingen enligt målen för svenska/finska som andra språk (kap. 3, punkt 3.1.1.6)
- 2) eller enligt målen för modersmål, svenska/finska (kap. 3, punkt 3.1.1.1/3.1.1.2), om den studerandes kunskap i svenska/finska anses vara på modersmålsnivå.

De studerandes studieplan kan innefatta båda typerna av studier. Den studerande skall under studiernas gång också kunna övergå från det förra till det senare alternativet.

Enligt lagen (L 630/98, 12 § 3 mom.) kan modersmålsundervisning beroende på de studerandes behov även anordnas i rommani, teckenspråk eller något annat språk som är de studerandes modersmål. De allmänna läroplansgrunderna för undervisning i det egna modersmålet anges i kapitel 3, punkt 3.1.1.5. Utifrån dem skall utbildningsanordnaren utforma tillämpningar för de särskilda språk som behövs.

De studerande får för sina modersmålsstudier välja att utnyttja studieveckor avsedda för svenska eller finska som modersmål (4 sv) eller också studera modersmålet som främmande språk (2 sv) eller som valfria studier.

Om för modersmålet (svenska eller finska) avsedda studieveckor används för studier i de studerandes eget modersmål, skall i varje fall studier i svenska/finska inrymmas i de studerandes utbildning.

STUDIER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

För invandrarstuderande ordnas undervisningen i det andra inhemska språket (finska eller svenska) enligt målen för det andra inhemska språket, med beaktande av de studerandes situation och nivå.

Studierna i det andra inhemska språket skall för studerande med främmande modersmål kunna ersättas med studier i modersmålet och i svenska/finska (6 sv), se kapitel 3, punkt 3.1.1.6.

5.5 LÄROAVTALSUTBILDNING

Beträffande läroavtalsutbildning gäller vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 17 §) och i lagen om ändring av lagen om yrkesutbildning (L 1185/98, 17 §).

Både för unga och för vuxna kan läroavtalsutbildning som leder till en yrkesinriktad grundexamen ordnas som grundläggande yrkesutbildning enligt läroplansgrunderna eller som läroavtalsutbildning som förbereder för fristående examen enligt grunderna för fristående examen.

Examensbetyg över examen avlagd enligt läroplansgrunderna utfärdas av utbildningsanordnaren och examensbetyg över fristående examen av vederbörande examenskommission.

6

LÄROPLANEN

UPPGÖRANDET AV LÄROPLANEN

Enligt 14 § lag 630/98 skall utbildningsanordnaren godkänna en läroplan för utbildningen, och planen skall följa läroplansgrunderna i detta dokument. Planen skall godkännas särskilt för svensk-, finsk- och samiskspråkig undervisning och vid behov för undervisning på något annat språk. Läroplanen skall utformas så att den möjliggör individuella val för de studerande.

RÄTT ATT FÅ TILLRÄCKLIG UNDERVISNING OCH HANDLEDNING

I läroplanen skall det beaktas, att de studerande har rätt att få tillräcklig undervisning och behövlig handledning under varje arbetsdag, oberoende av hur utbildningen är upplagd. De studerande skall få tillräckligt med handledning också under tiden för inläring i arbetet och särskilt i början av tiden.

Utbildningsanordnaren skall också svara för att de studerande avancerar i sina självständiga studier genom att studieuppgifterna planeras, de studerande vägleds i arbetet och uppnåendet av målen bedöms. Självständiga studier skall övervakas och stödundervisning ges vid behov. Närundervisning och lärarhandledning är centrala i början av studierna. Efterhand som de studerandes självstyrnings- och studiekapacitet utvecklas skall mera utrymme beredas för självständiga studier och ansvaret för arbets- och studieuppgifterna småningom ökas, varvid lärarens roll närmast går ut på planering, övervakning och bedömning. Studiernas omfattning och mål har definierats så att de förutsätter 40 timmars arbetsinsats i veckan av de studerande. Läroanstalten skall sörja för att målen uppnås.

LÄROPLANENS INNEHÅLL

Läroplanen skall innehålla en gemensam del som gäller för samtliga utbildningsområden och examina samt separata delar för de olika examina. I den gemensamma delen definieras, vid sidan av principer och förfaringssätt som är gemensamma för alla utbildningsområden, de delar som är differentierade enligt utbildningsområde.

Den gemensamma delen skall ha följande innehåll:

- centrala värderingar och strategier för att utveckla verksamheten, samt en plan för hur man kan förstärka samhörigheten och ge studerandena möjligheter till att dryfta värderingar och lära känna kulturarvet
- utbildningens syften och mål samt medel och åtgärder för att uppnå målen
- anordnande av grundläggande utbildning och utbildning för fristående examina
- undervisningens uppläggning (när-, distans-, flerformsundervisning, läroavtalsutbildning)
- uppgörande av individuella studieplaner
- principer för tillgodoräkande av tidigare studier
- studieutbud i samverkan med andra utbildningsanordnare
- stödtjänster i anslutning till studiehandledningen
- plan för anordnande av inläring i arbetet
- anordnande av specialundervisning och tillhörande stödtjänster
- plan för hur undervisningen för invandrarstuderande ordnas
- plan för hur bedömningen av de studerande verkställs
- plan för verkställandet av yrkesprov
- plan för vidareutvecklingen av personalens yrkesskicklighet; mål och förverkligande samt metoder med vilka utvecklingen kan utvärderas
- plan för hur gemensamma betoningar skall förverkligas, såsom främjande av en hållbar utveckling, internationalism, utnyttjande av teknologi och informationsteknik.
- plan för verkställandet av självvärderingen.

För varje examen uppgörs en plan som gäller:

- uppläggning och periodisering av studierna
- precisering av målen, innehållen och bedömningskriterierna i fråga om gemensamma studier och yrkesinriktade studiehelheter samt studiegången
- studiehelheternas uppbyggnad: studieperioder, projekt och andra helheter samt inläring i arbetet
- de prestationer som vitsorden för studiehelheterna förutsätter
- möjligheter att tillgodoräkna tidigare studier.

Individuell studieplan

- för att den individuella valfriheten skall förverkligas bör individuella studieplaner uppgöras utgående från läroplanen och de studerandes val.

**DEL
II**

GRUNDER FÖR FRISTÅENDE EXAMEN

1

FRISTÅENDE EXAMINA – SYFTE OCH MÅL

1.1

FRISTÅENDE EXAMINA

Fristående examina kan avläggas oberoende av hur yrkesskickligheten har förvärvats. Kunnande som förvärvats genom utbildning, deltagande i arbetslivet och odling av intressen behandlas som en helhet, så att den som vill få en examen kan utnyttja det för att påvisa den yrkesskicklighet som krävs.

De fristående examina är uppbyggda av moduler. De består av uppgiftshelheter som hänför sig till arbetslivet och dess utvecklingsbehov. Utmärkande för helheterna är kombinationen av vetande och praktiskt kunnande, yrkesskicklighetens mångsidighet och sambandet mellan arbetsprocessen och dess resultat. En modul eller examensdel bildar ett delområde av yrkeskompetensen som kan särskiljas från den naturliga arbetsprocessen och bedömas som en helhet för sig. Yrkesproven anordnas och avläggs flexibelt, en examensdel i sänder. I stället för en hel examen kan man också ha som mål att avlägga en bestämd eller vissa bestämda examensdelar.

Beskrivningen av kraven på yrkesskickligheten utgår från den kompetensklassificering som anses bäst lämpad för ifrågavarande yrkesområde. Beskrivningen inriktas på kraven för de centrala yrkesfunktionerna, på behärskandet av arbetsprocesserna och på yrkespraxis i vid mening. I kraven ingår även den språkkunskap och de sociala färdigheter som behövs i arbetslivet.

1.2

UTBILDNING SOM FÖRBEREDER FÖR FRISTÅENDE EXAMINA

För deltagandet i fristående examina kan det inte formellt förutsättas någon bestämd förhandsutbildning, men i regel brukar examina avläggas i samband med olika slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning bör fastställa en läroplan som motsvarar grunderna för fristående examina. Utbildningen och de yrkesprov som ingår i den skall planeras utgående från examensmodulerna. Utbildningsanordnaren är skyldig att anordna yrkesprov som en del av

den förberedande utbildningen. Den studerande är skyldig att delta i yrkesproven som en del av sina studier.

De gemensamma studier som hör till grundexamina inom den grundläggande yrkesutbildningen är inte obligatoriska inom utbildning som förbereder för avläggande av grundexamen som fristående examen. Målen för de gemensamma studierna bör dock i tillämpliga delar beaktas i läroplanerna och undervisningsarrangemangen.

13

ALLMÄNNA GRUNDER FÖR BEDÖMNINGEN AV OLIKA SÄTT ATT PÅVISA YRKESSKICKLIGHET OCH EXAMENSPRESTATIONER

Bedömningen av yrkesproven förutsätter systematiskt materialsamlande, beslutsfattande och dokumentation av de studerandes yrkes- och arbetsfärdigheter i relation till de krav på yrkesskicklighet och bedömningskriterier som anges i examensgrunderna. Bedömningen skall främst gälla utförande och sätt att fungera i arbetet. Färdigheterna eller kunskaperna skall i regel bedömas direkt utifrån de motsvarande arbetsprestationerna.

Miljön för yrkesproven skall vara så realistisk och autentisk som möjligt. Vid bedömningen används många olika och framför allt kvalitativa metoder, bland annat observation, intervjuer, förfrågningar, tidigare dokumenterade prov samt självutvärdering och gruppbedömning. Yrkesproven skall ordnas modulvis så att man kan bedöma hur de mål har uppnåtts som är centrala med tanke på yrkeskompetensen.

Föremål för bedömningen är de olika kompetensområden som man speciellt fäster avseende vid. Det gäller då studerandenas kärnkunnande, hur de behärskar den kunskapsmässiga grunden för arbetet, arbetsmetoderna, arbetsredskapen och -materialen samt arbetsprocessen. Bedömningsobjekten såväl som bedömningskriterierna härleds från kraven på yrkesskicklighet för respektive examensdelar. De på bedömningsobjekten baserade kriterierna skall beskriva och precisera prestationer på olika nivåer. Kriterierna anger trösklar som gör det möjligt att skilja mellan olika prestationsnivåer.

2

UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN

2.1 DELAR SOM INGÅR I EXAMEN

Grundexamen inom lantbruksbranschen kan avläggas inom kompetensområdet för lantbruk, hästhushållning eller pälsdjursuppfödning. För att få examensbetyg för grundexamen inom lantbruksbranschen skall alla delar som ingår i examen avläggas (figur 1). Examensbenämningen är landsbygdsföretagare, hästskötare, ridinstruktör eller pälsdjursuppfödare.

GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN	
Kompetensområde	Del i examen
Kompetensområdet för lantbruk Landsbygdsföretagare	De obligatoriska delarna 1 och 2 samt 50 studieveckor av delarna 3–39 i grundexamen inom lantbruksbranschen. I dessa bör ingå 30 sv av delarna 3–19.
Kompetensområdet för hästhushållning Hästskötare	De obligatoriska delarna 1 och 20 samt valfria delar inom kompetensområdet hästhushållning/lantbruk så att de motsvarar 40 studieveckor. I dessa bör ingå 30 sv av delarna 21–32.
Ridinstruktör	De obligatoriska delarna 1, 20 och 33 samt 10 sv valfria delar inom kompetensområdet hästhushållning/lantbruk.
Kompetensområdet för pälsdjursuppfödning Pälsdjursuppfödare	De obligatoriska delarna 1 och 34–35 samt sammanlagt 30 studieveckor av de valfria delarna 36–39 inom kompetensområdet pälsdjursuppfödning.

Figur 1. Uppbyggnaden av grundexamen inom lantbruksbranschen (landsbygdsföretagare, hästskötare, ridinstruktör, pälsdjursuppfödare)

3

GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN – KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNING

3.1 KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET OCH BEDÖMNINGEN

Kraven på yrkesskicklighet har fastställts separat för varje examensdel på berömlig nivå i del I, kapitel 3, punkt 2 (Yrkesinriktade studier och inlärn timer i arbetet – mål, centralt innehåll och bedömning). Där har också definierats det kunnande som krävs för att erhålla det lägsta godkända vitsordet eller nöjaktig (T1).

BILAGEDEL

UTGÅNGSPUNKTER VID UPPGÖRANDET AV LÄROPLANSGRUNDER FÖR DEN GRUNDLÄGGANDE YRKESUTBILDNINGEN

Läroplanssystemet inom yrkesutbildningen är uppbyggt av läroplansgrunder för varje examen, läroplanen samt individuella studieplaner som uppgörs på basen av dessa. Den utbildning och den inlärningskultur som genomgår förändringar påverkas av uppfattningarna om värderingar, människan, kunskapen och inläringen samt synen på yrkesområdets, arbetets och yrkesfärdighetens utveckling.

I den här bilagan granskas utgångspunkterna för de uppgjorda läroplansgrunderna: de förnyade examina, läroplansgrundernas syften, yrkesutbildningens uppgifter och värderingar, människouppfattningen, synen på kunskap och inläring samt synen på arbete och yrke. Bilagan innehåller även de beskrivningar av de olika branscherna och deras värderingar som har lagts till grund, när målen för examina och utbildningsprogram definierats och studiehelheterna och studiemålsättningarna utformats. Slutligen behandlas uppgörandet av individuella studieplaner och möjligheterna till fortsatta studier.

1 STYRANDE PRINCIPER VID UPPGÖRANDET AV GRUNDERNA

DE NYA EXAMINA

De yrkesinriktade grundexamina är gemensamma för både unga och vuxna, vare sig de avläggs inom den grundläggande yrkesutbildningen i enlighet med lagen om yrkesutbildning (630/98) eller såsom fristående examina i enlighet med lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/98). Den yrkeskompetens som examen ger är densamma i vardera fallet.

De yrkesinriktade grundexamina skall ge basfärdigheter för olika uppgifter inom respektive yrken och branscher samt ett mera specialiserat kunnande och yrkesskicklighet som förutsätts av arbetslivet på något delområde av examen. I undervisningsministeriets beslut om examensstrukturen (7/011/98, 5/011/99, 1/011/2000) fastslås examina, utbildningsprogrammen och examensbenämningarna. Bestämmelserna är bindande och en utbildningsanordnare kan inte avvika från dem utan tillstånd av ministeriet.

Grundexaminas omfattning är tre år (120 sv). En studievecka motsvarar en studerandes arbetsinsats på 40 timmar. Ett studieår innehåller 40 sv.

LÄROPLANSBEGREPPET OCH LÄROPLANENS UPPGIFTER

Grunderna för läroplanen är en med lag jämförbar norm, som utbildningsanordnarna inte kan lämna obeaktad eller avvika från. Med denna norm garanteras den grundläggande rätten till utbildning, jämlikhet och rättsskydd inom utbildningen samt principerna om enhetlighet och kvalitet i undervisningen samt en nationellt enhetlig yrkesskicklighet.

Läroplansgrunderna för yrkesutbildningen har till uppgift att ange utbildningspolitiska mål samt visa på de krav som gäller för en riksfattande enhetlighet i yrkeskunnandet och för basfärdigheterna, bl.a. de centrala inlärningsfärdigheterna och medborgerliga färdigheterna. Dessutom skall grunderna utgöra underlag för bedömningen.

I normdelen av läroplansgrunderna beskrivs utbildningens mål och innehåll samt målen för examina och utbildningsprogrammen, examens uppbyggnad, studiernas mål och centrala innehåll samt bedömningen. Dessutom ingår bestämmelser om bedömning av de studerande, inläring i arbetet, studiehandledning, specialundervisning, utbildning för invandrare, läroavtalsutbildning samt om läroanstalternas läroplaner.

Enligt statsrådets beslut 25.2.1999 (213/99) innefattar de yrkesinriktade grundexamina 90 studieveckor yrkesstudier, varav minst 20 studieveckor bör utgöras av inläring i arbetet. Högst 10 studieveckor av yrkesstudierna kan i läroplansgrunderna anvisas för övriga valfria studier, som kan bestå av gemensamma studier, gymnasiestudier eller studier som fördjupar eller breddar de yrkesinriktade studierna.

De gemensamma studierna utgör 20 studieveckor. Valfria studier utgör 10 sv. De kan utgöras av studier från den egna branschen, yrkesstudier från andra branscher, gemensamma studier, studier som förbereder för fortsatta studier eller för studentexamen eller intresserelaterade studier. Vidare ingår i studierna 1,5 studieveckor studiehandledning. Studiestrukturen möjliggör allt enligt de studerandes val upp till 100 studieveckor yrkesstudier, av vilka en del också kan vara studier inom andra branscher. Å andra sidan kan de studerande välja hela 40 studieveckor gemensamma studier som förbättrar beredskapen för fortsatta studier.

Läroplansgrunderna har utvecklats genom ett samarbete mellan olika intressegrupper. I samråd med företrädare för närings- och arbetslivet uppgjordes till en början branschbeskrivningar som belyser verksamhetsmiljöerna, verksamheterna, de centrala funktionerna och arbetsuppgifterna, värderingarna och framtidsutsikterna samt det yrkeskunnande som krävs i respektive branscher. Utbildningsanordnarna och läroanstalterna har till uppgift att fortsätta arbetet lokalt och regionalt.

Yrkesstudiehelheterna har utformats med ledning av de verksamhetshelheter inom arbetslivet som omtalats i branschbeskrivningarna.

Benämningarna på studiehelheterna hänför sig till arbetslivet. Målen för studiehelheterna definieras som ett sådant kunnande på berömlig nivå som krävs för medverkan i arbetslivet och utveckling av det. De centrala innehållen motsvarar de centrala funktioner och uppgifter som studerandena förutsätts behärska. Dessutom definieras det kunnande på nöjaktig nivå som studerandena åtminstone måste uppnå för att kunna få arbete. Utifrån dessa utgångspunkter definierar läroanstalterna närmare undervisningens innehåll och preciserar bedömningskriterierna.

De gemensamma studierna anges som läroämnen. Också för dem definieras målen såsom kunnande på berömlig nivå som stöder yrkeskompetensen, de centrala innehållen i form av centrala funktioner och bedömningskriterierna såsom kunnande på nöjaktig nivå.

INNEHÅLL OCH VÄRDEGRUND I YRKESUTBILDNINGEN

Yrkesutbildningens gemensamma syften betonar sambandet mellan den yrkesrelaterade och den personliga tillväxten. I synnerhet inom ungdomsutbildningen eftersträvas utom yrkesskicklighet en mångsidig utveckling av personligheten så att de unga växer till aktiva och ansvarsmedvetna samhällsmedlemmar.

Yrkesutbildningen har som mål att stödja de studerande i deras utveckling till harmoniska människor med helgjuten personlighet, vilka inser sitt ansvar inom växelverkan människor emellan och mellan människan och naturen och vilka aktivt vill främja sitt lands kultur. Centrala värderingar är demokrati, jämlikhet och tolerans, värdesättning av hemmet och familjen, ansvar för medmänniskorna, respekt för arbetet samt intresse för det nationella kulturarvet och internationalism.

Värderingarna återspeglas i skolans verksamhet. Att klargöra de värderingar som styr en läroanstalts arbete och omsätta dem i praktisk verksamhet är hela läroanstaltens samfälliga uppgift. Till yrkesutbildningen hör utom de för all utbildning gemensamma värderingarna också de värderingar som gäller för olika yrkesområden, och dessa skall begrundas och inlemmas i undervisningen. Att ha gemensamma värderingar och besluta hur de kan förverkligas utgör en del av läroanstaltens läroplan.

MÄNNISKOUPPFATTNINGEN

Undervisning och fostran grundar sig på människouppfattningen. Läroplansarbetet har utgått från att varje människa är värdefull och unik. Envar har rätt till ett människovärdigt liv, ett människovärdigt arbete och jämlika studiemöjligheter. Människan är i grunden god till sin natur och har mångsidiga möjligheter att växa. Enligt denna människosyn uppfattas den studerande som en aktiv varelse med lust att inhämta kun-

skap och utvecklas. Varje studerande är en individ, som vill träffa individuella val även i sina studier och själv påverka sin inläring. Det betyder dock inte att en studerande är tvungen att klara sig ensam, utan det innebär full delaktighet och samarbete. Det innebär också att individer som är annorlunda godkänns och respekteras och att man tar hänsyn till deras olika erfarenheter och sätt att studera. En ansvarskännande människa bryr sig om andra och särskilt om dem vars egna kraftresurser är bristfälliga.

SYNEN PÅ KUNSKAP OCH INLÄRNING

Synen på kunskap och inläring har sin egen betydelse för läroplansgrunderna. I yrkeskunnandet som helhet integreras yrkesteorier och praktiska färdigheter, vilket yttrar sig i smidig verksamhet, gott handlag och förmåga att lösa problem som förekommer i arbetet. Den kunskap som visar sig i yrkesverksamheten är mångskiktad. Där ingår kunskapsbasen och den genom övning vunna praktiska skickligheten, men också "tyst" kunskap: känslor, erfarenheter och insikter med vars hjälp en människa flexibelt klarar av olika arbetssituationer. Till kunnandet hör förmåga att analysera det egna kunnandet, att självständigt lösa problem och att förhålla sig kritiskt till information samt kapacitet att lära sig ständigt nytt genom att utnyttja tidigare erfarenheter. Utveckling i yrket och förnyande av arbetssätten samt föränderliga krav i arbetslivet förutsätter god självvärderings- och inlärningsförmåga och motivation att hela tiden lära sig mera såsom principerna om livslångt lärande kräver.

Vid sidan av bestående, tidlösa kunskaper finns det allt mera föränderlig kunskap. Man bör kunna inhämta ny kunskap och dra nytta av data-tekniken. Av den snabbt växande kunskapsmängden kan läroanstalterna förmedla bara en del. Det gäller att noggrant överväga på vilka grunder läroinnehållen väljs ut och bedöms som väsentliga.

Dagens syn på inläring betonar de studerandes aktiva roll; de bör själva strukturera sina kunskaper och färdigheter, skaffa sig vetande samt hantera och bedöma det. Inläring innebär att omorganisera och komplettera tidigare tanke- och verksamhetsmodeller. De studerande skall kunna kombinera ny kunskap med tidigare kunskap. Förståelsen uppstår, när de studerande aktivt sovrar kunskap och bildar sig en egen uppfattning. Genom sitt handlande bearbetar de inläringens resultat och är själva ansvariga för sin inläring. En fördjupad inläring kräver möjligheter att behandla inläringserfarenheterna tillsammans med lärare och andra erfarna. De studerande, deras personliga erfarenheter och studiestil skall beaktas i undervisningen. Att fungera och studera tillsammans med andra blir allt viktigare, då arbete oftare än förut skall utföras i team av olika slag.

Inlärnigen av ett yrke är nära förbunden med arbetets innehåll och verksamhetsmiljön. Studier bedrivna i autentiska arbetsmiljöer främjar därför inlärnigen effektivt. För att utveckla goda yrkesfärdigheter behöver de studerande få bekanta sig ordentligt med arbetets innehåll så att de kan internalisera processernas olika skeden och öva upp smidigheten i arbetet.

BEGREPPEN ARBETE OCH YRKE

Sätten att uppfatta arbete och yrke har förändrats. Med yrkeskompetens förstås numera vittomfattande arbets- och verksamhetshelheter, allt oftare också färdigheter inom flera olika branscher. Utom ett brett kunnande förutsätts också gediget specialkunnande.

God yrkeskunskap och bred yrkesbildning innebär färdigheter med vars hjälp de studerande kan klara av varierande uppgifter inom sin bransch och mödolöst utveckla sin yrkesskicklighet och kontinuerligt komplettera den. Yrkesbildning är en helhet där yrkesskicklighet kombineras med allmänbildning. I yrkesbildningen ingår också värderingar och en internaliserad yrkesetik som ger riktlinjer för hur det är rätt att handla i yrket, i arbetslivet och i samhället. God yrkeskunskap innefattar såväl gott handlag som praktisk tillämpning av vetandet. Det föränderliga arbetslivet kräver ansvarskänsla, engagemang för arbetet och en mental beredskap och förmåga att sköta arbetsuppgifter och funktioner. Då team- och samarbete blir allt vanligare krävs också goda sociala färdigheter.

I de här läroplansgrunderna är yrkeskunskapen definierad som behärsande av arbets- och verksamhetshelheter. Det innebär att de studerande besitter de färdigheter som betonas gemensamt för alla, och den för alla branscher gemensamma baskompetensen. Dessutom har de studerande den kunskap som arbetet bygger på, behärskar arbetsmetoderna, -redskapen och materialen samt arbetsprocesserna. I dessa förutsättningarna ingår förståelsen av arbetets mål och betydelse samt behärsande av arbetsetiken. I läroplansgrunderna beskrivs detta kunnande i form av mål för examina, utbildningsprogram och studiehelheter. I bedömningskriterierna anges nivåkraven för kunnandet.

2 BESKRIVNING AV LANTBRUKSBRANSCHEN OCH DESS VÄRDEGRUND

BESKRIVNING AV BRANSCHEN

Finland utgörs till stor del av landsbygd, där många arbetar, bor och tillbringar sin fritid. Landsbygdens framtid beror dels på hur samhälls-

ekonomin i vårt land utvecklas och dels på förändringarna i den internationella ekonomin. Finlands landsbygdspolitik går ut på att landsbygden ska hållas bebodd och livskraftig. En sådan politik kommer allmänt till uttryck i Europeiska unionens verksamhet, som innefattar landsbygdspolitiska styrnings- och stödåtgärder.

Lantbruket består av produktion, förädling och tjänster baserade på vad naturen, växt- och djurriket, ställer till människans förfogande. Arbete inom lantbruksbranschen förutsätter att man bär ansvar för den egna verksamheten, för miljön och för naturen. Framgång kräver kännedom om produktionens biologiska grund och om hur produktionstekniken kan utnyttjas ekonomiskt utan belastning på miljön. Utövningen av landsbygdsyrken förutsätter förmåga att anpassa sig till förändringar, att ständigt lära sig mera och att arbeta självständigt.

Lantbrukslägenheternas primära uppgift är att producera livsmedel, foder och industriråvaror. Produktionen grundar sig på växters och djurs biologiska processer och är beroende av naturförhållandena. Hos oss bedrivs gårdsbruket i huvudsak som familjeföretag där lantbrukaren planerar och organiserar produktionen i samverkan med sin familj. Arbetena utförs mest med maskiner då automation och informationstekniska tillämpningar blir allt vanligare. Samtidigt ökar dock anlitandet av entreprenörer och avlönad arbetskraft för lantbruksarbeten. Branschens yrkesmänniskor använder och servar maskiner, håller byggnader och åkermark i skick och sköter djur. Av en företagare krävs skicklighet i arbetsplanering och affärsledning. Man skall kunna marknadsföra sin produktion, sköta ekonomiförvaltningen och bokföringen och begagna sig av informationsteknik. Man måste följa med produktionsteknologins framsteg på olika områden för att lyckas, eftersom branschen utvecklas snabbt.

I många fall är gården inte längre företagarfamiljens enda inkomstkälla, utan ofta bedrivs annan näringsverksamhet vid sidan av lantbruket. Småskalig företagsverksamhet har fått ökad betydelse som landsbygdsnäring särskilt under 1990-talet. Det har grundats talrika små företag som producerar, förädlar och marknadsför tjänster och produkter lokalt och ibland också till en vidare marknad. Parallellt med växtodling och kreatursskötsel har man på landsbygden utvecklat näringar som lantgårdsturism, maskinentreprenader, husbyggande, skogsbruk, hästhållning, ridundervisning, pälsdjursfarmning, vidareförädling av jordbruksprodukter, service- och underhållsarbete samt underleverantörsarbete av skilda slag.

Vidareförädling av livsmedel är ett exempel på företagsverksamhet i samband med gårdsbruk. Livsmedelsbranschen ger småföretagare många möjligheter till variation i produktionen. Dagens konsumenter är matintresserade och ser inte livsmedlen bara som nödvändiga näringsämnen. Typiska specialiseringar bland landsbygdsföretagen är bl.a. lokala produkter, traditionella recept, produkter som det inte går eller

lönar sig att framställa industriellt, traditionella tillredningssätt, nya sätt att kombinera råvaror samt olika specialprodukter. Konsumenterna ställer ökande krav när det gäller matens renhet och ursprung varför ekologisk produktion blir allt viktigare. En alldeles ny specialitet och inkomstkälla är framställningen av s.k. mervärdeslivsmedel.

Lantgårdarna har möjligheter till extraförtjänst eller ny näringsverksamhet i arbetsuppgifter inom miljövården, IT-arbete eller mekanisk träförädling och andra produktions- och serviceformer med anknytning till skogsbruket samt service för semesterfirare och turister. Fritids-service, bl.a. landsbygdsturism samt hästhushållning med dithörande företagsverksamhet, är en sektor som kommer att växa. Många som bedriver gårdsbruk skaffar sig en del av sin utkomst på andra sätt. Landsbygdsturismen består i sådan turismverksamhet utanför tätortsområden och turistcentra som är småskalig och erbjuder individuell service i anslutning till lantbruket och allt vad naturen har att ge av upplevelser, utomhusliv m.m. Den som utbildat sig i branschen skall kunna arbeta självständigt som företagare eller arbetstagare inom lantgårdsturismen.

Antalet lantgårdar har minskat, och samtidigt har lägenheterna blivit större. Utvecklingen driver gårdsbrukarna att koncentrera sig på sitt eget kunnande och att samarbeta med andra gårdar samt anlita entreprenörer och anställd arbetskraft för olika arbeten på sin hemgård.

I egenskap av basnäring är lantbruket en del av livsmedels-, djur-, foder-, läkemedels- och textilindustrin. Sina produktionsmedel skaffar lantbrukarna via maskinindustrin, den kemiska industrin och lantbruks-handeln. Lantgårdarnas roll inom råvaruproduktionen för skogsindustrin är betydande. Myndigheter och samarbetsorganisationer bedriver kontroll, forskning, rådgivning och utbildning på lantbrukets område. Via livsmedels- och foderproduktionen har lantbruket stor regionalpolitisk betydelse och utgör en länk i produkternas kvalitetskedja.

Uppfödning, skötsel och träning av hästar samt hobby- och tävlingsverksamhet i anslutning till rid- och travsporterna är former för landsbygdsföretagsamhet som utvecklats jämsides med den moderna hästhushållningen. Det finns goda internationella utsikter för branschens arbetskraft. Inte bara den sportinriktade hästhushållningen utan också hästservice inom turism och fritidsverksamhet ger växande möjligheter till företagande på landsbygden och närmar landsbygd och tätorter till varandra. Hovslageri, seldons- och sadelmunderingsservice samt foderproduktion behövs för hästhushållningen och sysselsätter även andra än företagare på landsbygden.

Den finländska hästsporten och särskilt travsporten har under de senaste årtiondena befast sin ställning i täten för travsporten i Europa. De varmblodsdjur som föds i Finland till följd av ett konsekvent avelsarbete är efterfrågade på den internationella marknaden. Finskt hästkarls-

kunnande uppskattas högt ute i världen. För såväl hästkötare som travhästränare står hela den europeiska arbetsmarknaden öppen.

Ridintresset håller på att växa och åldersstrukturen bland hobbyryttarna förändras. Ännu för tio år sedan bestod de ridintresserade främst av flickor i tonåren, men idag har allt flera vuxna börjat ägna sig åt ridning som hobby. De vuxnas annorlunda förväntningar ställer ridstallen inför många nya krav vad miljön såväl som ridundervisningen beträffar. Kundinriktad service är viktig då det gäller ridning, travsport och andra uppgifter i hästbranschen.

Pälsdjursfarmningen och den därtill hörande produktionen, t.ex. foderproduktion, erbjuder utkomstmöjligheter för familjeföretag på landsbygden. I vårt land produceras pälsskinn framför allt i Österbotten.

Branta konjunkturväxlingar är typiska för branschen. Pälsfarmarna bildar nätverk för olika ändamål. De allra flesta skaffar foder till djuren genom foderkök som flera farmare äger gemensamt. Farmarnas organisationer och gemensamt ägda auktionsbolag säljer största delen av de i Finland producerade skinnen. Information och rådgivning ordnas genom branschens organisationer.

Framgång med pälsdjursfarmning förutsätter att man noga följer med branschens utveckling och internationella utsikter och kan bedöma deras betydelse för den egna verksamheten och dess lönsamhet. Man måste också tänka på farmningens miljöeffekter och djurens välbefinnande, som är föremål för allmänt intresse och en faktor i samband med konsumenternas köpbeslut.

VÄRDEGRUND

Lantbruksbranschen har till uppgift att producera rena, hälsosamma och säkra nyttigheter och tjänster som tillfredsställer konsumenternas, hela samhällets och den alltmer internationella marknadens behov. Vid utnyttjandet av naturtillgångar betonas miljöaspekterna och människors förhållande till naturen. Produktionen styrs av principerna för en hållbar utveckling samt etiska och ekologiska synpunkter. För landsbygdsyrkena gäller som värden att människan, naturen och husdjuren hålls friska och mår väl samt att landsbygdens livskraft och kultur bevaras och främjas.

I Finland följer livsmedelsbranschens verksamhet en nationell kvalitetsstrategi, enligt vilken fastställande av gemensamma mål och iakttagande av överenskomna handlingsätt ger konkurrensfördelar och stärker den finländska matproduktionens ställning på marknaden. Kundens förtroende får man genom öppenhet och väl dokumenterade produktionsprocesser.

Lönsam produktion inom lantbruksbranschen gör det möjligt att leva på landsbygden och bevara en lantlig miljö. Utöver affärsekonomiskt

kunnande hör innovativitet och nätverksbildning till verksamheten i branschen. Yrkesskickligheten är betydelsefull för såväl arbetsgivare och arbetstagare som för konsumenterna. Rygggraden i verksamheten består i att man sätter värde på sitt yrke och hela lantbruksnäringen. Landsbygden är en andlig resurs för samhället i dess helhet.

UTMANINGAR INOM BRANSCHEN

Priserna på olika produkter styrs dels av nationella beslut och dels av Europeiska unionens åtgärder och den internationella prisnivån. Samhället styr produktionsätten genom lantbrukspolitiken och lagstiftningen och konsumenterna styr produktionen genom sina köpbeslut. Efterfrågan gäller allt mera hälsosamma och naturnära produkter. Gentekniken medför två slags utmaningar för lantbrukaren: den ena handlar om odlings-teknik och den andra om etik och marknadsföring. Då lantbruksföretagen blir större måste särskilt avseende fästas vid miljöfrågorna i samband med produktionsprocessen. Av konsumenterna önskad kvalitet på produkter och tjänster förutsätter att man på lantgårdarna tillämpar produktionssätt som beaktar miljön och att man dokumenterar sitt kvalitetsutvecklingsarbete. Sådant kvalitetsarbete blir en tillgång också i exportsammanhang.

I synnerhet pälsskinnproduktionen ifrågasätts av miljöaktivister. Internationellt kommer Finland dock på andra plats inom produktionen av minkskinn. Kompetens inom hästhushållningen röner efterfrågan både på den inhemska marknaden och på internationella arenor. Lantgårdsturismen kan bjuda utlänningar på Finlands exotiska skogsnatur samt ordna service för befolkningens växande behov av fritidssysselsättningar.

De i lantbruksbranschen sysselsattas arbete utvecklas och förändras. Den teknologiska utvecklingen har minskat arbetskraftsbehovet och den fysiska belastningen i arbetet, men den mentala belastningen har vuxit. I jakten på kostnadsinbesparingar differentieras landsbygdens företag så att vissa gårdar producerar råvaror för industrin och andra går in för specialproduktion, förädling och marknadsföring. Nya serviceformer och långt driven förädling av produkterna skapar nytt arbete. Importen ökar pressen vad kvalitet och priser beträffar men skapar också behov av inhemsk produktion som kan ersätta importvarorna. Nya exportprodukter kan utvecklas och ge nya arbetsmöjligheter. I en internationaliserad omvärld kräver samarbetet mellan företagarna sociala färdigheter, bättre språkkunskaper och mera kulturkännedom. IT-kunnande behöver man för att inhämta information, följa med förändringar och styra produktionsprocesser. Landsbygdens yrkesfolk måste utöver sitt eget produktionsområde ofta också behärska marknadsföring av sina produkter och tjänster.

3 UPPGÖRANDET AV EN INDIVIDUELL STUDIEPLAN

En individuell läroplan uppgörs på basis av läroplanen och de studerandes egna val. Den utgör en utvecklingsplan för de studerande som stöder karriärplaneringen och självvärderingen. Den individuella studieplanen baserar sig på de studerandes individuella behov; de studerande deltar i planläggningen av sina studier, valen av studiekurser och den ordning i vilken de avläggs samt i utvärderingen av den egna inläringen. De studerande och läraren/lärarna utformar i samarbete, utgående från läroplansmålen och de studerandes egna mål, en plan där de studerandes bakgrund, målsättningar och motivation beaktas och som de studerande förbinder sig att genomföra. Uppgörandet av en individuell studieplan kan sålunda jämföras med en problemlösningsprocess som grundar sig på mångsidig växelverkan mellan de studerande och deras lärare.

I den individuella studieplanen definieras målen för inläringen, de studier som skall bedrivas, studiesätten och -tidtabellen samt bedömningen av studieprestationerna. När man utformar planen beaktas och tillgodoräknas sådan kunskap som motsvarar grunderna för läroplanen, såsom tidigare studier och arbetserfarenhet. Vid behov skall det förut inhämtade kunnandet kontrolleras med ändamålsenliga metoder. Till den individuella studieplanen hör också en plan för inläring i arbetet, där man för varje inlärningsperiod fastslår målen, lärouppgifterna, periodernas längd och tidpunkt samt bedömningsförfarandet.

Genomförandet av den individuella studieplanen understöds kontinuerligt genom studiehandledningen. Vid enskilda samtal med läraren har de studerande möjlighet att öppet och förtroligt avhandla olika frågor och problem som står i samband med studierna. Samtalens innehåll registreras dock inte i den individuella studieplanen.

Under utbildningstiden följer man med hur den individuella studieplanen förverkligas. De studerande och alla lärare för fram omständigheter som påverkar planens förverkligande, och de studerande leds till att fatta egna beslut rörande sin inläring. Vid behov kan en individuell studieplan ändras medan studierna pågår, eftersom exempelvis inläring i arbetet kan göra det möjligt att avlägga examen på ett nytt sätt.

Om de studerandes studiemål har anpassats i enlighet med 20 eller 21 § L 630, skall den individuella studieplanen uppgöras så att den motsvarar de ändrade målen och de ändrade bedömningskriterierna.

4 MÖJLIGHETERNA TILL FORTSATT STUDIER

Den som har avlagt en treårig grundexamen har allmän behörighet för fortsatta studier, dvs. kan söka inträde vid yrkeshögskolor och universitet. (förordning om yrkesutbildning 811/98, universitetsförordning 115/98, lag om yrkeshögskolestudier 255/95, UVM:s beslut om behörighet för yrkeshögskolestudier 30.12.1998, dnr 18/011/98)

Den som avlagt en grundexamen som fristående examen har en allmän behörighet för fortsatta studier i en yrkeshögskola. Med stöd av universitetsförordningen kan ett universitet besluta att också en som fristående examen avlagd grundexamen ger tillräckliga kunskaper och färdigheter för studier, samt en behörighet för universitetsstudier (UVM:s brev 11.5.1999, dnr 21/500/99).

Vid yrkeshögskolorna kan de studerande avlägga yrkeshögskole-examina inom naturbruk, inom teknik och kommunikation, inom handel och administration, inom turism, kosthåll och ekonomi, i social- och hälsovårdsbranschen, i kulturbranschen samt inom humanistisk och pedagogisk utbildning. Utbildningstiden varierar mellan 140 och 180 studieveckor. Den vanligaste tiden är 160 studieveckor. Examensbenämningarna varierar med utbildningsområdena.

Vid universiteten kan de studerande avlägga en lägre högskoleexamen om 120 sv (kandidat) eller en högre högskoleexamen om 160 sv (magister).

Naturliga möjligheter till vidareutbildning för dem som avlagt grundexamen inom lantbruksbranschen är bl.a. yrkeshögskoleexamen inom naturbruk, 160 sv (agrolog, YH), samt vid universitet agronomie- och forstmagister.